באהל: וחכמים מטמאין. בשלשתן דהא איכא רובא: אבר מן החי שנחלק לשנים טהור. ואפילו חזר וחברו. דאין חבורי אדם חבור: ניטל חצאים. שניטל מן החי לחלאים ולא ניטל ממנו אבר שלם כאחד. דלא הוה [ביה] שיעורא מעולם. ואין הלכה כרבי יוסי:

וחכמים מטמאין נה). **אבר מן החי שנחלק לשנים. טהור** נו). **רבי יוסי מטמא. ומודה שאם ניטל חצאים. שהוא טהור** נו):

וחכמים מטמאין. לשון הר"ב בשלשתן. כגון במגע במשא ובאהל. ול' הר"ש וחכמים מטמאין בכל שלש הטומאות: אבר מן החי שנחלק כו'. כתב הר"ב ואפילו חזר וחברן דאין חבורי אדם חבור.) כדתניא בתוספתא. הר"ש ומתניתין היא בפרק דלקמן משנה ד. ועמ"ש במשנה ד פרק ט דאהלות:

מלאכת שלמה

דק הרבה כמו הקמח שנטחן שאין בו עלם כשעורה ע"כ וכן פי' התוס' שטחנן הדק כקמח לו כעפר דכה"ג לא ממעט משום עלם כשעורה ע"כ: ר' יוסי מטמא פי' הר"ש ז"ל מטמא במשא ובאהל אבל לא במגע כדקתני בתוספתא גבי כזית מן המת דתניא וכן הי' ר' יוסי אומר כזית מן המת שנחלק אפי' לעשרה מטמא במשא ובאהל ואין מטמא במגע עכ"ל ז"ל:

יכין תפארת ישראל בועז

נה) במגע משא ואהל (**תוז**): **נו)** ואפי' אם חברן אדם יחד אינן חיבור [כפ"ג מ"ד]. אבל אבר ממת שנחלק לשנים מלטרף [כרפ"ג]: **נז)** משום דמעולם לא היה שיעור שלם:

מינה דמטמא עכ"פ במשא. אע"כ שחסר בדברי הרמב"ם מלת גם וכל"ל מטמא גם באהל. ול"מ מוכח כדעת הר"ש דגם למגע מלטרפי. דהרי קיי"ל כרבנן ר"פ דלקמן דגם מגע ומגע מלטרף. ועד כאן לא יתכיון ליה להרמב"ם דס"ל דאין מגע ומגע מלטרף והייטו רק בעלם כשעורה שנחלקה ומשום סברת ר' יוחנן בן נורי. מדלא קבלנו בלשון עלמות כשעורה. אבל ברובא קב עלמות שנמסר לנו בלשון רבים בהכלמ"ם. י"ל דבהא גם ר' יוחנן בן נורי מודה דמלטרף לכל מילי:

הלכתא גבירתא כללא דפרק ב

פ"ב **משנה א** י"ד דברים מטמאין באהל. (א) מת. (ב ג) כזית בשר או נצל שנקרש (הוא לא נקרש. תלינן בליהה של מת). (ד) תרוד רקב. (ה) שדרה (ו) גלגולת. (ז.ח) אבר מת. או מחי. (ט. י) רובע מב' עצמות לכה"פ שניהן מהגדולות או מהקטנות. (יא) קב"ה מעצמות נוף האדם. (יב) ב' שוקיים וירך א':

משנה ב (יג) רביעית דם ממת. (יד) רביעית דם שיצא מקצתו בחיי המת:

כל המטמאין הללו ממאין גם במשא ומגע. דגין מרקב דאמ"ם במגע. וכל מוטאתו הוא מד"ם לבד. ומומאת רביעית הוא רק אם הוא מת א'. ואפי' היה כל דמו של מת. צריך רביעית. אבל רימה או אפר שרופים מהור. תרוד ועוד עפר קברות. דינו כרקב. תרוד רקב שנבלו יחד. אפ"ה אמ"ם במגע. וגם צריך שיאהל על כולו:

משנה ג ז' דברים ממטאין רק במגע ובמשא: (א) עצם כשעורה. (ב. ג) צרור גדול כפיקה. והוא מהו"ל. או מק' אמה על אמה שהרשם מהקבר סביבו (ד.ה) אבר מת או מחי. שחסר קצת מהבשר הראוי להן. (ו) שדרה שחסרה חוליא א'. (ז) גלגולת שחסר כפלא:

משנה ד ב' ממטאין רק במגע ואהל. (ח. ב) בסוי הארון או ד' דפנותיו. אלו הב' כשלא פירשו מחמת. ואפי' הן מהדברים שאמק"ם. כך דינם. וי"א שאפי' כשפירשו מחמת אם הם מהדברים המק"ם נשארו במומאתן הא"ל.

משנה ה ו' דברים כשחסרו מהורים לגמרי. (ט. ב) כזית בשר או נצל. (ג) תרוד רקב (ד) רביעית דם. (ה) עצם כשעורה. (ו) אבר מחי שחסר קצת מעצם שבו:

משנה ו ו' דברים צריכים שיהיה כל השיעור מגוף א'. (ח) שדרה. (ב) גלגולת. (ג) רביעית דם. (ד) רובע עצמות. (ה ו) אבר מהחי או מהמת. אבל כזית בשר או נצל. וכ"כ תרוד רקב. אפי' כשהן מב' מתים מצטרפין. וכ"כ בשר ונצל מדשעורן שוה מצטרפין:

משנה ז עצם כשעורה שנחלק. אף שאמ"ם במגע. ממטא עכ"פ במשא. אבל רובע עצמות מפורפרין עד שכל א' פחות מכשעורה. ממטא במגע ובמשא ובאהל. וי"א דבמגע אמ"ם. אמה"ח שנחלק מהור. אבל אבר ממת שנחלק ממטא עכ"פ במגע ובמשא. משום עצם כשעורה:

דכולם שנחלקו מטמאין לחכמים ר"פ דלקמן וזה עכור והעמם משום דאבר אינו ממטא אלא כשאוא כבייתו ואם נחלק אינו כבייתו. אבל אבר מן המת שנחלק נהי דאינו שנחלקו מטמאין לחכמים ר"פ דלקמן וזה עכור והעמם משום דאבר אינו ממטא אלא כשאוא כבייתו ואם נחלק אינו כבייתו. אבל אבר ממת שנחלק במגע ובמשא משום עצם כשעורה מטמא"כ מן החי עלם הפורש מאבר מן החי עלם הפורש מאבר דס"ל כר' יוחנן פ"ו דעדיות דמטמא באבר מן החי עלם הפורש ממנו. והייטו דמודה ניטל חצאין. דהכי דמטמא הפורש מן האבר מן החי. בפורש מן החי עלמו לכ"ע עכור:

ר' עובדיה **אהלות כל המטמאין פרק ג** מברטנורה

פרק ג **א כל** המטמאין באהל. המטריס לעיל ברפ"ב: שנחלקו. שיעוריהן לחלאין: והכנסן. בכשני חצאי זיתים מן הגבלה. פתח באהל ומפרש כשהן מחולקים: לתוך הבית. דהייטו לתוך אהל אחד: רבי דוסא בן הרכינס מטהר. דסבר לא מלטרפי לכשיעור: הנוגע בכשני בגבילה. פתח באהל ומפרש דאין מלטרפין לטומאת מגע ומשא. אבל מלטרפי לכשיעור לטומאת הטוגע. הכי גמי סבירא ליה דאין מלטרפין לטומאת מגע ומשא בין במת. בין בגבילה:

פרק ג **א כל** המטמאין באהל והכנסן לתוך הבית. ר' דוסא בן הרכינס מטהר ג). **וחכמים מטמאים. כיצד** ד) **הנוגע בכשני חצאי זיתים מן הגבילה** ה). **או נושאן. במת**

מלאכת שלמה

פרק ג א כל המטמאין באהל וכו'. כפ' סעור והרוטב כתבתי דר' דוסא ור' שמעון אמרו דבר אחת:

יכין תפארת ישראל בועז

פ"ג **א)** שנטמו רפ"ב: ב) ר"ל כל מה שבאהל טהור. דס"ל לר"ד דכל אין בהן השיעור שלם אינו מלטרף. מיהו נ"ל דס"ל לר"ד. דבהגך שהמשעור הוא מנוף א' בנחלקו סגי אף שמומחים שמוכים מאד יחד וכשהמשעור אינו מנוף א' כגון תרוד רקב ורובע עלמות לריך שלא יהיו מוגעים יחד (**א**): ג) נקט כולל. דקמ"ל דלרבנן דר"מ לאו דוקא במת ובטומאת אהל לחוד ס"ל לר"ד דאמ"ש אלא גם במטמאי מגע ומשא שבכל המטמאין ס"ל לר"ד דאמ"ש. והא דנקט פלוגתייהו באהל הייטו לאשמעינן רבותא אליביהו דרבנן דאפי' באהל שם לומר שהמקום שמאהיל על חצי זית זה אינו מאהיל על זה. אפ"ה ס"ל לרבנן דמלטרף [ואפשר דזהו כוונת רש"י שבאמו בטוגע לעיל ודו"ק]: ד) ה"ה בב' חצאי עדס' מבדר. או בב' חצאי שיעור

פרק ג (א) והנה רש"י חולין (קכד"ב) כתב. דלהכי לר"ד אין אהל ואהל מלטרף

לאיבקא מגע דבגלה ולא מגע דמת דלא מיתא דוקא דמת דחמיר וה"מ לאיתי רבותא אפי' לחכמים דאפילו לטומאת אהל מלטרפין אבי בילה. אלא דהכא לא איירי בטומאה אלא. ובכפ"ב דעדיות תני אמי פלוגתייהו בטומאה אלא לבתר דתני פלוגתייהו דטומאה ממורה כדהכא תני אוכל פרוד ר' דוסא אומר אינו מלטרף ואכ"מ מלטרף: **אר טשלן**

ציונים

מטמאין. שם: מהור. שם פ"ב:

תוספות חדשים

תוי"ט סר"ה וחכמים כו' אלא הטומאות. אבל כרמב"ם בפ"ד מטמ"מ כתב שמטמא באהל כלילו לא נהקדקו מטמא אבל לא במגע ובמשא וכ"ל ראיה להר"ש והר"ב מגמ' דמיר דר"ב ע"ב וכן כתב רש"י ותוס' שם ע"ש (ממהוכ"ח וצ"ל):

תוספות רע"ק

[אות ח] במשנה רבי יוסי מטמא) במשא ובאהל אבל לא במגע. תוספתא הובא בר"ש:

משנה אחרונה

ממטאין בכל אלא הטומאות. לא יתכן דאם נדקדקו הכנה ג"ה שיגיע בכולו כמו מכוד לקב. ומיהו י"ל דבכשעורה מיהא יכול ליגע בכולו. ולכאורה היה נראה דלעניין אהל לחוד פליגי דר"ש מעמיד לבעל ליה מציבותא דבוגע ולחכמי' לא בעל. ובמגע ומשא מודה ר"ש וכן מעמיד קלת מלשון הרמב"ם בחבורו שכתבו שמטמאין באהל כלילו לא נדקדקו ע"כ דה"ל לכתוב ממטאין בטומאתן ומאי איריא דנקט אהל מעמיד משום דפליגי באהל וצ"ע: **אבר** מן החי שנחלק לשנים מהור. בזה משונה אמ"ה מכל הטומאות

ציונים

א כל המטמאין. פדיון פ"ב מ"ה חולין קכד. : וחכמים מטמאין. מיי' פ"ל מה' ט"מ ה"ח: הנוגע בכשני כו'. תוס' נגזיר כ: ל"ל מ"ב:

אליהו רבא

פ"ג **א** כיצד הנוגע כו' מן הגבלה. כן דרך התנא להתחיל בדבר אחר והדר אמאי דבליק מיהא וכן בכרכה מקומות:

משנה אחרונה

פ"ג **א** כל הממטאין באהל. כל לאו דוקא. דאבר מן החי שנחלק עכור לגמרי בכ"פ דלעיל וכן אבר מן המת שנחלק עכור ממומאת אהל: **כיצד** הנוגע. נראה דפתח באהל לרבותא דחכמים דאפי' באהל מלטרפי ומפרש מגע לרבותא דר' דוסא דאפי' במגע מעכר. ויתא ליה

פרק ג א הנוגע בכחלי זית ומאהיל על כחלי זית. פירש הר"ב שהמאהיל על המת עמא. כאילו היה עם המת [באהל]. דהכי דרשינן במסכת נזיר פכ"ג דף ע. על פני השדה זה המאהיל על פני המת. וכמ"ש כבר בסוף מתניתין ה פ"ק דכלים. ומ"ש הר"ב וגמרא בפרק הטור והרוטב [דף קכה] מוקי לה בטומאה רצוצה כו'. פירש רש"י כל דבר שאין לו מקום ריוח. קרי רצוץ ופחות מעפח לאו חלל הוא ונקרא מה שבתוכו רצוץ. ע"כ. ומ"ש הר"ב אבל הנוגע בכחלי זית כו' מיירי בשיש פותח טפח כו'. וכתב הר"ש יש תימה למה שינה מעניינה דרישא. ומאי אבל דקתני. מאחר דאין חלוקים אלא שזו רצוצה וזו אינה רצוצה. ע"כ. והתוס' דהטור והרוטב מתרצים. אבל לדבריהם טומאה רצוצה היינו שהיא רצוצה בין שני מגדלים. והאדם מאהיל על המגדל העליון ומכיון שהטומאה רצוצה כמאן דמלי טומאה והוי כטוגע. וכך פירש"י. ולפיכך מתרצים. דלהכי לא תנן. אבל אם אינה רצוצה מהור. משום דאתא לאשמעינן דאפילו שני מגדלים דומיא דרישא לא הוה טומאה רצוצה בהמשכה ע"י דבר אחר. דתרתי בעינן בין ב' מגדלים וגם שהוא עצמו מאהיל על הטומאה. או הטומאה עליו. ע"כ. אבל אין נראה שזו סברת הר"ב והר"ש אלא דחדא מלתא הוא. דאותו דבר שהטומאה רצוצה מתחתיו. הוא שאנו אומרים בו דהוי כטוגע. ואם הטומאה בין שני מגדלים הרי מגדל העליון הוא שמאה [*משום טוגע בחלי זית הרצון וטוגע בחלי זית שעליו] והכי אסברה לה הרמב"ם בפירושו. ואי נמי שהאדם מאהיל על טומאה בלא פותח טפח הרי הוא טמא כשיגע עוד בחלי זית אחר. ומלאתי בדברי מהר"ם. שכתב וז"ל. וכ"ל דלהכי [*לא] קתני ליתנא דרישא הנוגע בכחלי זית וכחלי זית מאהיל על הטומאה ומאהיל על כחלי זית טהור לד"ה. אלא נקט בהאי ליתנא לאשמעינן דבשאינה רצוצה עסקינן. דמדנקט וד"א מאהיל עליו ועל כחלי זית. מכלל דלאו רצוצה היא. דאין ד"א מאהיל עליו ועל כחלי זית אא"כ אינה רצוצה. ומכלל דרישא דלא קתני הכי. דרצוצה היא. ע"כ. ועיין לקמן: מאהיל על כשני חלי זיתים. יש לתמוה דלא תנן נמי ההיפך או כשני חלי זיתים מאהילים עליו. ולא מיבעיא דברצוצה ודאי לי

מלאכת שלמה

או מאהיל על כשני חצאי זתים או מאהיל על בחצי זית וכו'כך ג"ל. אכן מצאתי שהה' הר"ר סולימאן אוחנא ז"ל אדרבה מחק כל זה ממשנתו וכ' בחוץ בגליון וז"ל כמו שהגהתיו מצאתי בנוסחא של פאס וגלע"ד שהגרסא הכתובה בספר ג"כ יש לישבה וכולה מתני' איירי בטומאה רצוצה דתשיבא כמו מנגע חוץ מהא דקתני בסיפא ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחלי זית דאיירי בפותח טפח והתם מוכרח הדבר בעצמו שמדבר בטומאה שיש בה פותח טפח דאי בטומאה רצוצה אותו הדבר האחר שמאהיל עליו ועל כחלי זית אינו מביא לו הטומאה מכחלי זית שהטומאה בוקעת ושולה ולכן בהכרח הוא סיכא דקתני

שלמה

ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחלי זית הוא מדבר בפותח טפח שמביא לו הטומאה ע"כ. וכתב הרא"ש ז"ל וגמ' פ' הטור והרוטב מסיק רבא דהיכא דהוא מאהיל על המת או המת מאהיל עליו אפי' למעלה מעפח אשיב כנגיעה דטומאה שלה ויורדת והשיב כטוגע בה אבל ע"י המשכה ונגיעה או אהל דלמעלה ולמטה תרי שמי ניהו אפי' אהל ע"י המשכה דהוא אינו מאהיל על הטומאה ולא הטומאה מאהלת עליו אלא דבר אחר ממשיך את הטומאה עליו דקתני בסיפא ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחלי זית טומאה ור"מ סבר דאהל ונגיעה חד שמא ניהו אפילואהל דהמשכה וזה הכלל טומאה דמלתא דדבי מאיר היא ע"כ.

תניא

יכין שיעור משאר טומאות. רק נקט עבילה. מדבעי למנקט לירוף משא. ועבילה הוא המעוי אפי' משאר דברים המטמאין במשא: ה) מאהיל דהכא וכ"כ בכולה רישא דפליגי בהו ר"ד ורבנן. מיירי בטומאה רצוצה. דהייט שאין ריוח טע"ט בתוך האהל למעלה מהטומאה. דאז הו"ל כמגע ולהכי מלמטה למגע. משא"כ במאהיל דסיפא דלכ"ע אמ"ל למגע. הייט כאינה רצוצה. ולהכי לכ"ע אינו מלמטה למגע: ו) לכאורה היה מראה דמלא נקט נמי ההיפך ממאהיל על ב' חלאי זיתים. דהיינו שב' חלאי זיתים מאהילין על האהל. ס"מ דבכה"ג גם לרבנן אמ"ל משום דאין אהל אחד על הכל שילרפן. אתא לוירא דאלו נישא והאלו נישא שמפסיק בין ב' החלאי שיעורין ומבטל להו [כשיהיו ד"י ע"ב] אבל באמת א"א לומר כן דהכי נקט נמי מאהיל על חלי זית. וחלי זית מאהיל עליו דמלטרף. אלמא דלגבי טומאה לא ס"ל לרבנן דאויר המפסיק יבטל השיעור אלא ע"כ להכי לא נקט ב' חלאי שיעור המאהילין דמלטרפי. משום דמק"ו שמעינן כן. דהשתא מאהיל ואהל מלטרפין. שייהן מאהילין לא כ"ש. ואפ"ה נקט מאהיל על ב' חלאי זיתים. לאשמעינן רבותא לר' דוסא. דאפ"ה ס"ל דאמ"ל: ז) ור' דוסא ודאי פליג על כל הך דהיינו לעיל [פ"ב מ"ו]

ישראל מלטרף. משום דבמקום שמאהיל על חלק זה. אינו מאהיל על חלק זה האחר: ולבאורה משמע מלשון זה דדוקא במונחים ב' חלאי הזיתים זה אצל זה. הא במונחים זה על זה. מודה ר"ל דמלטרף. דהרי בכה"ג

בועז המקום

אליהו רבא

הנוגע בכחלי זית ומאהיל על כחלי זית. דכי מאהיל על הטומאה הרי הטומאה טולה עד שמאהילו והוי כטוגע בה וכן אם כחלי זית מאהיל עליו הטומאה יורדת עד שתהיו והוי נמי טוגע בהטומאה וכו"ל מגע ומגע ולהכי חכמים מטמאין. אבל הטוגע בכחלי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחלי זית מגע ואהל הוא דא"ל הטומאה דכחלי זית שולה עד שמאהילו והוי כטוגע בה הרי דבר אחר שמאהיל הוא דהוי הטומאה אבל האדם לא מגע בהטומאה ולגבי דידיה אהל הוא דהוי וכו"ל מגע ואהל ולא מלטרפו. ור' מאיר אומר מגע ואהל נמי מלטרפו. דאמרינן ביתא כמאן דמלית טומאה דמי וכו"ל נמי מגע ומגע:

תוס' אנשי שם

פ"ג א ה"ם ד"ה הנוגע כו' והאדם מאהיל על המגדל כו'. מפירש"י לא נראה כן אלא אייתי שב' המגדלים עומדים זה אצל זה ואין ביניהם אלא רחב טפח ואף שהוא ארוך כמה טפחים משום דבעי עע"ט על רוח טפח מרובע כדלק' מ"ז. ופי' ר"ש דאי"כ אמאי נקט הס"ם בין שני מגדלים הא מצי לאסבוחי במגדל א' וטומאה רצוצה תתהיו בארץ והיינו טוגע במגדל וכחלי זית אחר טוגע בו וכדותק י"ל דבעי לאסבוחי בי' גם טומאה בוקעת ויורדת וע' בתוס' חולין סם ד"ה אר"ש כו'. (לה"מ) ד"ה מאהיל כו'. יש לתמוה כו'. עי' מ"ש פרפר ז' ו' ז' שב' דלימ ר"ל דלקושטא דמלתא בזה כיצור אין מאהלים מלטרפים כיון שאינם מונחים תחת אהל אי ואין מי שיערף שני המאהלים לזית אלא עד שיאהל

משנה אחרונה

אבל טוגע בה זית וטומאה תני עהור לכ"ע כדלקמן: בשת הנוגע בכחלי זית ומאהיל כו'. לא צריך נתיתני הכא הנוגע בכשני חלאי זיתים או

מיבאן. דהא תני לה בגבלה וה"ה למת. אלא דצריך לדקדק כל הני בני דאהל נמאי צריכי דלא ה"ל למיתני אלא מאהיל על שני חלאי זיתים. ולכאורה נראה דמאהיל על כחלי וכחלי מאהיל עליו אחי לאשמועי' דאגב אורחי' דמאהיל על המת עמא כאילו היה עם המת תחת האהל שזה מפורש בתורה אבל מאהיל על המת מדרשא אחי כדדרשי' במס' נזיר על פני השדה זה המאהיל על המת. אבל הא כבר אחי לן רפב"ז דאדרבה המאהיל על המת אחיר אפי' כדאמר אחם על עצמן בכל בהן. ונראה דמאהיל על כחלי זית מידום הוא דהוי דמאהיל על המת או על בית ממנו עמא דדרך הטומאה להתפשט כדאמרינן אהל כמאן דמלי טומאה. הכי מילי בשיש שם שיעור טומאה בכזית דדרכה להתפשט. אבל בחלי זית אין כאן טומאה לבקוע ולעלות ולא שייך בין אהל כלל. קמ"ל דמאהיל על כחלי זית נמי הוי אהל לאינצרופי לגבי כחלי זית. ואין חילוק בין הוא מאהיל על הטומאה או הטומאה עליו. ואחי תו בשני חלאי זיתים לרבותא דר' דוסא דאפילו יש בין שניהם שיעור טומאה ואהל מעלה הוי אפ"ה לא מלטרפי. ואיהו הא דאחי תו מאהיל על כחלי זית וכחלי זית עליו לא לריכא כלל. דלר' דוסא כ"ש הוא ממאהיל על שני חלאים דעהור. ולהכמים כ"ש הוא ממגע ואהל דמלטרפי. ועוד מאהיל על שני חלאים לר' דוסא נמי כ"ש הוי ממגע ומגע דגבלה דלא מלטרפי ולריכא לאיתני תרתא לאיתני כולהו נווני אע"ג דלא לריכי כדאמרינן בכמה דוכתי דא"כ ליתני נמי שני חלאי זיתים מאהילין עליו כמו שהקשה כתוי"ט. ונראה דאחי מאהיל על כשני חלאי זיתים לאשמועינן דהייטו דוקא דומיא דמאהיל על חלי זית וכחלי מאהיל עליו דלא נגעי בחלאין אחרני ה"ה כשני הלאי זיתים נמי דוקא אי לא נגעי אחרני מהדדי מודה ר' דוסא דמלטרפי כמו שפרש לקמן בס"ד: מאהיל על כחלי זית וכחלי זית מאהיל עליו. לענין מיקר טומאתן אין חילוק בין הוא מאהיל על הטומאה ובין טומאה מאהלת עליו. ומ"מ יש חילוק ביניהם לענין הטוגע בהאהל כמ"ש הר"ב פ"ז מ"ב: ר' דוסא בן הרכינס מטהר. דס"ל אין טוגע ומחזר וטוגע ואהל. וס"ל דלא מטהר ר' דוסא אלא בדלא נגעי הלאי מהדדי מודה דמודה נגעה הוי כדמוכח בתס' נדה דף כ"ז דאמר אי אשמועי' קמייתא בבהוא קאמרי דבגו משום דמיכף אבל בהפזר מודו דאין מאהיל ומחזר ומאהיל משמע דבמיכף לא מיקרי מאהיל ומחזר ומאהיל. וכ"כ מדברי התוס' בחולין דיש דף קכ"ב. וכן פי' רש"י בפרק הטור והרוטב דף קכ"ד ע"ב גבי מתבן בקיסם ברחוקים זה מזה והוי טוגע ומחזר וטוגע. משמע דבגנבי אהדדי לא מיקרי מחזר וטוגע. וע"ב ס"ל כן דאי מיתת דבגנבי אהדדי נמי מטהר ר' דוסא לא משכחת לדידיה טומאה בתרוד דקר כלל כי היכי דלכ"ע לא משמע בתנא דא"ל שיגע בכולו ה"ל לר' דוסא ליתא לא מגע ולא אהל ולא משא. וא"א איתלוק ר' דוסא בזה לטהר דקר לגמרי וע"ב ס"ל כדפי' דבמיכף

רלוה אין מלטרפין. ולא אפילו למגע *)[ומגע] ואין הלכה כר' דוסא: א"ר מאיר אף בזו רבי דוסא מטהר וחכמים מטמאין. ר' מאיר פליג את"ק דאמר דכשיש פותח טפח בין הטומאה ואהל מודו רבנן דטהור. ואין מלטרפין. ואמר איהו דאף בזו פליגי רבנן על ר' דוסא ואמרי דנגיעה ואהל חד שמא הוא. הלכך מלטרפין לכשיטור ומטמאין ואין הלכה

*) בל"ו ומשא

וחכמים מטמאין אבל הנוגע בבחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל בחצי זית ח). **אמר ר' מאיר אף בזה רבי דוסא בן הרכינס מטהר וחכמים מטמאין י)**. הכל

או מאהיל על בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל בחצי זית טהור פ).

ח"ג. ועל בחצי זית בל"ב על וכן בפמוך.

גם בפירושו לרפ"ה אלא שיש שם חסרון וכגא"י הוא מוגה: או מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור. לדברי התוס' דמפרשים סיפא נמי בטומאה רלוה ניחא. דהאי דקאמר מאהיל על כחצי זית בטומאה רלוה היא דה"ל כנגיעה. ואיצד ה"ל אהל המכסה והוא שני שמות. וכ"פ הראב"ד ברפ"ג דעדויות. אבל לסברת הר"ב ודעימיה. דכולה סיפא באהל שאינה רלוה תימה למה יהיה טהור. ורחיתי למהר"מ דמסיים במאי דתירץ לעיל לתמיהת הר"ש למה שינה כו'. הוקשה לו גם כן קושיא זו למה יהיה טהור. הא חד שמא דאהל הוא וכתב די"ל דמאהיל על כחצי זית היינו טומאה רלוה וה"ל מגע ואהל ולא מלטרפי ע"כ. *וזה דוחק דסיפא הוה ברלוה וכאינה רלוה. והרמב"ם בספ"ד מהט"מ [הלכה יד] כתב הנוגע בחצי זית [*לא הטמא חצי זית] ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית. לא שהאהיל עליו חצי זית אחר לא שהאהיל הוא על חצי זית אחר ע"כ. וגרלה בעיני דהוא ל"ג במשנה לבבא. זו דלא מאהיל על כחצי זית כו' ומדנפשיה מבאר והולך כל ג' דרכי טומאות האהל לומר שנשתנו אינן מלטרפין לנגיעה לא למשא אבל במשנה ל"ג אלא חד בבא הנוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית. והו לא מידי. וכן בפירושו לא זכר אלא בבא זו וכן בדפוס הגמרא במשנה דרפ"ג דעדויות ובספר המשנה דעדויות בדפוס שלפני לא נמצא. אלא בבא קמייתא והבבא דאו מאהיל כו' ליתא. וכן גרלה דהר"ב והר"ש ל"ג לה: **אמר** ר' מאיר אף בזה כו' וחכמים מטמאין. פי' הר"ב דנגיעה ואהל חד שמא הוא ויתכן לומר דטעמו דחזינן לאהל כמאן דמאי טומאה מאחר שנזרית

מלאכת שלמה

ובריש פרק שלישי דעדויות הארכתי יותר בבאור מתני' ועיין עוד במה שכתבתי לעיל ריש פרק שני:

מנה ם ער

יכין

והכי אמרינן בפירוש [חולין קכד"ב] דר"ע כרבנן דר"ד ס"ל. וא"כ ה"ה ברובע שנדקדק התם. פליג ר"ד. ורק נקט אהל לרבותא דרבנן [ומשא"ל כי' ג'] (ב): ח) מדלא אירי בסיפא כגוונא דרישא. דהיינו בטומאה רלוה. וכלעיל פי' ה'. להכי נקט באהל דסיפא שהוא באופן שדבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית. דהיינו שהדף שמאהיל על האדם ועל הכחצי זית מונח בשוה. והרי מדהאדם הוא גבוה הרבה מהכחצי זית א"א שהדף שמונח ממעל שניהן בשוה. יהיה הטומאה שתחת הדף רלוה. דל' עליו משמע שמאהיל על כל גוף האדם. והרי האדם שתחת הדף אפי' יהיה מושכב כל אורכו על הארץ יהיה כל גבהו יותר מטפח שממעל להחצי זית. וא"כ איך אפשר שיהיה קלה השני מהדף רלוץ על החצי זית. וגם בל"ז מדנקט מאהיל א"א דמיירי בטומאה רלוה. דא"כ אפילו היה הטומאה כזית. היה הכזית ההוא בוקע ושולה ויורד ולא היה נעמא האדם (ג): ט) אפי' לרבנן (ד): י) דס"ל דכל טומאה אפי' אינה רלוה כל

תפארת ישראל

המקום שבאהל שמאהיל על חצי זית זה מאהיל גם על חצי זית האחר. אבל באמת א"א לומר כן. דוכי ס"ל דר"ד פליג אהרווד רקב ורובע עצמות. דמדהן נופין מחולקין. והמקום שבאהל שמאהיל על גוף זה אינו מאהיל על גוף האחר. אמ"ל. ותו הרי במתניתין דלקמן קאמרינן דגם במגע ומשא ס"ל לר"ד דאמ"ל. והרי גבי משא ודאי ליכא האי סברא דהרי הכא אדם א' נושא הכל. וכח א' נושא הכ' חצאי הזיתים. ואפ"ה ס"ל דאמ"ל. אלא ודאי לאו דוקא כ' רש"י כן. רק שכשאין השיטור יחד כפי המקובל אמ"ל. ולפיכך גם במומאים זה על זה אמ"ל: (ב) ומה שהקשה הר"ש דל"ל להש"ס התם לדייק לדברי ר' דוסא ברישא. דכמו דס"ל באהל דאמ"ל. ה"ל ס"ל במגע וג"ל כולי האי והרי בפירוש קאמר ר"ד בסיפא במגע בדלה דאמ"ל. נלפענ"ד דהך כולל לאו פלוגתייהו דר"ד ורבנן גופייהו היו. דלאו אינהו קאמרי הכא בפירוש. אלא פלוגתייהו דת"ק ור"מ היו. דמר מפרש הכי פלוגתייהו דר"ד ורבנן ומר מפרש לה בגוונא אחריתא. ואשכחנא דוגמתו הרבה בש"ס דקאמרי הך מלתא דכלולי לאו בפירוש אתמר אלא מכללא. ולפיכך שפיר קאמר בגמ' מעמא דת"ק דס"ל דר"ד גם מגע אמ"ל היינו משום דמדמי לה לאהל דאמ"ל: (ג) כך נ"ל לפי שיטת רבותינו ז"ל. שכתבו דסיפא מיירי באינה רלוה. אולם ראו לא כי אורו עיני מדברי רבינו רב"א זצוק"ל. ואם כי אין דברין דברי. עכ"פ הוא ז"ל בידו הגדולה פתח לי בשר אור דמלינן שפיר לימר דסיפא נמי מיירי בדוגמת דרישא בטומאה רלוה. ואפ"ה אינה מלטרפת למגע. ומשום דכל טומאה רלוה דאמרינן דהוה כמגע. ס"מ. משום דכשהטומאה רלוה תחת האדם. או כשהאדם רלוץ תחת הטומאה. הו"ל כאילו הטומאה עולה ויורדת היא עם האדם. ומוגעת בו. ולהכי שפיר מחשב כמגע להצטרף למגע ממש. אבל כשדבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית. אפי' אם יהיה הטומאה והאדם רלוצים רק כאילו שניהן נוגעין בהדף המאהיל על שניהן. אבל עכ"פ הרי לא נגעה הטומאה בהאדם. ואיך יצטרף עם המגע שנגע או האדם בחצי זית האחר. כך נ"ל לפי דברי רבינו אף אלא אפי' כן ממש. גם לא הזכיר ענין רלוה בכל המשנה. והרי בהכי ודאי מיירי דישא. וכדאוקימנא לה בש"ס (חולין קכה"ב) וגם הרמב"ם (ספ"ד ממט"מ) לא הביא דטומאה רלוה מלטרף למגע. ולא זכיתי לידע למה. ונ"ע. רק דק"ל דכיון דאוקימנא למאהיל דסיפא דנמי מיירי בטומאה רלוה מיירי. א"כ מה תריצ שמאהיל דבר אחד עליו ועל חצי זית. אפי' היה כזית שלם תחת הדף לא היה נעמא ע"ז האדם שאלבשו תחת הדף דהטומאה רק בוקעת ושולה כנגדה למעלה ולמטה. ואינה מתפשטת לצד הצד כלל. ומה קמ"ל דאינו מלטרף. ומיהו למסקנא דהתם דפליגי תנאי בהא דלת"ק לא בענין נושא הוא דישא ור"א בענין נושא הוא דישא לפ"ז הו לא צריך לאוקמי מילתא דר' שמעאל ור"ע דהתם במרודד אלא דבת"ק ס"ל דלא בענין נושא הוא דישא. ושולא כר"א ס"ל ולפ"ז מתני' דהכא נמי מיתוקמא באינו מרודד ומכתים מטמאין כת"ק דהתם ור' דוסא כר"א. והר"ש כאן הקשה דהכא תנן המוגע בשני חצאי זיתים מן הבצלה או טשלן ובפרק הטור והכובע שם אחר לאו א"כ דוסא אין מאהיל ומוחז ומאהיל ה"ל אין נוגע ומוחז ומגע ולמה ליה לאתויי מאהיל כיון דמגע נמי הני בהדיא. ומתוך זה חילק דהתם במרודד והכא באינו מרודד. דמגע דר"ל דהתם נמי לאתויי אפילו במרודד לא מצטרפי. והא לא שמעינן מהכא אלא מהך דאהל דנאהל אין חילוק ה"ש למגע. ומ"מ לא הבנתי דמהיכא פסיקא ליה דר' שמעאל במרודד נמי מטהר הא לאתקשא דאחאי פליגי. ר' שמעאל ורבי עקיבא תרוייהו ס"ל כתנא קמא דלא בענין נושא הוא דישא דהשתא אין חילוק בין מרודד לו לא: **אבל הנוגע בחצי זית וסיפא בחצי זית לרלוה והכי** ודבר אחר מאהיל וכו'. הכא משמע דאהל וכגיפה תרי שני ליכו ולא מצטרפי. ובדישא אמרי' דאחד שמא הוא ולכך חוקי לא הר"ב דישא ברלוה דהוי כמגע

מגע

ציונים

חכמים מטמאין. מיי' שם פי"ל: מהור. שם:

תוס' רע"ק

פ"ג מ"א [אות ח] תי"ם ד"ה או מאהיל. וזה דוחק) לענ"ד אין כאן דוחק דלישנא דמאהיל על כחצי זית הוי דומיא דרישא דפירושא דהך לישנא דהוי שמאה רצוצה. ובלישנא דבר אחר מאהיל עליה ועל חצי זית. בזה מבאר דמיירי באינה רצוצה דאין דבר אחר מאהיל עליה ועל חצי זית אלא באינה רצוצה כמ"ש בת"ש תחלת הפרק בשם מהר"ם.*)ואין במה שאמר או מאהיל על כחצי זית הוי כאומר או מאהיל מטומאה רצוצה ובמ"ש ודבר אחר מאהיל עליה ועל כח"ז הוי כאומר וה"ז בטומאה שאינה רצוצה. וברור:

*) נ"ע ות"ל

תוספות אנשי שם

ביחול עליהם שם טומאה ודוקא במאהיל על חצי זית וחצי זית מאהיל עליו שאז האדם מצרפם אבל אהל דכמשכה לא ילדק אא"כ יש כבר שם טומאה תחה האהל הממשיך. ע"ש: **אמר** ר"מ כו'. נולי פי' סרלאנוים ל"ע הייתי אומר דל"ש ר"מ אלא על טומאת דת"ק דהוא מאהיל על כח"ז ודי"א מאהיל עליו ועל כח"ז. דס"ל דמאהיל על הטומאה הוא המונע בין נגיעה לאהל ומצטרף עם שניהם אבל מגע ממש עם אהל ממש לכ"ע לא מצטרפי ומדוייק שפיר מלת בזה ול"א באלו. והא דלא הני נמי הוו מן המגע עם האהל אחר ע"כ פי' הרא"ש דתחית לר"מ לשיעתו דפליג אף על מגע ואהל (ומ"ש בכפרים שלפנינו כפי' הרא"ש וזה הכלל שומאת דר"מ הוא ל"ל עצות ונ"ל הכל טמא מון כי' טומאת דר"מ הוא וכ"כ הא"ל) יש לי לומר דתיבת המגע מוסב עמו ואחר עמו וקאי נמי אכוף דבריו וכאילו יאמר מון מן המגע עם המגע והמגע עם האהל (וכעי"ז ע"כ צריך לפרושי בריבא דמתני' ובמת הנוגע כו' דע"כ מאי דתניא בגבלה שייך ג"כ במת). (רש"ש):

משנה אחרונה

דבמיכנף מודה. ונראה עוד דוקא במיכנף שמונחים ביחד והם תפוסה אחת אבל אם אינם ביחד אע"פ

שנזרת הכתוב הוא שכל אשר באהל טומאה. עיין מ"ש במשנה ה פ"ח דכלים: **הכל** טמא חוץ מן המגע כו'. מסקנא דמלתייהו דרבנן היא. מהר"ם: **חוץ** מן המגע עם המשא. לשון הר"ב כגון שנגע כו' והסיט. וכן לשון הר"ם ומשום דהיסט לא נכתב בפירוש בכתוב. אלא דאגן איה לן דהיסט בכלל משא. הלכך חביבא להו למנקט היסט: זה הכלל כל שהוא משם אחד כו'. לסימנא בעלמא. כמו שכתבתי משנה דגמרא בזה הכלל דמשנה ב פ"ד דמגילה [*וכן אתה מוצא במ"ג פ"ב דכלים ואחריס שכתבתי שם בס"ד]: **משם** אחד. לשון הר"ב מגע ומגע משא ומשא אהל ואהל. וכ"כ הר"ם ולת"ק אליבא דחכמים הוא שפירשו כן דאילו לר"מ איתא נמי מגע ואהל דאד שמא מיהו: **ב שנתפזר** בתוך הבית. פי' הר"ב ונתערב בו עפר כל שהוא וכ"פ הר"ם ולרבותא דרבנן נקטינן שנתפזר בתוך הבית דלא תימא דכיון שנתפזר וגג שכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושני אהלות הן ואין מצטרפין הכי מפרשינן בגמרא פ"ג דנדה דף כז: **ורבי** שמעון מטהר. פי' הר"ב סדר סופו כתחלתו כו'. דבעינן שלא יהא דבר גגלל עמו ליתנא דגמרא דהתם דאמרינן מה תחלתו נעשה לו דבר אחר גגילון והתוס' הענתיקו גלגילון ופירשו בשם הערוך דבר הגגלל עמו ע"כ. ובפ"ז דמזיר דף לא איתא בגמרא גלגלין ופירש"י כלומר המגלגל זה לזה ונתערב זה עם זה: **הבית** טהור

הכל טמא יא) **חוץ מן המגע עם המשא. והמשא עם האהל. זה הכלל** יב). **כל שהוא משם אחד** יג) **טמא. משני שמות טהור: ב מלא תרווד רקב** יד) **שנתפזר בתוך הבית. הבית טמא** טו). **ורבי שמעון מטהר** טז). **רביעית דם שנבלעה בתוך הבית. הבית** טהור

מלאכת שלמה

ב שנתפזר בתוך וכו'. בנדה פ' המפלת דף כ"ז מייתי ברייתא אחרת דתניא מלא תרווד רקב שנפל לתוכו עפר כל שהוא טמא ור"ש מטהר והתם עביד לריכותא לתרוייהו דאי אשמעי' דברייתא ה"א בהיא קאמרי רבנן דטמא משום דמפיף אבל נתפזר אימא מודו ל' רבנן לר"ש דאין מאהיל ואוזר ומאהיל דנג שכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושכנגד זה מאהיל על חצי שיעור ושני אהלות הן ואין מצטרפין' ואי אשמעי' בהא ה"א בהא אמר ר"ש משום דאין מאהיל ואוזר ומאהיל אבל בהיא אימא מודה להו לרבנן לריכא. ופי' הרא"ש ז"ל שנתפזר בתוך הבית הבית טמא כיון שבית מאהיל על כולה טמא כל מה שבבית שהאהל מצרפן כדאתן לה' בפירקי' שני עצמות ועליהן שני חצאי זיתים והכיס מקלתם בפנים וכו' הבית טמא ע"כ: **ור"ש מטהר**. ואזדא לטעמי' דמטהר מלא תרוד ועוד עפר קברות לעיל פ' שני ושמא הסיא ברייתא שהבאתי מפ' המפלת היא מתני' דפירקי' דלעיל בשמו לשון כדרך התלמוד בכמה דוכתי: **רביעית דם שנבלעה בתוך** וכו'. פשוט הוא שכל מה שהי' בבית קודם שנבלעה שהוא טמא ואיתה פ' הנוגל קמא ובנדה פ' המפה ופי' רש"י ז"ל הבית טמא כלים שבבית דבית לא מקבל טומאה דקרקע הוא. ואמרי' התם בגמרא ואמרי לה הבית טהור ולא פליגי בכלים שהיו בבית קודם שנבלעה בטיתה

יכין תפארת ישראל בועז

כל אהל כמליא עומאה דמי (ה): יא) ר"ל בכל נוגע מצטרף לרבנן דר"ד ודברי ר"מ היא. הדע דאי לה"ק הול"ל נמי חוץ ממגע עם האהל. [וכן משמע נמי מדתוי"ב ולא כמשמע לבאורה מדברי הר"ב. שהרי כ' ואין הלכה כר"מ קודם ד"ה חוץ. וגם רב"א כתב כדברינו. וכן משמע נמי מהרא"ם]: יב) לאתויי ב' חצאי זיתים שמאהילין עליו או כחצי זית מאהיל על מקצת גופו. ודבר אחר מאהיל על כחצי זית ועל מקצת גופו אחר או שדבר אחר מאהיל עליו ועל ב' חצאי זיתים. דכל הגהו לא תני להו במתניתין ואפ"ה מצטרפי מדהם משם מ' (ן): יג) מגע ומגע וכו': יד) דמטמא באהל כרפ"ב: טו) ר"ל כל מה שבבית טמא. ואע"ג שמפזר בתוך הבית ונמצא שמערב עם עפר הקרקע שהוא טפי וטפי מהתרווד רקב של המת בעצמו אפ"ה מצטרף. דדוקא כשאין כאן לפניו רק תרווד ועוד מתערובת עפר קברות. לריך שידע שלא נתערב רקב גוף המת רק עם מעט עפר ממקום אחר עד שישוער שבכל הרווד ועוד מהתערובות ים תרווד מרקב גוף המת בעצמו. אבל הכא דידעינן שיש כאן וודאי תרווד רקב תוך הבית להכי אפילו מעורב עם עפר הרבה לא נתבטל [ועי' מה כ"ג מ' ובמורות כ"ב מ']: טז) דס"ל לר"ש סופו כתחלתו מה תחלתו לריך שיהיה בלי תערובות. ולהכי לריך שיהיה נקבר ערום. כך בסופו לריך שיהיה הרקב בלי תערובות [כלעיל פ"ב סי' י"ד] והכא מדמפזר יש כאן תערובת עפר בין קרני הרקב. ואע"ג דכבר שמעינן פלוגתייהו לעיל [פ"ב מ"ב] התם נקט רבותא אליבא דר"ש. אע"ג דמכוסה בצבור אחד [וגם לא נתערב רק מעט עפר מהתרווד רקב] אפ"ה מטהר ר"ש. והכא נקט רבותא אליבייהו דרבנן. אע"ג דמפזר [וגם מעורב עם הרבה עפר שפי מהתרווד רקב] אפ"ה מטמאי רבנן. א"נ איכא. התם נקט לרבותא דרבנן. דאע"ג שבאמת מעורב בעפר אפ"ה מטמאי רבנן והכא נקט לרבותא דר"ש. דאע"ג דאינו מעורב ממש רק שעפר ואבק מפסיק בין הקרנין

בועז

רצוים בכל אהלים לעיל. אפ"ה אהל שהוא ע"י הדף לא מחשב רק כאילו נגע בהדף. ולא כאילו נגע בהטומאה. ואיך יצטרף למה שהאהל גופו על טומאה רצופה דהו"ל כנגע ממש בהטומאה: (ד) ולרב"א הנ"ל דסיפא נמי בטומאה רצופה מיירי. י"ל דס"ל לר"מ דהא דטומאה רצופה אינה מתפשטת לצדדים. היינו ברצופה מכל הצדדים סביב. אבל בשיש רק מעט רווח אויר מפסיק בין הטומאה להטהרה הו"ל כאילו רווח אויר ההוא שהטומאה רצופה בתוכה רק למעלה ולמטה. כמליא טומאה. ומתפשטת הטומאה בכל הרווח לצדדים והו"ל שפיר כאילו נגעה הטומאה בהטהרה: (ן) **והתו"ם** כתב דזה הכלל דברי ת"ק היא. וכן מוכח מדבריו בשם מהר"מ בד"ה הכל טמא שהוא דברי ת"ק. ולהרא"ש שיטת מלתא דר' מאיר היא כולה. ול"מ כ"ל דהך זה הכלל ד"ה היא לכל מר כדאית ליה. דלת"ק מגע אמגע"ש לאהל שאינו רצוף. מדמחשב ב' שמות. ור"מ נמ מגע מחשב כשם מ' עם האהל. דאהל כמליא טומאה דמי ומגע הוה. וכ"ש לרב"א הנ"ל דר"מ נמי רק ברצון

תפארת ישראל

ים תרווד מרקב גוף המת בעצמו. אבל הכא דידעינן שיש כאן וודאי תרווד רקב תוך הבית להכי אפילו מעורב עם עפר הרבה לא נתבטל לריך שיהיה הרקב בלי תערובות. ולהכי לריך שיהיה נקבר ערום. כך בסופו [ועי' מה כ"ג מ' ובמורות כ"ב מ']: טז) דס"ל לר"ש סופו כתחלתו מה תחלתו לריך שיהיה בלי תערובות. ואע"ג דכבר שמעינן פלוגתייהו לעיל [פ"ב מ"ב] התם נקט רבותא אליבא דר"ש. אע"ג דמכוסה בצבור אחד [וגם לא נתערב רק מעט עפר מהתרווד רקב] אפ"ה מטהר ר"ש. והכא נקט רבותא אליבייהו דרבנן. אע"ג דמפזר [וגם מעורב עם הרבה עפר שפי מהתרווד רקב] אפ"ה מטמאי רבנן. א"נ איכא. התם נקט לרבותא דרבנן. דאע"ג שבאמת מעורב בעפר אפ"ה מטמאי רבנן והכא נקט לרבותא דר"ש. דאע"ג דאינו מעורב ממש רק שעפר ואבק מפסיק בין הקרנין

מקור חיים

ומאי זית תמת האהל והאהל במקלת גופו כל חצי זית אחר טמא מפני שהוא שם אחד. ולרבא אינו כן דאהל המשכה ואהל שבנגדו חצי שמי מיהו וכ"כ הרא"ש כאן בהדיא. ועוד כתב שם הרמב"ם האהל על חצי זית וטוגע בחצי זית אחר לטומאה על חצי זית מלטרף דהא פחות מטפח לכ"ע הוי כמגע וכן כתב הרמב"ם עצמו לפי"ב מהט"מ ולמה הטמיטו כאן וכ"ע: פחות מטפח אחין טפח בין אהל לטומאה על חצי זית מלטרף דהא פחות מטפח לכ"ע הוי כמגע וכן כתב הרמב"ם עצמו לפי"ב מהט"מ ולמה הטמיטו כאן וכ"ע: **ב ור"ש מטהר**. **הכל** טמא חוץ מן המגע עם המשא והמשא עם האהל. אתאן כתכמים דר' יוסף אליבא דר"מ דס"ל מגע ואהל חד שמא וכ"כ הרא"ש הכל

מהור. כלומר שהכלים הבאים אחר הבליעה לתוך הבית אינן מטמאין בבית. הכי מפרשים בגמרא פ"ט דנדה דף סב: אם מתכבסת ויולא ממנה רביעית דם טמאה. כתב הר"ב וכילד משערין אותה מביא מים במדה וכו' ומביא מים אחרים כו' אם היה מראיהן שוה הרי זו טמאה. דאילו לא הביא מים שניים לא הייו יכולים לשער בראשונים בלבד לפי שאפילו אם לא ימלאו רביעית יותר אכתי איכא למימר שמא רביעית ילא דא"ל שלא שתייר בבגד מן המים. אבל השתא אין מזיק כלום מה שמשתייר מן המים בבגד. דכשם שנשתייר מן המים כך נשתייר מן הדם שמ"מ היה משערב הכל יחד מה שילא ומה שנשתייר ומראה אחד הן כאילו ילא הכל. ומיהו קשה דאין סברא שיסייע הדם שנשתייר בבגד [לשמא הביא] כיון שאין יכול נשפך ואין לומר שמים אחרים שמביא צריך שיחסר מהם מהמדה כשיעור שנבלע מן הראשונים בבגד. דמי יוכל לכוון זה. ועוד קשה דמאי צריך למדידת מים הראשונים. בלא מדידת מים הראשונים יכול הוא לדעת אם יש רביעית דם במה שילא ע"י כיבוס. שיסחוט לתוך כלי כל מה שילא מן הכסות. וימדדנה כמה יש בין מים לדם. ויביא רביעיות דם מעצמו. ויוסיף עליו מים עד שיהא בין מים ובין דם כשיעור מים ודם שילאו מן הכסות ואם מראיהן שוה במדה אלא משום שאם ימלאו יותר מן המדה שנתנו. רביעית. שלא יצטרכו להביא מים אחרים דודאי ילא מן הכסות רביעית דם. אבל אם אין רביעית דם יותר אז יביא רביעית ומוסיף עליו מים עד שיהא בין מים ודם כמדה ראשונה אחר שתכבס בה הכסות ואם מראיהן שוה ממאה. ואם לאו טהורה. ומיהו קשה דהא קתני בתוספתא [שבעתיקה הר"ב] בריש"א. ומביא מים אחרים ואח"כ קתני ונותן לתוכן רביעית דם כ"כ התוס' בפ"ט דב"ק דף קא. ורליתי להרמב"ם. שאעפ"י שבפירושו העתיק כדברי התוספתא שירחצו הכסות בשיעור ידוע מהמים עוד נקח בזה השיעור ממים ויתובר אליו רביעית דם כו'. הנה בחבורו פ"ד מהט"מ [הלכה יג] כתב כילד משערין אותה מכבסין אותה במים ומביא מים כמדתן ונותן לתוכן רביעית דם כו'. הרי שלא הזכיר מדה בתחלה. ויש לפרש דבריו שכמדתן ר"ל כמדת מה שילא אחר הכביסה. ומ"ש ונותן לתוכן רביעית דם כלומר שבתוך המים שמביא כמדתן צריך שיתן בהם רביעית דם הוא שיהיה כמדת המים ר"ל כמדה שילא אחר הכביסה. והשתא דאתינא להכי אף דברי התוספתא יכולני לפרש כן. ואע"פ שהזכירה ראשונה שמביא במדה. היינו כדברי התוס' שאם ימלא רביעית יותר שא"צ עוד לשום דבר. אבל אם לא מלא אז מביא אחרים במדתן. ר"ל במדה שמלא אחר הכביסה אלא שנותן בהן רביעית דם: ואם לאו טהורה. אינה מטמאה באהל והרי היא ככסות שנגע במת. הרמב"ם שם וכ"פ רש"י שם בב"ק. וכ"כ שם התוס'. ולא כמו שנדחקו בנדה פ"ט [דף סב] דמיירי דקודם שנפל רביעית. נבלע בכסות מה שאינו יכול ללאת. ונתבטל בבגד ולא היה רביעית שלם משולם. ומהר"ר וואלף ורמייז"א הוכיח דלהר"ב נ"ל כמו שנדחקו התו' דנדה לפי שסברת הר"ב דכלים שנטמאו במת מטמאין באהל. כמ"ש גבי מנורה בספי"א [מ"ח] עכ"ד. וע"ש דלהרמב"ם אינן מטמאין באהל. וכן נראה דעת מהר"ם: שבל הבלוע שאינו יכול ללאת מהור. פי' שאינו יכול ללאת על ידי כביסה סתם. אע"פ שעל ידי הדחק היה יולא כגון ע"י לפון.

כיון

מלאבת שלמה

שהיתה בעין והאהיל הבית עלי' ועל הכלים נטמאו אבל בכלים דאתו לבסוף אחר שנבלעה בקרקע מהור: נבלעה בכסות וכו'. והכלים הכסות לבית אם מתכבסת הכסות וכו' הבית טמא ואם לאו טהור הבית שלא האהיל על רביעית שבבר חסר בהבלעו בכסות אבל הכסות טמא שתחלת נגיעה ברביעית מטומאה נטמאה ומדקתני טהור אע"ג דחזותא דרביעית איכא שהדם שנשאר בבגד שאי אפשר לסותמו נראה לו בבגד אלמא חזותא לאו מילתא היא ורמי רבא עלה דתנן בריש"ג דמסכת ערלה בגד שנטנו בקליפי ערלה ילבן אלמא חזותא מילתא היא ותירץ רב כהנא מקולי רביעיות שנו כאן בדם תבוסה דאינו מטמא באהל אלא מדרבנן. ועיין בתוס' שם פ' הגוזל ושם בנדה פ' האשה שהיא עושה נרבי' שפירשו ז"ל דלר' יוחנן לא קשי מידי מערלה אטומאה לדידי' בקפידא תליא מילתא כמו שאכתוב בסמוך בס"ד ומ"מ נטנו בקליפי ערלה ילבן דלא שייך להתירו מטעם דאין מקפיד דנהנה הוא

בנבע ומיתא נ' אלא האי שנוייא משני נ' אליבא דרבי לקים והק"ק נ' אפי' לפי דבריך שאתה מדמה טומאה לאיסור לא קשי מידי דדם תבוסה דרבנן ע"כ וכן נראה שפי' נ"כ הר"ם ז"ל וכתב ה"ר יהוסף ז"ל אם מתכבסת הכסות ויולא ממנה רביעית דם טמאה וכו' פי' כאן לא אמר הכסות טמא כמו שאמר לעיל הבית טהור על כן נראה דקאי תרביעית שאע"פ שהיא בלועה כיון שהיא יכולה ללאת היא טמאה אבל אם אינה יכולה היא טהורה אבל הכסות לעולם אב הטומאה היא שכבר נטמאת מרביעית ודוק ע"כ: בפי' ר"ע ז"ל ומביא מים אחרים במדתם וכו'. אמר המלקח הכי מפ' לה בתוספתא וכתב ה"ר אפרים אשכנזי ז"ל וא"ע וכי לא כשאר מן המים בבגד ואפשר דאזלינן לחומרא ומש"ה מתוארן מה צריך להביא מים אחרים ימדוד אותם אם יש רביעיות יתר ודוק ע"כ אמר המלקח עיין על זה בתוס' שם בנדה ושם פ' הגוזל: שבל הבלוע שאינו יבול לצאת מהור. הא יכול ללאת אפי' ע"י

הדחק

יבין תפארת ישראל בועז

המטוזרין. אפ"ה מטהר ר"ש: יז) ר"ל מה שנכנס להבית אחר שנבלע שם הדם טהור: יח) וזה יוודע ע"י שיכבסו הבגד במים במדה ואם לאחר שיכבסו הבגד. יוסיפו המים הנשחטין מהכביסה כדי רביעיות יותר מתחלה טמא הבגד. דהרי הוברר שהיה בו רביעיות דם שסופו ללאת ואע"ג דחוטי הבגד מפסיקין בין חלקי הרביעיות וגם אחר שיכבסו הבגד. הרביעית שילא מטורב הוא במימי הכביסה. וגם הטוגע לא נגע בדם בעיצה. רק בבגד ובבלועו ואפ"ה לא גרע ממלא תרווד רקב שנתפזר בבית דאע"ג שמטורב מטמא [ולבאורה הי' נראה דמה"ע יהי' דיש כרקב. שימתא רק בגופו או בהאהיל על טולו אבל הטוגע בהבגד או במימי הכביסה. לא נטמא. ומבוש דה"א לינע בכל חלקי הרביעיות המפולדים בהבגד או בהמים כאחת. דהרי חוטי הארינה וחלקי המים מפסיקין. אבל הרמב"ם [בפ"ד מטו"מ] כ' בפירוש שהבגד מטמא גם למי שנגעו. לפיכך נ"ל דשאני הכא מרקב. שגם קרטי הרקב ולאי מפורדין זמ"ל. וא"א לינע כולן כאחת. משא"כ הכא בשעה שנבלע הדם בהבגד ועודו לח. ולאי היה כל חלקי הרביעיות שבהבגד מטורין זא"ל. וגם השתא שמיבש נוגעים החלקים זא"ל ואפשר להחזיק לגלותן בביבשו הבגד ויהיו כל חלקי נתחבי' כולם הרביעי' שלם בנתחלה] ואם כשכבסו הבגד לא הוסיף רביעיות על מדת מימי הכביסה שבתחלה אעפ"כ עדיין יש לחוש שמא נבלע רביעיות מים ממימי הכביסה לתוך הבגד. ולא תתיהן רביעיות הדם לתוך מימי הכביסה. ולהכי לא הוסיפו מימי הכביסה. ולפיכך מחשש זה יביא רביעיות דם לדם. ויוסיף עליו מים עד שיהיה כל הערובות הזה כפי שיעור מימי הכביסה השתא לאחר שנסחטו הבגד. ואם דומין במראה האדמימות הבגד טמא ומטמא כלעיל: יט) ר"ל אז אין הבגד מטמא באהל שהכביסוהו לתוכו לאחר שנבלע בו הדם. דכל בלוע שאינו יכול ללאת כמאן דליתא דמי אבל עכ"פ הבגד נשאר בטומאתו. מדנגע בהרביעיות קודם שנבלע בו. באופן שעדיין הי' יכול אז ללאת (ז): כ) ע"י כיבוס בלי דחק:

ואע"ג

ציונים

נבלעה בכסות. מ"י שם הגהה יג:

תוספות חדשים

משנה ב[בשנה] טהורה. ובגנה דף ס"ב מוקי ר"ל למתני' דסכא בדם שבוסה דרבנן ולכך מתבטל לגבי בגד (הרי"ם):

אליהו רבא

ב אם מתכבסת ויולא ממנה רביעית דם טמאה. ובתוספתא מפרש כיצד משערין אותה:

תוספות אנשי שם

טמאה כו'. בב"ק שם הגיה בב"ח טמא כו' עהור וקלי אינה:

ב ת"מ ד"ה אם מתכבסת כו' אאע"ב אאין לחוש כו' לפנינו בתוס' אאינה ומיהו אין לחוש כו'. (תו"מ): ד"ה ואם לא כו' כמו שנדחקו כו'. לכאורה היה אפשר לפרש שבטילו הכסות ושבו ע"ג טהרות ואם כשמתכבסת יולא ר"ל לא עלתה לה עבילה ואם לא הוי טומא' בלועה ועכורה הכסות מטומאתה היינה שהרי הטבילה. וי"ל ע"פ מ"ש התוס' נדה ס"א (ד"ה אמר) דאף שלא יצא רביעית עכשיו מ"מ שמא בשעת עבילה היה לאוי לצאת רביעית ובעכשיו כל שעה הוא מהיכם יותר וזה דוקא לענין טומאת הכסות דאמרי' העמד אותה על מזקת טומאה שהיה לה מכבר ולא עלתה לה הטבילה אבל לענין טומאת הבית באהל אין לומר דיחוש שמא בשעת האיהול עדיין לא מתיבש וכי' ראוי ללאת רביעית דאדרבה אמרי' הרי נתיבש לפנינו ומסתמא גם בשעת איהול הי' כך ומוקמי' כלי באהל על מזקתן לעיל (מ"נ כח"ו): בא"ד לפי שסברת הר"ב כו'. ל"ל דמ"מ יש נ"מ גדולה בין אם באהל טמא מטמא הדם ולא כל כלי הבית מטמאים גם כלים אחרים באהל אחר וכין אם באהל מטמא הכסות שנטמא בדם ולא אין הכלים הטומאים באהל מטמאים שוב כלים אחרים באהל דטו"ל כלים

משנה אחרונה

מקפיד משא"כ בכסות דבסמוך: שאינו יכול ללאת טהור. ומשמע לפ"ז דהמים שבכבסו בהן הכסות אע"פ שילא כל הרביעיות לתוך המים אין מטמאין שאינו יכול לטולאן ואינו מקפיד עליהן אבל לא משמע כן בפ"ד דטהרות מ"ש גבי מי רגלי אדם שנתערבו במי רגלי בהמה מפרש הרמב"ם אם בטלו מראיהן של מי רגלי אדם מהוכין ואם לאו טמאין. ואתאי טמאין הא אין יכול לטולאן ואינו מקפיד. לכך נראה דהמים שבכבו בהן נמי מטמאין אע"ג

עליו

כיון דבסתם כיבוס אין יכול לגאת רביעית דם טהורה. משום שאין דרך להקפיד עליה כשאין יכול לגאת בכיבוס סתם. כך לריך לומר מתוך הסוגי' דמס' נדה [שכתבתי במ"ה פ"ט דכלים]. ומה"ע נמי לא קשיא מהא דתנן ברפ"ג דערלה בגד שלבשו בקליפי ערלה ילדק דאלמא דחזותא מלתא היא. דבטומאה מש"ה טהורה דבקפידא תליא מלתא וכי לא קפיד שיגא. בטל. דטומאה בלועה לא מטמאה. אבל בערלה אין שייך להתיר מטעם דאין מקפיד דנהנה הוא בלבע ויחא ליה. תוספות פ"ט דב"ק. ופ"ע דנדה [ד"ה מקולי]:

ג נשפך באויר כו' והאהיל על מקלתו. פירש הר"ב נשפך באויר בתוך הבית והאהיל אדם על מקלתו. ותמיהני שכיון שבתוך הבית נשפך. הרי הבית מאהיל על האדם ועל הטומאה כולה ויטמאהו לאדם. מאי אמרת דמיירי שגם הבית אינו מאהיל אלא על מקלתו. א"כ למאי אצטריך לפרושי והאהיל אדם. ה"ל לפרש והאהיל הבית. וקמ"ל דטהור מה שבתוך הבית. וכמו שמפרש הר"ב עצמו בבא שנייה. והרמב"ם מפרש כן אף בכאן. שכתב והאהיל רמז אל הבית. ר"ל כאשר האהיל הבית על מקלתו הבית טהור. וידוע כי כאשר אמרנו הבית טהור הכונה שלא יטמא מה שבתוכו מאדם וכלים ע"כ. כלומר דכל היולא מן הבית. אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן. כדתנן בבמה מדליקין [מ"ג]. אבל בחבורן פ"ד מהט"מ כתב דם שנשפך באויר כו' והאהיל המאהיל כו'. וים לפרש דמפרש באויר שגא אוס אהל אלא באויר מגולה וכן נכון לפי משמעות המשנה כהאי גונא דתנן ברים פרק לנקמן. מגדל שהוא עומד באויר. ועיין עוד בסמוך. ושוב ראיתי למהר"ם שכתב וז"ל נשפך באויר. פירוש בחלר שאין עליו גג. עד כאן: נשפך על האסקופה והוא קטפרס כו'. לשון הראב"ד קשיא לי מכדי קטפרס מפזרו ומטהרו מאי שגא אסקופה דנקט. אפילו בתוך הבית נמי כלים הבאים שם לאחר שפיכה טהורים. ואולי נאמר משום כלים דקודם נקט לה. שאם נשפך בתוך הבית טמאים משעת כניסת הטומאה לבית. אבל על האסקופה אפשר שלא נכנס [*אלא] דלאו בחבור אפילו שעה אחת ע"כ. וזה מסייעני למה שכתבתי דלהרמב"ם בחבורו. ריש"א לאו בנשפך בבית כלל מיירי. שהרי דברי הראב"ד סמוכים על דברי הרמב"ם. ואי איתא דהרמב"ם מפרש הריש"א שנשפך בבית. וכמ"ש בפירושו. א"כ ודאי נ"ל דמיירי נמי בכה"ג שלא נכנס [*אלא] דלאו בחבור. אפילו שעה אחת. ולא קשיא מאי שגא אסקופה דנקט. דהא אין הכי נמי דנקט גם כן בית. ותרי גווני נקט נשפך בבית והאהיל במקלת. ונשפך באסקופה והאהיל מקלת: בין מבפנים בין מבחוץ. פירש הר"ב בין שמשפע לגד פנים בין שמשפע לגד חוץ.

ג נשפך באויר. בתוך הבית: אם היה מקומו קטפרס. אם היה המקום שנשפך בו הדם היה מדכון: והאהיל. אדם על מקלתו: טהור. דקטפרס אינו חבור: היה אשבורן. מקום או שקרש. הדם ואפילו קטפרס הוי מכונס כמו בתוך גומא: חבור וטמא. ואפילו האהיל על קלתו: נשפך על האסקופה. כמין אגטבא שלפני פתח הבית. והיא קטפרס: בין מבפנים. שמשפע לגד פנים: בין מבחוץ. שמשפע לגד חוץ: והבית מאהיל. על מקלתו טהור כל מה שבבית מטומאת אהל אע"פ שסופו של

ג נשפך באויר כא) : ג נשפך באויר כא*). אם היה מקומו קטפרס כב). והאהיל על מקצתו כג). טהור. היה אשבורן כד). או שקרש כה). טמא כו). נשפך על האסקופה כז) והיא קטפרס. בין מבפנים בין מבחוץ כח). והבית מאהיל עליו

ג נשפך באויר. כמקום מגולה לא תהא אהל: בין מבפנים כו'. ואפילו

תוספות אנשי שם

בכלים במת (מ"ב כה"י): ג בר"ב ד"ה נשפך באויר בתוך הבית. וכלו' דאלאו דוקא באויר הדא דאין זה מלאות שיהיה הדם נשפך ושומד באויר כעוף הפורח ועוד דבתר הכי קתני אם היה מקומו קטפרס כו' אלמא דהדם נח על הקרקע אלא באויר ר"ל בתוך הבית שאינו נגלע בקרקעיתה כמו ריש"א אלא עומד נגלה ופשיטא דהבית ג"כ מגולה הוא ובדעת הר"מ בחבורו ומדברין שם העתיק מ"ש והאהיל על האדם. (כ"ד): תי"ש ד"ה נשפך על האסקופה כו' לשון הראב"ד כו'. לא דק במה"ת דהראב"ד ס"ל דקטפרס אפי' שאהיל על כולו טהור דאלוקתו מטהרתו אע"פ שמאהיל על כולו כדמסיים שם. וי"ל דזהו ג"כ דעת הר"מ בחבורו אבל לפי המבואר בדעת הר"ש והר"ב וכן בפי"ש עצמו דאם האהיל על כולו טמא רק שאינו מכוה להיות המאהיל על מקצתו טמא אין מקום כלל לדבריו. (רש"ש): בא"ד אלא דלאו בחבור כו'. בהראב"ד

משנה אחרונה

שאינו מקפיד ודוקא בכסות כשאינו בגלוע בכל עדכן הכסות נגלוע והמשקין כלין בתוכו והרי הם כבלועין בעפר וכמלח דלימתה דמי אבל דם עצים או מים במים לא בטלי. ופי' פ"ע דכלים מ"ד: ג והאהיל על מקלתו טהור. פי' הר"ב דקטפרס אינו חבור ע"כ כדתנן ספ"ח דטהרות ואפי' לתנא אינו חבור כדאמר כתם והא דנקט הכא והאהיל משום דקאי אדבר שהאהיל במ"ש הרמב"ם בפירושו. ומיהו בין קטפרס לאשבורן לא איתמר בכל דוכתא אלא במשקין. אבל באוכלין דנגעי אהדדי אפילו באשבורן אינו חבור אא"כ נשכו כדתנן פ"ק דטהרות ובכמה דוכתי וכן תנוור רקב אינו מטמא נמנע אפי' באשבורן דבאוכלין דוקא נשיכה הוי חבור. ונראה משום דבאוכלין הם גופין תלוקים ומשקה הוי כגוף אחד וגדולה מזו מצינו במשקין שמתכבין גם אם האוכלין להיות גוף אחד בפ"ח דטהרות מ"ח: על מקלתו טהור. אבל האהיל על כולו פשיטא דטמא דהא אפילו נאלים לנגעים ממא כדלעיל בר"פ ואפילו לר' דוסא דמטהר בנאלים בקטפרס מודה דאפילו בנאלים ונגעי אהדדי מודה כדפי' פ"ד מני דביתית דם שנאלקה נגעים עכורה ואינו מושם שמא מסרה וכן העתיק הר"ב בתפי' דלקמן. וכראה דש"ם הוא ול"ל שנאלקה עמאה ואינו מושם שמא מסרה אלא עמאה ל"ל והא"כ קאי אתם מן המת שנאלק עמאה ואינו מושם שמא מסר. וכן מלאתי בשופטת מדויקת בתוספתא דקאמר אינו עמא. ואני תמה על הראב"ד שכתב כפ"ד מהט"מ דביתית דם חלוקתו מעכרתו אע"פ שמאהיל על כולו ומאר טומאות אע"פ שנאלקו עמאים והטעם שרביתית דם הוא הנפש ואין נפש אלא בטהור שמטהר שמטהר שפתא זו הוציא זה וכפי הטופתא שכתוב עכורה וא"א להטמידה דמאי ואינו מושם דקאמר אם לא שמפרש ואינו מושם היינו אע"פ שאינו מושם ואינו כמו דזומיא דביתא דריש"א הוא ול"ע. ואפשר שהוציא הראב"ד זה מהא דאמר בתם' מעילה דף י"ז דביתית דם שהגיע בה בקנה או בכף ונאלק ומשמע ליה דעכורה עוד לגמרי אבל הר"ם בתפי' מפרש לה כשהאהיל על מקלתו אבל בטולה עמא והתוס' בתעילה מפרשי מושם דבגר ליה שיעור רביתית מה שנשאר בכף או בקנה: נשפך על האסקופה והיא קטפרס. הדר הני דין

קטפרס

יכין תפארת ישראל בועז

בא) ואע"ג דבלבע בגד במשקה ערלה נאסר הבגד. אף שאין הלבע יכול לגאת [בב"ק דק"א]. תרלו התם בתוס'. דהתם חזותא דגיאתא ליי' הוא. אבל הכא הו"ל לכלוך דם דלא ניח"ל בו. והרי בטומאה בהקפדה תליא מלתא. וכשלא יגא אינו מקפיד עליו. א"ב כ"ל התם החזותא נאסר אף בלי ממשות. אבל הכא בדם המת לא נאסר החזותא רק לריך ממשות רביעי' והרי כשאין יוצא רביעית אינכאן ממשות: בא*) ר"ל במקום שאין אהל על גביו: כב) שהדם שפוך במקום משופע: כג) ר"ל שהאהיל אדם או כלי על מקלת רביעית הדם השפוך דאע"ג דכל טומאת אהל. מני בשיאהיל על מקלת הטומאה ועל מקלת הטהרה. עכ"פ כל קטפרוס אינו חיבור. וכמפורר מהדדי דמי. ומ"כ לא האהיל רק על מקלת השיעור: כד) שהיה הרביעית מכונס בגומא: כה) שנקרם הדם. ואפי' מונח קטפרס: כו) ואילה"ק דיוקא דריש"א וסיפא מהדדי דלמה לריך אשבורן בסיפא. הרי אפי' בקרקע שיה נמי משמע דריש"א דטמא: כז) שהרביעית שפוך על המפתן: כח) ר"ל בין שסיפוע המפתן

ישראל בועז

נתייבש הדם בהבגד. אפ"ה כל דבר שנגע בהבגד אף בשעה שנתייבש בתוכו הדם טמא. דאע"ג דבש"ם (ריה רפ"ז) קא חשיב כמה דבריס שטמאין יבשין כלחין. ולא חשיב ביניהו דם המת. אפ"ה לא גרע דם המת מבשר המת. דאף בשנתייבש. אף שאינו יכול להשרות לכמות שהיה דינו עכ"פ כרקב שמטמא במשא ואהל (כגלה גו"א). וא"כ הכא נמי אף שא"א להוציא הדם בעינו כמו שהיה. אפ"ה מטמא במגע ובמשא ואהל. אף שיש לחלק קצת. דהתם הבשר בעין מחובר לגוש ה' משא"כ הכא הדם מוכלע ובחוטין נפרדים. כנר ישבנו זה בש"ד בפנים. אמנם ק"ל לדעת הראב"ד (ספ"ל מטו"מ) שכ'. דדם דכתיב ביה נפש לשון יחיד. לריך שיהיה הרביעית מחובר. וקשה דהרי קמן דאפי' היכא שהרביעית מפוזר בין חוטי הבגד או בין שפות הסיס. נ"כ מצטרף ומטמא. ואע"ג שהחוטין מרוגין ומחוברין יחד. הרי חיבורי אדם אינו חיבור (כרמב"ם פ"ד מטו"מ ה"ש) וכי עדיף הכא מקטפרס (לקמן מ"ג) ואף שיש לחלק קצת. עכ"פ ק' להר"ב (לעיל פ"ח

בא) ואע"ג דבלבע בגד במשקה ערלה נאסר הבגד. אף שאין הלבע יכול לגאת [בב"ק דק"א]. תרלו התם בתוס'. דהתם חזותא דגיאתא ליי' הוא. אבל הכא הו"ל לכלוך דם דלא ניח"ל בו. והרי בטומאה בהקפדה תליא מלתא. וכשלא יגא אינו מקפיד עליו. א"ב כ"ל התם החזותא נאסר אף בלי ממשות. אבל הכא בדם המת לא נאסר החזותא רק לריך ממשות רביעי' והרי כשאין יוצא רביעית אינכאן ממשות: בא*) ר"ל במקום שאין אהל על גביו: כב) שהדם שפוך במקום משופע: כג) ר"ל שהאהיל אדם או כלי על מקלת רביעית הדם השפוך דאע"ג דכל טומאת אהל. מני בשיאהיל על מקלת הטומאה ועל מקלת הטהרה. עכ"פ כל קטפרוס אינו חיבור. וכמפורר מהדדי דמי. ומ"כ לא האהיל רק על מקלת השיעור: כד) שהיה הרביעית מכונס בגומא: כה) שנקרם הדם. ואפי' מונח קטפרס: כו) ואילה"ק דיוקא דריש"א וסיפא מהדדי דלמה לריך אשבורן בסיפא. הרי אפי' בקרקע שיה נמי משמע דריש"א דטמא: כז) שהרביעית שפוך על המפתן: כח) ר"ל בין שסיפוע המפתן

ג נשפך באויר. כמעילה יז. בריש"א קרוב לגאת מטמאינו. מ"ר שם:

חלופי גרסאות

ג והאהיל דל"ג האהיל. והיא קטפרס כל"ג והקטפרס וכ"ה במפנ"ג. מבפנים נל"ג מלפנים.

תוספות חדשים

משנה ג [בר"ב סד"ת] נשפך באויר בתוך הבית. דהיינו שאין עליו אהל ואינו מקורה:

אליהו רבא

ג נשפך באויר. כמקום מגולה לא תהא אהל: בין מבפנים כו'. ואפילו

תוספות אנשי שם

בכלים במת (מ"ב כה"י): ג בר"ב ד"ה נשפך באויר בתוך הבית. וכלו' דאלאו דוקא באויר הדא דאין זה מלאות שיהיה הדם נשפך ושומד באויר כעוף הפורח ועוד דבתר הכי קתני אם היה מקומו קטפרס כו' אלמא דהדם נח על הקרקע אלא באויר ר"ל בתוך הבית שאינו נגלע בקרקעיתה כמו ריש"א אלא עומד נגלה ופשיטא דהבית ג"כ מגולה הוא ובדעת הר"מ בחבורו ומדברין שם העתיק מ"ש והאהיל על האדם. (כ"ד): תי"ש ד"ה נשפך על האסקופה כו' לשון הראב"ד כו'. לא דק במה"ת דהראב"ד ס"ל דקטפרס אפי' שאהיל על כולו טהור דאלוקתו מטהרתו אע"פ שמאהיל על כולו כדמסיים שם. וי"ל דזהו ג"כ דעת הר"מ בחבורו אבל לפי המבואר בדעת הר"ש והר"ב וכן בפי"ש עצמו דאם האהיל על כולו טמא רק שאינו מכוה להיות המאהיל על מקלתו טמא אין מקום כלל לדבריו. (רש"ש): בא"ד אלא דלאו בחבור כו'. בהראב"ד

משנה אחרונה

שאינו מקפיד ודוקא בכסות כשאינו בגלוע בכל עדכן הכסות נגלוע והמשקין כלין בתוכו והרי הם כבלועין בעפר וכמלח דלימתה דמי אבל דם עצים או מים במים לא בטלי. ופי' פ"ע דכלים מ"ד: ג והאהיל על מקלתו טהור. פי' הר"ב דקטפרס אינו חבור ע"כ כדתנן ספ"ח דטהרות ואפי' לתנא אינו חבור כדאמר כתם והא דנקט הכא והאהיל משום דקאי אדבר שהאהיל במ"ש הרמב"ם בפירושו. ומיהו בין קטפרס לאשבורן לא איתמר בכל דוכתא אלא במשקין. אבל באוכלין דנגעי אהדדי אפילו באשבורן אינו חבור אא"כ נשכו כדתנן פ"ק דטהרות ובכמה דוכתי וכן תנוור רקב אינו מטמא נמנע אפי' באשבורן דבאוכלין דוקא נשיכה הוי חבור. ונראה משום דבאוכלין הם גופין תלוקים ומשקה הוי כגוף אחד וגדולה מזו מצינו במשקין שמתכבין גם אם האוכלין להיות גוף אחד בפ"ח דטהרות מ"ח: על מקלתו טהור. אבל האהיל על כולו פשיטא דטמא דהא אפילו נאלים לנגעים ממא כדלעיל בר"פ ואפילו לר' דוסא דמטהר בנאלים בקטפרס מודה דאפילו בנאלים ונגעי אהדדי מודה כדפי' פ"ד מני דביתית דם שנאלקה נגעים עכורה ואינו מושם שמא מסרה וכן העתיק הר"ב בתפי' דלקמן. וכראה דש"ם הוא ול"ל שנאלקה עמאה ואינו מושם שמא מסרה אלא עמאה ל"ל והא"כ קאי אתם מן המת שנאלק עמאה ואינו מושם שמא מסר. וכן מלאתי בשופטת מדויקת בתוספתא דקאמר אינו עמא. ואני תמה על הראב"ד שכתב כפ"ד מהט"מ דביתית דם חלוקתו מעכרתו אע"פ שמאהיל על כולו ומאר טומאות אע"פ שנאלקו עמאים והטעם שרביתית דם הוא הנפש ואין נפש אלא בטהור שמטהר שמטהר שפתא זו הוציא זה וכפי הטופתא שכתוב עכורה וא"א להטמידה דמאי ואינו מושם דקאמר אם לא שמפרש ואינו מושם היינו אע"פ שאינו מושם ואינו כמו דזומיא דביתא דריש"א הוא ול"ע. ואפשר שהוציא הראב"ד זה מהא דאמר בתם' מעילה דף י"ז דביתית דם שהגיע בה בקנה או בכף ונאלק ומשמע ליה דעכורה עוד לגמרי אבל הר"ם בתפי' מפרש לה כשהאהיל על מקלתו אבל בטולה עמא והתוס' בתעילה מפרשי מושם דבגר ליה שיעור רביתית מה שנשאר בכף או בקנה: נשפך על האסקופה והיא קטפרס. הדר הני דין

קטפרס

ציונים

כל שבטות. ריש פא, כלים מ״ז: מ״ר: שם פ״ג הי״ג: ד כיצד. מ״ר: שם: עצמם. שם פ״ל ה״ש: שני עצמות. בחולין קיח: קיט: כריתת בטנובמת:

אלידעו רבא

שיפועו לגד פנים עהור. ותניא בתוס׳ פ״ר רבי יוסי אומר זקנים הראשונים היו אומרים מקטפרס ולפנים הבית עמא מקטפרס ולאחון הבית עהור מאזו אומר קטפרס בין מלפנים כ״ל מלאחון הבית עהור. וקמ״ל מתני׳ אפילו מבפנים עהור לאפוקי מזקנים הראשונים: ד שני עצמות ועליהן כשני חצאי זיתים בשר כו׳ טמא. ורבי יהודה בן נקוסא משום רבי יעקב פליג עליה בתוספתא וקסבר אין שני עצמות מצטרפין כו׳:

תוספות אנשי שם

שלפניו גרסי׳ אפשר שלא נכנס כולו בתנור כו׳ וגירסת נכונה היא ומ״ש אפי׳ עשה א׳ לאו דוקא דאפי׳ עומאה עובדת מני מטמאה ומ׳ בר״פ דלק׳. (כ״ד) ובר״ב ד״ה חוץ כו׳ יאלו זיתים כו׳. לכאורה המ״ל בזיתים ג״כ שעמא דגזעו מחליף הא אין שעקר בא אחר במקומו. ואמרתי דבשן דוקא אם נעקר עם הסרס ואם לא מקרי גזעו מחליף כמו שער וצפורן ומלאתי כן בש״ל מיהו זה ליתא דאם נכך עכ״פ לא הוי דומיא דעצם שלא אם נעקר לגמרי עם הסרס לא בא אחר תחתיו וממילא נדחה ג״כ תו׳ ב׳ שב׳ הש״ל דבזקן אין בשן גזעו מחליף עכ״פ אינו דומיא דעצם דאף בילד אינו מחליף והכר״מ בפ״ג מהט״מ כי״ג באמת כ׳ בכולן עצם דגזעו מחליף וכ׳ הכ״מ דרבינו קיצר כיון דלא נ״מ מידי והגמ׳ באמת רק לזוותא דמלתא נקט עוד עצם א׳ בזיתים. ומ״ש הש״ל שהבלי הר״מ סותרין דברי עצמו בפ״ה מה׳ עבדים ה״ה דתניא שאין מוזרין לק״מ דהתם היינו בגדול אבל בקטן כ׳ שם בהדיא דאינו יוצא לחירות שהרי סופו לחזור משל״ב הכא שפיר ממעט מעצם דאין גזעו מחליף כלל אפי׳ בקטן כמש״ל. (שם מ״ב) תי״ט ד״ה ובשעת כו׳ יכול שאין מרבה כו׳. כ״ה בילקוט ובר״ש וראה שהוא טעות ול״ל שאין ממעט. (לח״מ): בא״ד נמי מדרשא כו׳. ר״ל דמ״ש הנוגע במת ריש מיגין דשקולה ניין כאילו אמר וגו׳ (וטוותא לשכוח ע״ז וכל אחר יבא כו׳ לו במת לו בעצם כו׳ ומת שנעת ימים) אבל בר״ם לפנינו הנוסח בספרי ה״ל ומת וזהו סוף פסוק הנוגע ה״ל (במדבר י״ט י״ח) וכ״ל דדרשות חלוקות הן בס״ם וספרי. (מ״ג כת״ר):

מלאכת שלמה

בלשון שני לאין גזעו מחליף ועיין במ״ש בפרק ואלו טריפות סימן ב ובפרק העור והרועה סימן ב׳: ובשעת חבורן הכל טמא. כך הגיה הרב בלגאל אשכנזי ז״ל: ד כיצד המת בחוץ. כך הגיהו הרב בלגאל אשכנזי והרי״מ ז״ל: לפנים והבית מאהיל וכו׳. כל״ל: שני עצמות ועליהם וכו׳. מ״מ ובהן. במקום ועליהם: הבנים מקצתן לפנים.

יכין

המפתן לגד פנים. ולא סוף הרביעית לירד לתוך הבית. ובין שהשפוע הוא לגד חוץ: בט) על מקלת הרביעית: ל) כל מה שבבית טהור. דלאו חיבור: לא) שהיה נומא באסקופה. והדס מכוסס בו. והבית מאהיל על מקלתו: לב) כל מה שבבית טמא. אף שהאהיל רק על מקלתו (ד): לג) דשייס לא מחשבו כעצם כשורה. מדלא נבדלו עמו ושער וצפורן. אף שנבדלו עמו. אלא שאח״כ נתגדלו יותר כגל אבני האדם. עכ״פ הרהו גזעון מחליף. ולפיכך לא זה וזה דמו לשאר אבני האדם: לד) בהאהיל עליהן או נגען או הסיטן. והן מחוברין במת. עצמה: לה) נקט כיצד. לאשמעינן דלא תימא בשער כיון דאורך כל כך עד שבהמת בחוץ השער בפנים. לפיכך סד״א כל העומד לגזוז כגזוז דמי. ולא נעמה. קמ״ל דזהו דוקא בודאי עומד לגזוז [כמזיר כ״א א]: לו) ר״ל כל מה שבבית נעמה. מדהו״ל השער כיד לעומאה: לז) מחובר בידי שמים: לח) שהבנים מקצת העצם בלי בשר שעליו: לט) אע״ג דעצם אינו מעמא באהל מדאינו אבר. עכ״פ הכא הו״ל העצם כיד להבשר שעליו

ג׳) ואפי׳ כשנבלו והדס לא חוץ (כיו״ל ס״ך קל״ח סק״כ) היינו ממשות דס. אבל הכא שכבר נבלע בהכסות. ולא נשאר בו רק חזותא. כל נבע אינו חוץ (כיו״ל קל״ח סי״ז). אלא דק״ל בין לחירוצינו הכ״ל. דא״כ לפלוג ולתני בדידה דאפי׳ אם מתכנס. ואינו מוליא רביעית. עכ״פ כשבלע הרביעית בפ״ח. ולא הטבילו קודם שהכניסו. הרי הבגד מעמא באהל. מלבבר נטמא. ואת״ל דבעי תנא לחלק בין אידך דידה. דהיינו בבלע הרביעית לחלאין עצמו. או בטבל נופה. דבמוליא רביעית בכניסה. אפ״ה מעמא. ליתא דזה אינו רבותא כלל. דפשיטא שכשהרביעית בתוכו. אע״ג שנבלו לא מהני ליה טבילה. וכל זה ק׳ נמי לחירוץ מהר״ו ווערמעז ז״ל. וי״ל דלהר״ב מוקמינן למתניתין בדם תבוסה. דעמא רק מדרבנן (כב״ק דקפ״ב) ולהכי הקילו נבי׳. דנימא דמתבטל אגב הבגד (ועי׳ בהר״ם): (ד) והקשה הראב״ד (פ״ד מטו״מ) כיון דאשבורן

משנה

קטפרס באסקופה לאשמועינן דאפ״ה שמשפע לגד פנים וקופו לירד כמ״ש הר״ב והראב״ד שם בהשגות נדחק בה. ועוד י״ל דקמ״ל לאפוקי מדר״א דאמר ספי״ב כל האסקופה כלפנים: ובשעת חבורן הכל טמא. כל הני דתניב הסיטים ושער וצפורן אבל כסותו של מת או גזמים ושבעות שהם בפנים והמת בחוץ אין מטמאין כמת עצמו לת״ד אין עמא מת מעמא באהל וה״ג אמרי׳ נבי זב בת״כ. הטוגע בשבר הזב ולא בלוחה ולא בקלקין שעליו ולא בגזמים וכו׳ והביאה הר״ם פ״ק דכלים מ״ב. ומיהו בפרק העור והרועה דף קכ״ה אמרי׳ דמת בכסותו דמתבטל ליה לגבי מת מעמא כמת: ד הבית מתחון

אחרונה

ושעבר בפנים. ה״ה לענין מגע ה״מ לחיתני שבולו בחוץ הנוגע בשעבר טמא הנוגע במת. אפילו למ״ד חיבורין מדרבנן הכא מעמא מדאורייתא משום יד אלא נקט אהל דהוי רעותא דיד מעמא באהל ולא אמרינן דיו כמ״ש תוי״ט בשם התוס׳. וה״ה בשני עצמות דבסמוך לענין מגע נמי איתא בחבמים דר״פ דשני מגעות מצטרפין אבל הר״ם כתב בסוף מתני׳ הא דתניא בחוקפתא דזית מן המת שנתלק לפנים עמא היינו במשא ובאהל אבל במגע לא אחין הנוגע ומוזר ומגע. ולא ידעתי כוונתו דהא קי״ל בחבמים דר״פ יש נוגע ומוזר ונוגע ולכ׳ דוקא הא במשא ואהל נמי ס״ל אין מאהיל ומוזר ומאהיל: שני עצמות ועליהן

כשני

תפארת ישראל

פ״א מ״ח. ולקמן פי״ח מ״ה) שכ׳ שכל כלי שנטמא במת מעמא באהל משמע אפי׳ בגד. וק׳ אמאי אמרינן הכא דכשלא יצא רביעית דם. לא הבית שהכניסו הבגד הזה טהור ואמאי נהי דלא דיינינן להבית כאילו הכניסו לתוכו רביעית דם. עכ״פ מעמאהו מדהכניסו לתוכו בגד שנטמא מהרביעית דם. קודם שנתיבש. ואי״ל דמתיתין לא קאי אהבית רק על הבגד. וכן משמע לשונו דקאמר טהורה בלשון נקיבה משמע דהכסות טהורה. והרי הכסות בין כך ובין כך נשאר בטומאתו. ונדחקו רבותינו הרבה לישב קושיתינו הכ״ל נהר״ב. וכתבו דמשנתינו מיירי שנבלע רביעית הדם בהבגד לחלאין. דהיינו משנתייבש תני רביעית הראשון. נבלע בו החלי האחרון. ולא לא נטמא הבגד אם לא יצא ע״י סחיטה רביעית דם. וכמ״ש רבינו תוי״ט בשם מוה״ר וואלף ווירמז ז״ל. ולי היה נראה דא״ל לחוק כן. אלא דמיירי שהזה על הכסות ונבלו קודם שהכניסו להבית. ולהכי כשמתכבס ואינו יוצא רביעית טהור הכסות לגמרי. משא״כ כשאפשר לאוצא רביעית דם. אף שנבלע בשאר בשומאתו. דהרי זה כשובל ושרץ בידו. ואע״ג דנשעת עבילה היה נבלע. כיון דנראה מבחוץ לא מחשב בו טומאה בלוע (בסוף מקואות). ואע״ג דבל״ו לא הועילה העבילה להבגד. דהרי הדם חולץ בהבגד (כזבחים ל״ח ב׳) ואפי׳ כשנבלו והדם לא חולץ (כיו״ד ס״ך קל״ח סק״כ) היינו ממשות דס. אבל הכא שכבר נבלע בהכסות. ולא נשאר בו רק חזותא. כל נבע אינו חולץ (כיו״ד קל״ח סי״ז). אלא דק״ל בין לחירוצינו הכ״ל. דא״כ לפלוג ולתני בדידה דאפי׳ אם מתכבס. ואינו מוליא רביעית. עכ״פ כשבלע הרביעית בפ״ח. ולא הטבילו קודם שהכניסו. הרי הבגד מעמא באהל. מלבבר נטמא. ואת״ל דבעי תנא לחלק בין אידך דידה. דהיינו בבלע הרביעית לחלאין עצמו. או בטבל נופה. דבמוליא רביעית בכניסה. אפ״ה מעמא. ליתא דזה אינו רבותא כלל. דפשיטא שכשהרביעית בתוכו. אע״ג שנבלע לא מהני ליה טבילה. וכל זה ק׳ נמי לחירוץ מהר״ו ווערמעז ז״ל. וי״ל דלהר״ב מוקמינן למתניתין בדם תבוסה. דעמא רק מדרבנן (כב״ק דקפ״ב) ולהכי הקילו נבי׳. דנימא דמתבטל אגב הבגד (ועי׳ בהר״ם): (ד) והקשה הראב״ד (פ״ד מטו״מ) כיון דאשבורן

מעמא

בועז

המפתן לגד פנים. ולא סוף הרביעית לירד לתוך הבית. ובין שהשפוע הוא לגד חוץ: בט) על מקלת הרביעית: ל) כל מה שבבית טהור. דלאו חיבור: לא) שהיה נומא באסקופה. והדס מכוסס בו. והבית מאהיל על מקלתו: לב) כל מה שבבית טמא. אף שהאהיל רק על מקלתו (ד): לג) דשייס לא מחשבו כעצם כשורה. מדלא נבדלו עמו ושער וצפורן. אף שנבדלו עמו. אלא שאח״כ נתגדלו יותר כגל אבני האדם. עכ״פ הרהו גזעון מחליף. ולפיכך לא זה וזה דמו לשאר אבני האדם: לד) בהאהיל עליהן או נגען או הסיטן. והן מחוברין במת. עצמה: לה) נקט כיצד. לאשמעינן דלא תימא בשער כיון דאורך כל כך עד שבהמת בחוץ השער בפנים. לפיכך סד״א כל העומד לגזוז כגזוז דמי. ולא נעמה. קמ״ל דזהו דוקא בודאי עומד לגזוז [כמזיר כ״א א]: לו) ר״ל כל מה שבבית נעמה. מדהו״ל השער כיד לעומאה: לז) מחובר בידי שמים: לח) שהבנים מקצת העצם בלי בשר שעליו: לט) אע״ג דעצם אינו מעמא באהל מדאינו אבר. עכ״פ הכא הו״ל העצם כיד להבשר

אחרונה

ושעבר בפנים. ה״ה לענין מגע ה״מ לחיתני שבולו בחוץ הנוגע בשעבר טמא הנוגע במת. אפילו למ״ד חיבורין מדרבנן הכא מעמא מדאורייתא משום יד אלא נקט אהל דהוי רעותא דיד מעמא באהל ולא אמרינן דיו כמ״ש תוי״ט בשם התוס׳. וה״ה בשני עצמות דבסמוך לענין מגע נמי איתא בחבמים דר״פ דשני מגעות מצטרפין אבל הר״ם כתב בסוף מתני׳ הא דתניא בחוקפתא דזית מן המת שנתלק לפנים עמא היינו במשא ובאהל אבל במגע לא אחין הנוגע ומוזר ומגע. ולא ידעתי כוונתו דהא קי״ל בחבמים דר״פ יש נוגע ומוזר ונוגע ולכ׳ דוקא הא במשא ואהל נמי ס״ל אין מאהיל ומוזר ומאהיל: שני עצמות ועליהן

כשני

מלאכת שלמה

אבל הרא״ש ז״ל פירש בין בין פירש לכולה מדרבן משני מלדיה בין הלד הפנימי של לד הבית בין הלד של לד חוץ לבית והבית מאהיל עליו מטור אבל אם היה הדס מוגה בנומא ומקלתו בפנים הבית עמא: בסוף פי׳ ר״ע ז״ל יצאו שיער וצפורן שנזעון מחליף. אמר המלקט ואתם בגלה פריך והרי בשר לגזעו מחליף ועמא ומשני בשר נעשה מקומו לגלת ועוד מסיק אתם

יחי

יחי

ר״ע

ר״ע

ה איזהו. מיי' שם פ"ע ס"ע:

משנה אחרונה

כמני תלמי זיתים. הר"ש תמה דלא פליג מיהא נרב. וכתב מהר"ם דאיכא לאוקמי בשומר. ולא יתכן דהא בשר קתני ובשר לא שייך שומר אלא בטוח כדאמר התם. ואע"ב דאמר התם קולית שים עליו כזית בשר ומוקי לה בשומר התם דאיכ לאימר הכי דקני לטוח בשר מטוח דקתני קולית דתתם קולית יש בה טוח כדאמר התם בהדיא דיקא נמי דקתני קולית. אבל עצם שתם לא מלי לאוקמי בטוח דהא בשר קתני: שאין חבורי אדם חבור. לענין שתם הכנים מקצתו אינו חבור. אבל הכנים כולן הא קיי"ל עמי הארצות מצערפין. ובפרק הבור והרוטב דף קכ"ד בבור שים עליו שני תלתי זיתים מטמא במשא ולא במגע דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר לא במגע ולא במשא ומודה ר"ע בשני תלתי זיתים שתחבן בקיסם והקיסם שהוא טמא ומפני מה מטהר בגיר שהבור מבטלן. והרמב"ם פ"ח מהלכות טומאת אוכלין הלכה ז' ז"ל: רבי אלעזר ב"ר יהודה אומר וכו'. וכן הזכיר שמו גם כן בפרק קמא דזבין ודוחק לומר שהוא ב"ר יהודה בר אלעאי מדהזכיר שמו סתם במתני' קודם אביו ושמא הוא רבי אלעזר בן יהודה אים ברתותא דקדמון הוא מדאשכחן בפרק קמא דערלה שאמר רבן שמעון בן גמליאל משמו גם בפרק ג' דמסכת מעולה יום פליג תרי זימני

יכין תפארת ישראל בועז

מטמא וקטפרס מטהר. מ"ש דנקט תנא נמי אסקופה אפי' בתוך הבית נמי. ואני בעניי לא זכיתי להבין דברי רבינו אלו. דאי בתוך הבית. אפי' סיה הרביעית תלוש ממש. הבית מצרפן ומחשב כמחובר ונטמא הבית. וכדכלינן בריש פרקן. כל המטמאין באהל שנתלקו וכו'. ואת"ל דס שאני דכתיב ביה נפש. להכי לריך שיהי' מחובר ממש יחד ולא מהני ליה לירוף בית. וכמ"ש הראב"ד בעצמו שם בסוף דבריו. עכ"פ ק' דא"כ למה לריך תנא לומר והאהיל על מקצתו. הרי אפי' האהיל על כולו. עכ"פ כיון דנשפך. קטפרס אינו חיבור. והרי בדם קאמרת שאינו מטמא רק כשמחובר כל השיעור. וי"ל דעל מקצתו דברישא. רק לרבותא דסיפא דקתני. דבאשכורן אפי' האהיל על מקצתו נטמא. אמנם מלבד זה דוחק לומר כן. הרי גם בכר הוכחנו לעיל סי' י"ט דלא כרבינו הראב"ד. ואעפ"כ יש להקשות קו' הראב"ד בתופן אחר. דל"ל כלל אסקופה דנקט. מ"ש אסקופה. או בנשפך באויר במדרון. על זה היה נראה לומר דתנא בעי למנקט בכולה גוונא. בין שהטהור בעצמו מאהיל על הטומאה. ובין שדבר אחר מאהיל על הטהור ועל הטומאה. ואסקופה. בכל גוונא אשכורן מטמא וקטפרס מטהר. ורב"א תירץ דתנא אסקופה לאפוקי מזקנים הראשונים שבתוספתא. שאמרו בנשפך על

ה איזהו דם תבוסה. תנו רבנן: שאין חבורי אדם חבור. המת שיצא ממנו שמינית בחייו ושמינית במותו. דברי ר' עקיבא. רבי ישמעאל אומר רביעית בחייו ורביעית במותו. ניטל מזה ומזה רביעית ר' אליעזר בר' יהודה אומר זה וזה במים.

איזהו מלאכת שלמה

כך ג"ל: ה ואיזהו דם תבוסה. כך הגי' הרי"ף ז"ל: רבי ישמעאל אומר רביעית בחייו ורביעית במותו וניטל וכו'. כך הגי' הרב בעל המאור ז"ל: רבי אלעזר ב"ר יהודה אומר וכו'. וכן הזכיר שמו גם כן בפרק קמא דזבין ודוחק לומר שהוא ב"ר יהודה בר אלעאי מדהזכיר שמו סתם במתני' קודם אביו ושמא הוא רבי אלעזר בן יהודה אים ברתותא דקדמון הוא מדאשכחן בפרק קמא דערלה שאמר רבן שמעון בן גמליאל משמו גם בפרק ג' דמסכת מעולה יום פליג תרי זימני

ה איזהו דם תבוסה. תנו רבנן: שאין חבורי אדם חבור. המת שיצא ממנו שמינית בחייו ושמינית במותו. דברי ר' עקיבא. רבי ישמעאל אומר רביעית בחייו ורביעית במותו. ניטל מזה ומזה רביעית ר' אליעזר בר' יהודה אומר זה וזה במים.

איזהו

הוא ור' עקיבא אליבא דרבי יהושע אי שמא אחר קדמון הוא והתימה על הרמב"ם ז"ל שכתב בסוף הקדמתו לסדר זרעים ור' אלעזר בן יהודה אים ברתותא לא הוזכר רק בערלה בלבד ממה נפשך קשה אם זה הוא ר' אלעזר בן יהודה הנזכר בערלה א"כ הרי נזכר גם פה וגם בזבחים ובמעולה יום דכתבינן ואם הוא אחר יקשה למה לא הזכירו ומנאו שם במספר חכמי המשנה בפרקים הקודמים שם לזה וע"ע לע"ד וה"ר יהוסף ז"ל הגי' ר' אלעזר בן יהודה ע"כ: זה וזה. דר' עקיבא ור' ישמעאל כך ג"ל בפי' ר"ע ז"ל:

עוד

ה איזהו דם תבוסה. תנו רבנן: שאין חבורי אדם חבור. המת שיצא ממנו שמינית בחייו ושמינית במותו. דברי ר' עקיבא. רבי ישמעאל אומר רביעית בחייו ורביעית במותו. ניטל מזה ומזה רביעית ר' אליעזר בר' יהודה אומר זה וזה במים.

איזהו

עליהם טמא מ). היו תחובים בידי אדם מא) טהור. שאין חבורי אדם חבור מב): ה איזהו דם תבוסה מג). המת שיצא ממנו שמינית בחייו ושמינית במותו מד). דברי ר' עקיבא. רבי ישמעאל אומר רביעית בחייו ורביעית במותו. ניטל מזה ומזה רביעית מה) ר' אליעזר בר' יהודה אומר זה וזה במים מו).

ח"ג. ד עליהם נד"ע עליו. ה רבי אליעזר בר"ע אלעזר וכ"ה בפנב"ג.

מיכה בפרק הטור והרוטב [דף קיט:] ואחלא לה תמיהת הר"ש ע"כ. ומיהו מכזית כמ"ש הרמב"ם פ"ה מהלכות טומאת אוכלין [הלכה ג]: שאין חבורי אדם חבור. עיין מ"ש במ"ל פ"ט דחולין: ה איזהו דם תבוסה המת שיצא ממנו שמינית בחייו כו'. הלכה למשה מסיני דם מן המת ברביעית. כמ"ש בפרק דלעיל מ"ב. אבל מדברי סופרים. דאף דם תבוסה יהא מטמא בכל הטומאות במגע משא ואהל. הלכה כמ"ד יש לפחות מכזית. הר"ש. וכתב מהר"ם דאיכא לאוקמי בשומר דהייגו בעצם שים בו מוח ומש"ה לא מוקיב [*על רב דס"ל אין יד וכו'] הלכה כמ"ד יש יד לפחות תחובים בידי אדם. אלא היה הבשר מחובר לעצם מעקרו אלא אדם תחבו לעם כדרך שתוחבים הבשר בשפוד: ה איזהו דם תבוסה. אמתניתין דלעיל דפ"ב [מ"ב] קאי דקתני רביעית דם תבוסה טמא. וקמפרש הכא איזהו דם תבוסה: שמינית בחייו ושמינית במותו. מלטרפים לרביעית: רביעית בחייו ורביעית במותו. שנתערבו ונטל מן התערובת רביעית זהו דם תבוסה. אבל שמינית בחייו ושמינית במותו. לא: זה וזה. דר"ע ודר' *)[ישמעאל]: במים. ואין מטמאין:

*) נדל"ע שמעון ואיזהו

ה איזהו דם תבוסה. תנו רבנן: שאין חבורי אדם חבור. המת שיצא ממנו שמינית בחייו ושמינית במותו. דברי ר' עקיבא. רבי ישמעאל אומר רביעית בחייו ורביעית במותו. ניטל מזה ומזה רביעית ר' אליעזר בר' יהודה אומר זה וזה במים.

איזהו

והייגו דתני בתוספתא והביאה הר"ש ומה בין דם מיתה לדם תבוסה. אלא שדם מיתה גזיר מגלח עליו וחייבין עליו על טומאת מקדש וקדשיו. ודם תבוסה אין הגזיר מגלח עליו ואין חייבין עליו על טומאת מקדש וקדשיו: שמינית בחייו ושמינית במותו. כלומר לאפוקי רובו בחייו דלא דהא דם תבוסה מדבריהם. וכשפשיטא לן דרובא מחיים לא גזרו וכן פירש"י בהדיא בפ' בתרא דנדה [סוף] דף עא. דבודאי רובא מחיים

יכין תפארת ישראל בועז

אלא אם כן דמי מטהר הטוגע הא ס"ל אם אלא בא לכלל מגע לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא ס"ל ולתלי דפי' נ"ק דהכא ליכא מגע בנבלה כלל: והא דתלתי' שאין חבורי אדם חבור. היינו דוקא מה שאין דרך חבורו בידי אדם כמו עצמות שתחבן בבשר שאין דרך חבורו בידי אדם אלא מתולדתו בידי שמים. וכן תרווד רקב שנבלו אין דרך חבורו בכך שפיקר חבורו קודם שנרקב פי' בידי שמים וכייר מעמת נמי בתחבור בשפרך ותחבו בכוש וכן בחלב מפורד והחיבו דתני בתוספתא שאין חבורי אדם חבור כיון שעיקר חיבורן בידי שמים. וכן אפי' מה שאין חבורו בידי שמים אלא שאין דרך אדם לחבור בענין זה נמי תלתינן אין חבורי אדם חבור כדתני בתוספתא קולית שהת שעשאה יד לסכין אינה חבור שאין חבורי אדם חבור. היינו משום שאין דרך שום אדם לחבר לכלי עצם על מת. והרמב"ם פ"ו מהל' אבל הא הכא דברים שהם חבור ויש שאינם חבור כ"ל דבולבו מהן בעצמו את עדלבו ואת שאין דרכו. אבל פגיעה את שדרכו לחבר בידי אדם חבור נמוד הוי כמו חוקף שמי תכיפות ומקל שעשאו יד לכלי ועיקר שיעשה בידי אדם. ומובא כס"ג. ודע דהך דקולית שעשאה יד לסכין שאינה חבור אפרש הר"ש שהם הכנים הסכין לבית אינו עמת כאילו הכנים הקולית ע"כ וסיימו לכותבת הא דהתם קולית יש בה מוח והמוח מעמת באהל הכנבר. אבל בלא מוח לא מלי לפרושי לענין מגע דהטוגע בסכין אינו יכטוגע בקולית דתפי' אינו כטוגע בקולית הסכין עצמו מטמא במגע כדין כלים אבל בענין אהל אין עמת את מעמת באהל ולא במשא דאין חבר בהאל לענין אהל ומשא כמ"ש הרמב"ם הפ"ה מהל"מ. ויש לתמוה על הר"ש דאיתא ס"ל דאינו אלא דעמת את מעמת באהל היכי מפרש הכא שהסכין אינו מעמת כאילו הכנים הקולית. ותיפוק לי' דהסכין עצמו מעמת כמו הקולית אפילו באהל. ובאמת נכתה דוכתי מוכח כשמת הרמב"ם: ה רבי אליעזר בן יהודה אומר זה וזה כמים

איזהו

יאיזהו דם תבוסה. שטמא: צלוב שדמו שותת. ויורד בלא הפסק מפני שטיפה של מיתה מעורבת בו אבל טופח שיורד טיפה אחר טיפה קמא קמא בטיל וטהור: רבי יהודה אומר לא כי. כלומר לא כן הדבר: אלא השותת טהור. שאני אומר אותה טיפה שהגשמה תלויה בה עומדה לה ע"ג הטין שהוא תלוי בה. ואין בדם זה אותה טיפה אחרונה של מיתה: והמנטף טמא. ולא אמרינן קמא קמא בטל דסבר רבי יהודה אין דם מבטל דם והלכה כרבי עקיבא:

איזהו דם תבוסה מו) . צלוב שדמו שותת . ונמצא תחתיו רביעית דם מח) טמא נט). אבל המת שדמו מנטף נ). ונמצא תחתיו רביעית דם טהור נא). רבי יהודה אומר לא כי אלא השותת טהור נב) . והמנטף טמא נג) :

כזית

תלויה בה עומדה לה ע"ג הטין שהוא תלוי בה. וא"ת ומת דמנטף דמטמא מי ניחא מי לא טסקינן דכי גמי המת מוטל במטה הא מלתא בגמרא דגדה [סם] מקשו לה. דמייתינן התם ברייתא דבהדיא תני בה ר' יהודה אומר היה מוטל במטה כו' טמא. ומבטינן שאני במטה דמחלחלה. כלומר שהיא חלולים חלולים והדם בוקע ויורד ומתאסף יחד: **והמנטף טמא**. כתב הר"ב ולא אמרינן קמא קמא בטיל

מלאכת שלמה

עוד נסוף פירושו של רע"ל דסבר ר' יהודה אין דם מבטל דם. אמר המלקט נפ"ח דמסכת זבחים ובפ' שני דמסכת חולין: אבל

יבין תפארת ישראל בועז

הרי ודאי מעורב בו דם טהור שהיה מבורר לעצמו קודם שנתערב. א"כ ודאי אין כאן רביעית דם ממת (ע) : מז) ולא דברי ר"א ב"ר יהודה היא. אלא תנא הוא דמפרש תערובות דם של ר"ע כדאית ליה. וה"ה לר' ישמעאל כדאית ליה. אלא משום דהלכה כר"ע מחבירו. להכי מפרש רק אליבא דר"ע: מח) שהיה לבה"פ שמינית מחיים ושמינית האחר מלאחר מיתה. ומשכח"ל. כגון בשזב לתוך מדה. וראה שזב שמינית מחיים: מט) דמדשוטף הדם והולך מחיים עד לאחר מיתה. א"א לומר דקמי קמי דמטי מדם המיתה לתוך דם שמחיין. נתבטל קודם שנתהוה מחלה על מחלה [כתוס' ב"ק ד"ק ע"ב ד"ה אומר]. ולאו דוקא נלוב. אלא דה"ה שאר מת שדמו שותת על דבר מה. הו"ל דם הבוסה. רק אורחא דמלתא נקט דלצלוב מורגל שדמו שותת ממנו על העץ שתלוהו עליו עד לארץ. וכ"ש בשלא שתת. רק נתערב דם שסמוך למיתה עם דם המת. ושמינן רביעית רק נקט שתת לרבותא לת"ק. משום דבו פליג ר' יהודה: נ) ר"ל אבל מת. שבמורגל דמו מנטף טיף טיף: נא) דמדנפסק קלוח הדם שלאחר מיתה. כל טיפה וטיפה שנטף לאחר מיתה לתוך דם שמחיים אמרינן ביה קמי קמי דמטי בטל [ועמ"ש בפ"ד פ"ב דמכשירין] (ע): נב) דחיישינן שמא טיפה אחת מהשמינית שלאחר מיתה נשאר דבוק בהטין שבתת עליו. ונמצא שהיה רוב הרביעית של תבוסה מדם החי. ומדהו"ל ספיקא שמא היה כך. לפיכך ברשות הרבים עטור וברשות היחיד טמא. [ואי"ל האיך אפשר דיהוא שנשאר טיפה מהשמינית שלאחר מיתה דבוק בטין הרי כל כרחך מייני שזב השמינית דם שמחיים לתוך מדה[כלעיל סי' מ"ח] ומדמצא שמא שהתערובות הוא רביעית שלם. ע"כ שהשמינית האחר שנתערבות זה מדם מיתה הוא. י"ל אע"ג דקיי"ל דבידי אדם אפשר לעמלם [תוס' חולין כ"ח ב'] אפ"ה כאן שאתת בלי הפסק אפשר דבעפר אחת א"א לעמלם. ולפיכך י"ל שהעפר שהסרה מהשמינית שלאחר מיתה מדבקתה דבוקה בהטין שאתת עליו. היתה יתירה בהשמינית שמחיים] : נג) דכל שנתערב שמינית שלאחר מיתה טיף טיף לתוך השמינית שמחיים. הרי ודאי מחלה מהרביעית הוא מדם המת. ולי"ל כיון דירד טיף טיף קמי קמי דמטי לתוך דם שמחיים נפל

דם החי נתבטל. ומאי ספיקא איכא. ואעפ"כ דחיקא לן לפרש ונישב בזה דברי הר"ב. אלא דבתוספתא הכ"ל לא הזכיר בדברי ר"א שותת. ותו הרי בלא שותת. איכא ספק להומרא. שמא יצא כולו לאחר מיתה. אני בתומי תמכתי יתלותי בדברי רבינו רב"א. שכ' ג"כ דבנא דשותת

במשנתינו

משנה אחרונה

איזהו דם תבוסה צלוב שדמו שותת כו'. משמע הכא דר"א בן יהודה לא פליג אלא בהא דת"ק לא מילקו בין שותת למנטף ואתי איהו למימר דמנטף טהור. ויש לתמוה דבתוספתא לא אמר הכי אלא ר"א בן יהודה פי' הכוג שיצא ממנו דם בחייו ובמותו ספק בחייו יצא ספק במותו יצא. ספק בחייו ובמותו זהו דם תבוסה וחכ"א בכה"י ספקו טמא בכה"ל וכבר מייתי לה הר"ב והכי איתא נמי בגמ' נדה ד' ע"א משמע דהאב"י ס"ל שאין דם תבוסה אא"כ יש ספק שמא בחייו וכו' והנאי דמתני' ס"ל דלאו משום ספק אלא שידוע בחייו אבל בפי' הרא"ש מפרש מילתא דהאב"י במתני' דתני בתוספתא ואיהו בשמעא דבמתני' לא הזכיר ספק ובתוספ' לא חילק בין שותת למנטף ועוד כיון דבתוספתא תני נמי ספק כולו במותו היכי אמר קמא קמא בטל ומאי כולו בחייו לא שייך ביטול. ועוד מאי מהדר לי' ר"י

ציונים

שדמו מנטף. שם הי"ל

אליהו רבא

ה איזהו דם תבוסה צלוב כו'. נלא רבי אליעזר בר"י קאמר לה אלא ר"ש הוא דקאמר לה ור"א בר"י לא קאמר אלא זה וזה כמיס ולא קא מפרשת מתני' לר"א בן יהודה איזהו דם תבוסה. ור"ש הוא דקאמר איזהו דם תבוסה צלוב כו'. ודר"א בן יהודה קמפרש בתוספתא דתניא בתוספתא פ"ד איזהו דם תבוסה פירש ר"א בן יהודה סכוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ספק בחייו יצא ספק במותו יצא זהו דם תבוסה. והכ"א בכה"י ספיקו טמא בכה"ל ספיקו טהור אלא איזהו דם תבוסה הכוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ועדיין לא פסק ספק רוחו בחייו ומיעוט במותו ספק מישהו בחייו ורוחו במותו זהו דם תבוסה רבי יהודה אומר הכוג שהיה מוצא במטה ודמו מנטף לגומא טמא מפני שהעפר של מיתה מעורבת בו והכמיס מטהרין מפני שראשון ראשון נפסק הדם צלוב שדמו שותת ונמצא תחתיו רביעית דם טמא רבי יהודה מטהר בשאני אומר טיפה אחרונה של מיתה עומדת לו עיג הטין. ורבי יהודה וכ"ש דתוספתא ודמתניתין תרוייהו כרבנן דפליגי עליה דר"א בן יהודה בתוספתא וקאמרי דם תבוסה הכוג שיצא כו' ועדיין לא פסק ספק רוחו בחייו

תוספות אנשי שם

ה ת"ש ד"ה צלוב כו' כלו' שדבר כו'. לא ידעתי איך יצאלא בצלוב יותר מבשאר מיני מיתות שיהי' דמו שותת ואפי' מנטף בלאת נפשו כי מת שהרי המתים ע"י תליה בהנך לפי מה שראיתי אינו יוצא מהם בעת מותם אפי' טיפת דם ולכן הנהון בעיני הוא דלרבותא נקט צלוב דאע"פ שאין דרכו לשות ע"י שיאת הדם מנוהו מ"מ בשאירע כן שיצא ממנו דם בהיותו תלוי מאיזה מקום שיהיה אמרי' ודאי עפר של מיתה מעורבת בו ונמצא בסיוהו שותת ולא אמרי' כבר כי' מת כשיצא הדם ממנו. ולישב ג' סתיו יל' דה"ק שדרך הצלוב כשיצא דמו ממנו מחמת התליה שאין דמו מנטף **טיפה** טיפה אלא כשאירע כך שיצא דמו ממנו הוא שותת כי זה בא מחמת דוחק הכודר שכרוך על מותו בעל ידו לגדר הדם בוריחים שבגוף עומד עליהם במק"א ונקבע הוריד בכח מהמת רבוי הדם שנתרבה בלותו מקום אשר יקבע שאין הוריד יכול להחזיקו ומ"ה הדם שותת משא"כ המת מיתה עצמו

עליו

בטיל. עיין במ"ז פ"ח דזבחים: ן כזית מן המת פתחו בטפח. פי' הר"ב המת בבית ולו פתחים הרבה כו' דגזרו חכמים טומאה כו'. עקרא דמלתא במתניתין ג פ"ז וע"ש: אבל להוציא את הטומאה. פי' הר"ב טומאה יוצאה כו' ומטמאה הכלים שבבית שבלדו. וה"מ לפרש בכלים המונחים בחלל אוהו חלון לו פתח. וכן פירש הרמב"ם: ן כזית מן המת (נד) פתחו בטפח (נה). והמת פתחו בארבעה טפחים (נו) להציל הטומאה על הפתחים (נז). אבל להוציא הטומאה. בפותח טפח (נח). גדול מכזית כמת שיורע המקום שסופה של טומאה לצאת דרך שם ואם שאב להוציא דרך חלון שיש בו ד' מגיל על כל הפתחים הנעולים. דבשיעור ד' טפחים שיערו חכמים שרצוי להוצאת המת: אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח. אפילו מת שלם טומאה יוצאה דרך חלון כ"ז שהוא פתוח ומטמאה הכלים שבבית שבלדו אם יש בחלון פותח טפח: גדול מכזית כמת. דוקא כזית מלומלם פתחו בטפח.

מלאכת שלמה

ן אבל להוציא את הטומאה. פי' הרמב"ם ז"ל שאם היו פתוחים אע"פ שחשב על אחד מהן בלבד שיצא ממנו המת הנה כל מה שיש תחת המשקוף אבל

ן כזית מן המת פתחו בטפח. המת בבית ולו פתחים הרבה כל הכלים המונחים בחלל הפתחים תחת המשקוף של פתח מבחוץ. אף ע"פ שהפתחים נעולים ויש הפסק בין אהל המת לאהל הכלים טולן טמאין. דגזרו חכמים טומאה על המקום שהוא דרך יציאת טומאה שסופו של מת לצאת דרך שם. וכשאין יודעים באיזה מקום יוציאוהו טולן טמאין. ואם יש כזית מן המת בבית ואשב להוציאו בחלון שיש בו פותח טפח מגיל על כל הפתחים הנעולים כיון דבשיעור ד' טפחים שיערו חכמים שרצוי להוצאת המת: אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח. אפילו מת שלם טומאה יוצאה דרך חלון כ"ז שהוא פתוח ומטמאה הכלים שבבית שבלדו אם יש בחלון פותח טפח: גדול מכזית כמת. דוקא כזית מלומלם פתחו בטפח.

יכין

בטל. דהרי ר"י ס"ל בכל דוכתא דאין דם מבטל דם דמינו לא בטל. [ולתוס' נדה דעת"א ד"ה ס"ג] מפקפק להו דאפשר דלר"י אפי' בנתערב עפה אחת של מיתה בדם המי נקבא דם תבוסה. וגם לע"ד מתבר כן דכיון דלר"י אין דם מבטל דם מה לי מחלה על מחלה או עפה א' בחוב. אולם הר"ב כתב דמיישינן שמא אותה עפה שהשמה מצויה בה נשאלה דבוקה בהמן. ולא זכיתי להבין ד"ק דמה מדיפותא יש להעפה האחרונה שהשמה יוצא בה משאר דם המת. ואפי' לענין חיוב כרת על אכילתו [כרפ"ה דכריתות] וכ"כ לענין שהשמו לזבוקה [בזבחים ל"ה א'] וכ"כ לענין שאשר זרעים [מולין ל"ו א'] דבטולן לריך דם הנפש דוקא. אבל אין צריך עפה אחרונה דוקא אלא להיפוך מדין דם לעומאה לצריך דם מהמי דוקא דהיינו כל זמן שמקלח. אבל לדקדק על עפה אחרונה דוקא לא שמעינו. ותו לא ידענא מל"ל לרבינו הא. ותו דה"ב נפל דם תבוסה בבירה. דמאן יימר שמשרב שם עפה שנשפה ממנו בנגע אחרונה עלו אולי אז לא נעף ממנו דם כלל (יא). וקי"ל כר"ע מתבינו. דעכ"פ לריך שנתערב שמיות דם מלאחר מיתה וגם דוקא בשותה ולא חיישינן להא דל"י שעפה מהשמיות נדבק בהמן שאחת עליו. כיון שמלא השאת רביעית בפיו. אבל במעפעף אחרינן כל עפה ועפה מהשמיני' אל מיתה שנעף להשמיני' שמתיים נתבטל בחוב [ועדמב"ם פ"ב מע"מ ה"ג ו"ד]. נד) שמונה בבית: נה) ר"ל טע"ע: נו) דחכמים גזרו טומאה לפתח שאפשר שחלא מפס הטומאה. שיהיה כל אדם או אחר דבר שבא תחת המשקוף שבכל פתח ופתח של הבית שאמת בתוכו נטמא. ואפי' היו כל הדלתות סגורים. אפ"ה גם מה שבא גם מבחוץ להדלתות תחת המשקוף נטמא [בלקמן פ"ז מ"ג] ואפילו הוציאו המת אח"כ בפתח א'. לא אמרינן הוברר הדבר לאמרא שהפתח הזה עמד להוציאו בו. ונטהר לאמרא כל הכלים והאדם שהיו תחת הפתחים האחרים. ליתא. דאע"ג דטומאה זו מדרבנן היא. וכל דבדרבנן אמרינן יש ברירה [בביצה ל"ח א'] אפ"ה כיון דעיקר טומאת מת מדאורייתא היא אחמירו בה [ופי' תוס' שיטוניו ל"ז ב' ד"ה מאן] [ופי' עוד תוס' ביצה דל"ב] דגם לענין אין מבטלין איסור לכתחילה. בכה"ג הו"ל כדאורייתא. אולם מהרי"ל [ביצה ל"ח א' ו"ל פ"א] משמע דספתא שולאי יוציאוהו בו הוא הלגלמי"ם דכדאוריי' דמיא אבל באינו יודע באיזה פתח יוציאוהו הוא מדרבנן ודו"ק]. מיהו אם קודם שמת חישב שבשיעות יוציאו בפתח א'. אז הפתחים האחרים טהורים. ועכ"פ גם לטהר הפתחים האחרים להבא סגי משעה שחישב להוציאו בא'. אף שחישב רק אחר שמת נטהרו הפתחים האחרים להבא מאותה שעה. ואעפ"כ יש חילוק. דבשם בבית כזית ממת סגי בשחישב להוציאו בפתח שהוא טע"ע. וליתר מכזית וכ"ש למת שלם צריך שיחשוב להוציאו בפתח שהוא ד' על ד' טפחים. ואע"ג דגברא באמתא יתיב [בסוכה ד"ז ב']. נ"ל דהכא יכול המוציאו ליטול זרועות המת ממעל לראשו ויכול שפיר להוציאו דרך פתח שהוא ד' טפחים (יב): נז) נ"ל דרק אסיפה קאי וה"ק הא דקאמינא דמת שלם שיעור פתחו ד' טפחים היינו רק להגיל וכו' דכשנפתח פתח של ד"ט נצאו הפתחי' האחרי' הנעולי'. וגם כשהאחרים פתוחים מד"ט. זה שהוא ד"ט מגיל על האחרים הפתוחים מד"ט. אפי' גם אותו שרחב ד"ט נשאר נעול. אבל וכו': נח) אפי' במת שלם. דכל פתח פתוח שבבית שבמת בתוכו. אם מונחים בפתח ההוא

מד"ט

אבל חלון דוקא מתשבה בני דמשתתא אינו עצוי להוציא וכשחשב מהני אפי' הוא נעול כמבואר כ"ז לקמן פ"ז מ"ג ונראה זה שהוצרכו המפרשים לפרש להוציא הטומאה בפתוח ולא נימא להו לפרש דבנעול אייבי ובעיקר גזרת טומאת הפתחים שגזרו שכל הפתחים אפי' נעולים טמאין וקאמר שמתא בשלא חשב על אחד מהן ולא נפתח ממנאי' בפותח מפח כין בכזית וכין במת שלם דאין זו שבאה דעיקר גזרתם מטום דהוי דרך יציאת הטומאה ואין יציאה בפתות מתרבנא ולא גזרו בכה"ג. וכן משמע מהא דמני בטוספתא והביאה הר"ש לקמן פ"ז שלא גזרו אלא על פתחים הנעולים ולא על הלגלות. ומשמע כל שאינו מצוי לכניסה ויציאה לא גזרו בהו טומאה וס"ה לפתח בשאין בו כשיעור יציאה. ומיהו נפ' בכל מערכין דף ל' משמע לאפי' הוא פתוח מכשיעור מתא שע"כ מתיר להרחיבו כשיעור כדי להוציא בו כדאמר שתם גבי שוב מלך הבשן כי קא מרווח בהוא מרווח. וכן פי' רש"י בהדיא שם לאי ליכא פתח אחר לי' כל חור מלא אגרוף שבבתלים שמאין. ובפ' הדר דף ס"ח פירש ג"כ דכל התלונות שהם עפה ממאין אלא שדברי רש"י ע"פ דבטוספתא איתא שלא גזרו על התלונות כמ"ש לעיל. וגם מ"ש מלא אגרוף. לא מצינו בשום מקום שיעור זה אלא לקמן בפ"ג גבי חלון הנעשה מתלוי ולהוציא שטומאה מצוי לבית אבל לא לגזרת יציאת הטומאה ובפ' שטור והמושב קכ"ה פי' כל חור שהוא לאויר שיעורו כמלא אגרוף ע"כ והוא תמוה יותר דבפי"ג אמרי' שבעוי לאויר שיעורו מלא מקדח ומתוך הטוספתא נראה שיקר דגזרת הפתחים אינה אלא בפתחים שיש בהם לרבנה שלחוים להוציא ובפתות מכן לא גזרו כדמשמע מדברי המפרשים כאן שלא פיקנו להוציא בפותח עפח בשלא חשב להוציא בא' מהן ולא בפתח אחד מהן ומתאין בפותח עפח אלא ולאי דבכה"ג ליכא טומאה כלל. ומיהו בקונית דבכל מערכין לא משמע הכי מדקאמר בהוא קא מרווח כדפי' לעיל. אמנם מדברי הרמב"ם נ"ל שיש לו שמה אחרת בזה דאדרבה כל אאין בפתח שיעור להוציא דהיינו אמת בתרבנא ולכזית בעפח אחיר אפי' דהוי הבית טמא כקבר אחוס דמשמע כל שביבו ואם יש שם פתח אין ממא אלא כנגד הפתח וכ"כ בחבורו רפ"ז מהע"מ ופ"ש לפ"ז הא דאמר התם בעיבורין גבי שוב מלך הבשן אמר פתחו בתרבנא ומוקי להא דר' יוחנן דליכא פתחים קבעים עובדא ואיכא חד דהוי תרבנא ודאי כי קמחוה בהוא קמחוה. ולאמרה קשה אמאי נקט תרבנא הא אי איכא פתחים קבעים של עפח אז שני עפחים ואיכא חד דהוי שלם ודאי בהוא קמחוה. אלא דכל דליכא חד בתרבנא הוי כקבר אחוס ולא אמרי בהא בעפחיד לתרבנא אלא דוקא דליכא אמת מהני לעשר הקבעים דודאי בהוא קמחוה אבל אם אין בתרבנא לא מהני לבטלו מדין קבר אחוס וכדברי הרמב"ם כתבו ג"כ התוס' בפ"ק דב"ב דף י"ב ומבואר בדברי הרמב"ם שם בין חילוק בין בעפח לבזית ובין בתרבנא לאמת שלם ואחיד ואחיד בין בעפחא נעול ובין פתוח מבטל דין קבר אחוס ואין אמת אלא כנגד הפתח ובליקוטי הפוסקים בי"ד סי' שע"ב הביאו בשם חילוקי הגרשוני כל שיש פתח עפח פתוח או תרבנא אפי' נעול אין לו דין בית אחוס ע"כ וזה אינו כדפי': אבל להוציא את הטומאה בפותח עפח. פי' הר"ב להוציא מבית לבית והרמב"ם מפרש בכלים המונחים בחלל אוהו חלון. ומיהו לענין חלל אוהו חלון לא פסיקא דאפי' הוא נעול נמי אמאין הכלים שמחלון ולפנים אפי' אין שם עפח כדלקמן פ"ז מ"ג ובסוף הפרק שם: גדול מכזית כמת. נראה דכל שגדול מכזית קאמר כמו תבוא דקי.

יוב

תפארת ישראל

במשנתינו. דברי ר"ש בתוספתא היא. ובהא מתורץ לנו קו' הר"ש כאן. שהיא בנ"ע. והוא למה הביא הש"ס נדה הל"ל התוספתא. ולא הביא משנתינו דמפרש נמי איזה דם תבוסה. ולפי דברינו ניחא. משום דבמשנתינו לא פי' ר"א בר' יהודה איזהו דם תבוסה. לכאי שבא בעל הש"ס מתמיהין ומייתי הברייתא דמפרש פיר כל הפלוגתות שבדם תבוסה: (יא) והר"ב כתב דלר' יהודה צריך שהעפה שהשמה יצאה בו מעורב שם בוודאי. ואני בריה קלה קשה שאין לה עיקר. לא ידענא מנ"ל לרבינו הא. דמה דאמרינן בתוספתא בדברי ר' יהודה. עפה אחרונה של מיתה. לפע"ד אין ר"ל העפה שנעף ממנו בהרגע אחרונה שמת בה. דמאן יימר שנעף לא ממנו כלל. אלא ר"ל העפה שנעפה ממנו לאחר שמת שהיא אחרונה לעפות שנעפו ממנו בעודו חי. וכן משמע מרש"י ותוס' נדה הל"ל כדבריהם (יב) והרמב"ם (פ"ז מטו"מ ה"ח וב') פי' הדבר יותר. דהמת בבית ואין לו שום פתח או חלון במשנתינו. דברי ר"ש בתוספתא היא. ובהא מתורץ לנו קו' הר"ש כאן. שהיא בנ"ע. והוא למה הביא הש"ס נדה הל"ל התוספתא. ולא הביא משנתינו דמפרש נמי איזה דם תבוסה. ולפי דברינו ניחא. משום דבמשנתינו לא פי' ר"א בר' יהודה איזהו דם תבוסה. לכאי שבא בעל הש"ס מתמיהין ומייתי הברייתא דמפרש פיר כל הפלוגתות שבדם תבוסה: (יא) והר"ב כתב דלר' יהודה צריך שהעפה שהשמה יצאה בו מעורב שם בוודאי. ואני בריה קלה קשה שאין לה עיקר. לא ידענא מנ"ל לרבינו הא. דמה דאמרינן בתוספתא בדברי ר' יהודה. עפה אחרונה של מיתה. לפע"ד אין ר"ל העפה שנעף ממנו בהרגע אחרונה שמת בה. דמאן יימר שנעף לא ממנו כלל. אלא ר"ל העפה שנעפה ממנו לאחר שמת שהיא אחרונה לעפות שנעפו ממנו בעודו חי. וכן משמע מרש"י ותוס' נדה הל"ל כדבריהם (יב) והרמב"ם (פ"ז מטו"מ ה"ח וב') פי' הדבר יותר. דהמת בבית ואין לו שום פתח או חלון

בועז

בלתי דבר אחר דבר שבא תחת המשקוף שבכל פתח ופתח של הבית שהמת בתוכו נטמא. ואפי' היו כל הדלתות סגורים. אפ"ה גם מה שבא גם מבחוץ להדלתות תחת המשקוף נטמא [בלקמן פ"ז מ"ג] ואפילו הוציאו המת אח"כ בפתח א'. לא אמרינן הוברר הדבר לאמרא שהפתח הזה עמד להוציאו בו. ונטהר לאמרא כל הכלים והאדם שהיו תחת הפתחים האחרים. ליתא. דאע"ג דטומאה זו מדרבנן היא. וכל דבדרבנן אמרינן יש ברירה [בביצה ל"ח א'] אפ"ה כיון דעיקר טומאת מת מדאורייתא היא אחמירו בה [ופי' תוס' ביצה ל"ז ב' ד"ה מאן] [ופי' עוד תוס' ביצה דל"ב] דגם לענין אין מבטלין איסור לכתחילה. בכה"ג הו"ל כדאורייתא. אולם מהרי"ל [ביצה ל"ח א' ו"ל פ"א] משמע דספתא שולאי יוציאוהו בו הוא הלגלמי"ם דכדאוריי' דמיא אבל באינו יודע באיזה פתח יוציאוהו הוא מדרבנן ודו"ק]. מיהו אם קודם שמת חישב שבשיעות יוציאו בפתח א'. אז הפתחים האחרים טהורים. ועכ"פ גם לטהר הפתחים האחרים להבא סגי משעה שחישב להוציאו בא'. אף שחישב רק אחר שמת נטהרו הפתחים האחרים להבא מאותה שעה. ואעפ"כ יש חילוק. דבשם בבית כזית ממת סגי בשחישב להוציאו בפתח שהוא טע"ע. וליתר מכזית וכ"ש למת שלם צריך שיחשוב להוציאו בפתח שהוא ד' על ד' טפחים. ואע"ג דגברא באמתא יתיב [בסוכה ד"ז ב']. נ"ל דהכא יכול המוציאו ליטול זרועות המת ממעל לראשו ויכול שפיר להוציאו דרך פתח שהוא ד' טפחים (יב): נז) נ"ל דרק אסיפה קאי וה"ק הא דקאמינא דמת שלם שיעור פתחו ד' טפחים היינו רק להגיל וכו' דכשנפתח פתח של ד"ט נצאו הפתחי' האחרי' הנעולי'. וגם כשהאחרים פתוחים מד"ט. זה שהוא ד"ט מגיל על האחרים הפתוחים מד"ט. אפי' גם אותו שרחב ד"ט נשאר נעול. אבל וכו': נח) אפי' במת שלם. דכל פתח פתוח שבבית שבמת בתוכו. אם מונחים בפתח ההוא

אבל יותר מכזית. דיו כאילו היה מת שלם. ואין מגיל על הפתחים הנעולים עד שיהא בו ארבעה: רבי יוסי אומר השדרה והגולגולת. שבבית. דיו כמת שלם ואם חשב להוליאן דרך חלון אין מגיל על הפתחים הנעולים עד שיהא בו ד'. וכן הלכה: ן טפח על טפח על רום טפח. דף שהוא רחב טפח על טפח וגבוה מן הארץ טפח ומאהיל על כזית מן המת ועל הכלים מביא את הטומאה על הכלים: מרובע. שאם היה רחבו פחות מטפח אף ע"פ שהיה ארכו ב' טפחים לא אמרינן [שיש] מה שיתר על ארכו ברחבו ורבעהו להכי קתני מרובע שצריך שיהא ברחבו טפח וארכו טפח: ביצד. כלומר כיצד חולן בפני הטומאה: ביב שהוא קמור. חפירה בקרקע ומקורה והייב קמור ושם יורדים שופכים שבבית ומשם יולאים לרשות הרבים: יש בו פותח טפח. דהיינו טפח על טפח ברוס טפח בביב עצמו: וביציאתו. בפתח הביב שממנו יולאין המים לרה"ר: טומאה בתוכו. כזית מן המת בתוך הביב דכזית מן המת פתחו בטפח: הבית טהור. שהטומאה יולאה דרך פתח הביב היולא לרה"ר והיינו דקתני חולן בפני הטומאה: טומאה בבית מה שבתוך הביב טהור. [דאין] דרך טומאה להכניסה דרך פתח הביב. שדרך הטומאה להוליאה

אבל יותר מכזית. דיו כאילו היה מת שלם. ואין מגיל על הפתחים הנעולים עד שיהא בו ארבעה: רבי יוסי אומר השדרה והגולגולת. שבבית. דיו כמת שלם ואם חשב להוליאן דרך חלון אין מגיל על הפתחים הנעולים עד שיהא בו ד'. וכן הלכה: ן טפח על טפח על רום טפח. דף שהוא רחב טפח על טפח וגבוה מן הארץ טפח ומאהיל על כזית מן המת ועל הכלים מביא את הטומאה על הכלים: מרובע. שאם היה רחבו פחות מטפח אף ע"פ שהיה ארכו ב' טפחים לא אמרינן [שיש] מה שיתר על ארכו ברחבו ורבעהו להכי קתני מרובע שצריך שיהא ברחבו טפח וארכו טפח: ביצד. כלומר כיצד חולן בפני הטומאה: ביב שהוא קמור. חפירה בקרקע ומקורה והייב קמור ושם יורדים שופכים שבבית ומשם יולאים לרשות הרבים: יש בו פותח טפח. דהיינו טפח על טפח ברוס טפח בביב עצמו: וביציאתו. בפתח הביב שממנו יולאין המים לרה"ר: טומאה בתוכו. כזית מן המת בתוך הביב דכזית מן המת פתחו בטפח: הבית טהור. שהטומאה יולאה דרך פתח הביב היולא לרה"ר והיינו דקתני חולן בפני הטומאה: טומאה בבית מה שבתוך הביב טהור. [דאין] דרך טומאה להכניסה דרך פתח הביב. שדרך הטומאה להוליאה

כמת נמ). רבי יוסי אומר השדרה והגולגולת כמת ס): ן טפח על טפח על רום טפח מרובע סא). מביא את הטומאה סב). ורוצץ בפני הטומאה סג). כיצד סד) ביב סה) שהוא קמור תחת הבית סו) יש בו פותח טפח סז) ויש ביציאתו סח) פותח טפח. טומאה בתוכו סט) הבית טהור ע). טומאה בבית מה שבתוכו טהור. שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס

חג. ז על רום גפוה ברום.

הר"ב כלומר כילד חולן בפני הטומאה. אבל לא אתי לפרושי כילד מביא את הטומאה הר"ש. ועיין בדבור אחר חור כו' ומ"ש שם: קמור. פי' הר"ב מקורה. וחבירו כתב כתב שמלה שלמה. ובעירובין פ"ח מ"ט פירש הר"ב קמור כמין כיפה מכוסה כו' ולפי זה יש טעם בדבר שלפי שאין זה הקירוי כשאר קירוי לפיכך נתחלף השם בחותיותיו

מלאכת שלמה

המבקש המחובר הוא שמא אע"פ שלא יהי' בזה הפתח רק טפח על טפח: ר' יוסי אומר וכו'. עיין לקמן פ' מגדל סי' ג' בפי' הרא"ש ז"ל שכתבתי גבי ר' יוסי מטהר מפני שיכול להוליאה חלאים וכו': בסוף פי' ר"ע ז"ל. וכן הלכה. אמר המלקט נלע"ד שצריך להיות ואין כן הלכה שכן הוא בפי' הרמב"ם ז"ל וגם בחבורו לא הביא דברי ר' יוסי: ן בפי' ר"ע ז"ל נ"ל לא אמרי' שיש מה שיתר על ארכו ברחבו וכו': ביצד. כלומר כילד חולן אבל כילד מביא לא פירש כאן: יש בו פותח טפח. לשון הר"ם ז"ל פי' בחלון אמנם בכניסתו דהיינו מקום שפתוח לבית אין בו פותח טפח שאם יש בו פותח טפח בכל ענין הבית שמא ולא שייך לומר שדרך טומאה

יכין תפארת ישראל בועז

כלים לו בחדר הסמוך לו שפתוח לו בפתח פתוח טע"ע. נטמאו כולם: ט) ואינו מגיל על פתחים אחרים שהן כשעורו כשנפתח. לו שהן פתוחים מר"ש אפי' כשאר זה נעול: ס) מדאיכר בו לורת גוף המת. אבל בשר אפי' גדול מכזית ס"ל לר' יוסי דאין דינו כמת [ועי' רש"א]. וכן נ"ל מדלא קאמר ר' יוסי אף שדרה וכו' ולרבנן אין חילוק בין בשר לשדרה וגלגולת לו שאר דברים המטמאין באהל [כפ"ב מ"ח] ולהכי אף כשדרה וגלגולת הן יותר מכזית מודו לר' יוסי דצריך לו פתח דע"ד טפחים. מדלא נרע מבשר יותר מכזית. עכ"פ כשאינו רק כזית לו פחות מזה. וכנון מנפל. לא עדיף מכזית בשר שנ"כ מטמא באהל. ואפ"ה סגי בפתח טפח על טפח. וקיי"ל כרבנן [ודלא כהר"ב ועי' רמב"ם פ"ז מטו"מ]: סא) לאפוקי בארוך יותר מטפח. אבל אין ברחבו לו ברומו טפח: סב) כשהטומאה והטהרה בתוכו הרווח תחת אהל מ': סג) כשהקרע האהל של טע"ע חולן בין הטומאה להטהרה: סד) ר"ל כילד חולן. ונ"ל דלהכי שולא כילד רק לחולן ולא גם לאביא טומאה. ה"ע משום דבמביא מבחוץ הדבר מעלמו. וליכא למטעי בפירושו. אבל בחולן סד"א דה"ם דכשים אהל טע"ע. אפי' אם אין לו פתח טע"ע נמי חולן. קמ"ל דליתא דאחרבה אז הו"ל קבר סתום ומטמא כל סביביו. ותו סד"א דדוקא כשאין פתח בהתקרה שבין הטומאה להטהרה. אז חולן. אבל כשיש פתח ביניהן. אף שהפתח נעול אפ"ה אינה חוללת. להכי קמ"ל ביב דודאי פתוח להבית אפ"ה כיון שקמור ומכוסה הוא חולן. ותו קמ"ל דדוקא ביב וכדומה שהאהל בעצמו אמק"ט הולן. אבל אם וכלים שמאהילין על מת. אף שמביאין את הטומאה אינן חולנין [כלקמן רפ"ו]: סה) רעגנא שברלפת הבית. לבפוך להיכא שופכין כדי שילאו לחוץ דרך פיה שברה"ר: סו) ר"ל שהביב מקורה. והייגו שפניה שלמעלה הגרלה בבית וגם פיה שבבית הם מכוסים [ער"ש רפ"ה]: סז) ר"ל אם יש בהביב למעלה מהטומאה לויר טע"ע: סח) דהייגו פתח הביב שברה"ר: סט) ר"ל אם כזית ממה מונח בביב: ע) דאף שיש להביב נ"כ פתח להבית. אפ"ה כיון דפתח

זה

לאהל הבית וכן מקום הכנסת הטופכין הוא נ"כ חוץ לבית מלד השני או אפי' מקום הכנסתן בתוך הבית אבל אין בו פותח טפח. שאם יש בא' מהן פ"ע פתח אהל הבית פטימא שמביא טומאה לבית כמו אלון שבין שני בתים ודברי הרמב"ם בפירושו כאן ל"ע: **טומאה** בתוכו הבית עסול טומאה בבית מה שבתוכו טהור. הך דישא פטימא הוא כיון שאינו פתוח לבית אינו מביא הטומאה מזה לזה כמו שני חדרים זה בלד זה וכל אחד יש לו פתח לרה"ר ואינם פתוחים זה לזה. ולכך נראה דסא דקתני הכא שדרך טומאה לצאת ואין דרכה ליכנס בכדי תני לה

דבלא"ה

תוספות חדשים

[משנה ז] בהר"ב סר"ה **טומאה** בתוכו כו' פתחו בטפח. אבל ביותר מכזית הני בתוספתא צריך שיהיה בו ד"ע. וגם ביציאתו ד"ע (הלא"ם): תי"ש ד"ה **טפח** כו' וכך דקדק כו'. וכ"כ הכ"מ שגם הרמב"ם ס"ל כן ובילאור זה בכמה מקומות כיולא בזה ע"ש. (ממהורש"ם ל"ל):

אליהו רבא

ן רבי יוסי אומר השדרה והגולגולת כמת. אבל גדול מכזית לא הוי כמת:

תוספות אנשי שם

תי"מ ד"ה ר' יוסי כו' שאין כזית בשר כו'. דבריו נלחי מדוקדקים בזה (אבל מקומם לעי' רפ"ב דשם דינא דכזית בשר לחוד לטמא באהל. ולזה במאמר השדרה והגולגולת ע"כ מיירי בלא כזית בשר. אמנם בנ"ד) אמו דינא דכזית בשר ליהוי כמת שלם ולהיות פתחו בד' עד בטופיס בשדרה וגולגולת להיות פתחו בלא כזית בשר. גם מ"ש בסוף דבריו. דדלמא לא"ק דוקא כזית בשר אינו מוכן דהא כזית בשר אינו כמת לא"ק. ונ"ל שמ"ש הה"ר כזית בשר כוונתו לטיה (לא לשון) על גדול מכזית ומ"ש אע"פ שאין בו כזית בשר היא כאילו אחר אע"פ שאינו גדול מכזית. וכן מ"ש סוף דבריו דדלמא לא"ק דוקא כזית בשר כאילו אמר דוקא גדול מכזית. (מ"ע כת"ו):

משנה אחרונה

ורוב עצמות ורובם שדרה וגולגולת כולם כמת. וכ' יוסי פליג דוקא שדרה וגולגולת שבבשר בשם לורת אדם. אבל לגבי אפי' בגדול מכזית אין לריכין ד' טפחים להולאתן. וא"ק ס"ל דוקא כזית שאם יש משהו יותר הוי כמת שכל שיטורי חכמים כך הוא בתרבנים שאם הוא מוכל וכו'. ולא כתו"ע דס"ל דלא"ק שדרה וגולגולת אינם כמת אלא כזית בשר. ולא ידעתי מה ענין בשר לכאן דפטימא דבכל הטומאות מן המת שייך דין זה וכולן ממטאין דרך יציאתן ודקא כזית משום שהוא שיטור הפחות מכולן ונ"ל בשר דה"ה כזית אבל: ן ויש ביציאתו פותח טפח. מקום יציאתו הוא חוץ

ן טפח. פוכה י. נזה כה: מיי' שם פי"ב ה"ל ופי"ג ה"ם. ביב. פוס' נזיר נכ: ד"ה מרב. נ"ב ק: ד"ה וחוזר. וצי' בפסנוס הרמ"ם דיש כלל ל. ובתחנוני הרמב"ן נב"ב שם. מיי' שם פ"ב כ"ו:

בחותיותיו: הטומאה בתוכו הבית טמא. עיין במ"ב פ' דלקמן דר"י פליג: אין בו פותח טפח כו'. כתב הר"ב והרי הביב נחשב כקרקע הבית וכו'. לרבות קרקעיתו וכו'. לא שהקרקע עצמה טמא עד התהום דמה טומאה שייך בקרקע עולם. אלא לרבות הטמון בתוך הקרקע עד התהום. וז"ל הרמב"ם שכל מה שבקרקעית הבית [טמון] וכו'. וכתב מהר"ם מה שבתוכו טמא דכלים שבתוכו כאילו הן בבית. ואף ע"פ שהן מכוסין בעפר. לא הוו ככלי חרס המוקף ל"פ אלא כאוכלין שנבלן בטיט דלא להוציאה דרך פתח הבית ולא להכניסה לביב: ואין ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טמא. דטומאה עולה מן הביב לבית כיון שאין לה דרך לצאת דרך פתח הביב היולא לרה"ר דכל פחות מטפח אין הטומאה יולאה: אין בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח. לחנם נקט ואין ביציאתו פותח טפח. דכיון דאין בו פותח טפח. על יציאתו לא חייסינן. דכאילו אין בם חלל כלל דמי. והרי הביב נחשב כקרקע הבית

להכנס (א). יש בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח הטומאה בתוכו הבית טמא (ב). טומאה בבית מה שבתוכו טהור (ג) שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. אין בו פותח טפח (ד) ואין ביציאתו פותח טפח (ה). טומאה בתוכו. הבית טמא

מלאכת שלמה

בו ד' וגם ביציאתו ארבעה וכדתנן נמי לעיל גדול מכזית כמת: עוד בפירושו ז"ל ואין ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טמא דטומאה בוקעת ועולה מן הביב לבית וכו' עד סוף הדבור. אמר המלקט אבל אם טומאה בבית מה שבתוכו טהור דתולדת בפני הטומאה כיון דיש בו רוחב אין הטומאה בוקעת לתוכו כדתנן לקמן בפ"ו טומאה בבית כלים שבתוך אם יש במקומן טפח על רוס טפח טהורים ואם לאו טמאים. עוד בפירושו. ז"ל ואין ביציאתו פותח טפח לחנם נקט וכו' אמר המלקט אלא אגב דתני בתרי בתרי קמאי ויש ביציאתו ואין ביציאתו תני' נמי הכא. ועיין לקמן בפ' כוורת סימן י"ד

יכין תפארת ישראל בועז

זה מכוסה. אין טומאה מתפשטת דרך שם מהביב להבית וממרינן דרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס מהביב להבית: עא) הך טעמא קאי אריש וסיפא דבריש כשהטומאה בהביב אמרינן דדרך הטומאה לצאת משם דרך הפתח שמהביב לרה"ר. ולא להכנס דרך פתח הביב של הבית. וכסיפא כשהטומאה בבית אמרינן דרך הטומאה לצאת מהבית דרך פתחו שלרה"ר. ולא להכנס להביב דרך הפתח שבין הבית להביב. מיהו אם הטומאה הוא יותר מכזית. אז פשוט צריך שיהיה הפתח שליציאתה ד' על ד' טפחים. ואל"כ אף להכנס מתפשטת הטומאה. ואם שני אלו הפתחים קטנים משיעור ד'. כל הרוחב טע"ט שהטומאה בתוכה בוקע למעלה ולמטה. ככל קבר סתום: עב) דכיון שיש בהמקום של הטומאה אויר טע"ט ממעל להטומאה. ואין לברוחב פתח טע"ט לרה"ר אף שהפתח שלהביב ג"כ אין לו טע"ט. עכ"פ כיון דמקום הטומאה טע"ט. והוא סגור מכל צד. הו"ל כקבר סתום במטמא מדאורייתא דאם הקבר באויר מטמא למעלה עד הרקיע. ולמטה עד התהום כל שכנגד הקבר. וגם בצדדיו מתפשטת הטומאה בכל ד' אמות שסביב להקבר לכל צד [רש"י ב"ב די"ב ע"א] ואם יש אהל ממעל להקבר. כי הכא שהבית מאהיל על חלול הביב. מתפשטת הטומאה בכל הבית. ונטמא כל אשר בו (יג): עג) דאע"ג דכל אהל שטומאה מוכחת בתוכה הו"ל כמליא טומאה [כפפוד פ"ח מ"ג] וכל הטמון בהקרקע נגד כל האהל עד התהום טמא [כפפ"ו מ"ה] זהו באין במקום שהטהרה מונח שם תוך הקרקע חלול טע"ט. אבל במומחת הטהרה בחלול שיש בו טע"ט שהוא תחת קרקע האהל. אז אף שאין להחלול הזה פתח כלל. אפ"ה אין הטומאה בוקעת לתוך החלול ורק בקבר סתום שיש אהל תחתיו אז ממעל לו בא הטומאה לתוך האהל [ופי' בקרית ארבע סי' ג' אות ב]: עד) שאין החלול שממעל להכזית שבביב טע"ט: עה) כ"ל דלרבותא נקט הכי דלא מיבעי בסתום שם לגמרי. והלי

דבלא"ה נמי אין כאן מקום להביא טומאה מזה לזה. וגם הטמא"ם בתבורו לא הטמיק בנבא זו כך עטמא שדרך הטומאה לצאת וכ"כ בפי' הכלא"ם לקמן פ"ד מ"ג ר"ג"ב הכא שדרך טומאה לצאת: יש בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טמא טומאה בבית מה שבתוכו טהור' שדרך הטומאה לצאת. כך עטמא שדרך טומאה לצאת מהבל לטומאה בתוכו שמטמא בית ביציאתה הוא דרך הבית כיון שאין לה פ"ט ושומאה בבית מה שבתוכו טהור שאין לכם ליכנס לביב שהרי לבית יש לו פתח לרה"ר: שדרך הטומאה לצאת. פי' כיון שאין לה פתח עשה נקראת טומאה שמונה בשתוקה מכל צד והוי כמו קבר סתום שמטמא כל הבית וה"ל בוקעת גם לבית ואע"ג שיש בה תלל פשה כיון שאין לה פתח. דמיא לקבר סתום וגבוה שטומאה לעולה דהתם איכא בוקעת אלא כגבוה וזו בוקעת לכל צד וכ"כ הר"ם פ"ח דכלים מ"ה שפה על עפה ברוס עפה בתוך הבית וכזית מונחת בתוכו כיון לויכא פתח עפה טומאה בוקעת ועולה מידי דהוי אבית סתום ע"כ וכ"כ הראב"ד רפ"כ מהע"מ וכן מוכח לקמן בפ"ח ולקמן פ"ד מ"ב תני נמי הך מלתא בתוכת המגדל יש בה פותח עפה ואין ביציאתה פ"ע עומאה בתוכו הבית טמא שדרך טומאה לצאת. ופי' הר"ב שם שע"כ סופה לצאת דרך פתח זה ע"כ הולכך לפרש שם כן ולא משני שבוקעת לכל צד דהתם פליג ר"י ומשהר משני ביטול להוציאה אלא אין מקום שבופו להוציאה קאמר וה"ה נמי דמלי לאמיתר התם לא"ק משני שבוקעת והכי איתא בהדיא בפ' העור והרובע ד' קכ"ו לת"ק טמא משני מי משום דדרך טומאה לצאת מי משום דטומאה עמונה בוקעת וקא"ל ר' יוסי משום דרך טומאה לצאת ליכא דיבול להוציאה אלא אין מי משום דבוקעת טומאה עמונה איכא בוקעת. וכן מוכח להליא בתתי' דהכא דקתני שדרך טומאה לצאת ואח"ל לומר שדרך טומאה לצאת דרך פתחה אלא ע"כ שדרכה להיות משום דבוקעת טומאה עמונה איכא בוקעת. ובפ' בתתה המקשה ד' כ"א אתרוין מהכא בלועה מל"ל ק"ו מה כלי חרס המוקף ל"פ שאינו מגיל על טומאה שבתוכו שלמטה אלמא דאמר מר טומאה בלועה בוקעת ועולה וכו'. בוקעת מעלתה כל סביבה. ובפ' בתתה המקשה ד' כ"א אתרוין מהכא בלועה מל"ל ק"ו מה כלי חרס המוקף ל"פ שאינו מגיל על הטומאה שבתוכו ומדמי לה לבלועה ואייתו מטומאה עמונה דטומאה בלועה בוקעת ועולה וכו'. והך כ"ח המוקף ל"פ אפי' יש בתוכו טפח שאינו מגיל על הטומאה שבתוכו ומדמי לה לבלועה ואייתו מטומאה עמונה דטומאה בלועה בוקעת ועולה. ואלו אמר בזה בל פי' רש"י שם בפ' העור והרובע ד' קכ"ו דמשמע בסוכר טומאה עמונה דאייתו בלועה בוקעת אבל יש בהלכה טפח אפ"פ שטומאה עמונה. ואלו אמר בזה בל פי' רש"י שם בפ' העור והרובע ד' קכ"ו דמשמע בסוכר טומאה עמונה דאייתו בלועה בוקעת אלא שדקתני בה ול"י מיבעי לא לאוקמי לה וסתומה אינה בוקעת ומתוך זה נדחק בפירושא דשמעתא דמדוקית מייתי לה. ומאי דפי' בתוס דחק דסמ"ם לא מייתי הסיפא אלא מדקתני בה ול"י מיבעי לא לאוקמי לה אסיפא דהא ה"ק שמי שהורי מטהר אלא אריש והוי כדקתני בריש תרי זימנו וכ"י מטהר ומכתי לתה לי אלא משום דת"ק מטמא מתרי טעמי וכ"י פליג אמתרוייהו ולהכי כפלי'. כך נלע"ד אסיפא דהא ה"ק שמי שהורי מטהר אלא אריש לדבר לפני מאורן של ישראל. ועוד אני אמר בזה על המו' בפ' המוכר פירות ד' ק' שהקשו לתה לי' לתיתי התם טעמא שדרך הטומאה בכור לוגי שאינו כלאי לדבר לפני מאורן של ישראל. ועוד אני אמר בזה על המו' בפ' המוכר פירות ד' ק' שהקשו לתה לי' לתיתי התם טעמא שדרך הטומאה לצאת והייתו שדרך להוציאה מן המגדל לבית ותיפוק לי' משום שבוקעת וכ' יוסי נמי אמאי מטהר מפני ביטול להוציאה אלא אין לומר שדרך טומאה לצאת משמע תרוייהו שדרך להוציאה בידים אז שבוקעת הטור והרובע דאין ה"ל דת"ק מטמא מתרי טעמי וכ"י אתרוייהו פליג ולית ליה עומאה עמונה בוקעת. ולישנא שדרך טומאה לצאת משמע תרוייהו שדרך להוציאה בידים אז שבוקעת ומתני' דהכא ע"כ פירושה משום שבוקעת וכדפי'. ועוד נ"ל דהא שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה ליכנס ליפי' לה תמיד פתיל שמגיל על הטהרות שבתוכו ואין מגיל על הטומאה שבתוכו אלא אלא אלמא דרכה לצאת ואין דרך ליכנס והתם אין קופו להוציאה לבית ומעלתה בוקעת ומעלתה בוקעת וכ"מ לקמן רפ"ו דכ"ש לית ליה בוקעת כמ"ם שם. ועדיין צריך ליישב הא דתנן פ"ד מ"ג במגדל שטומד בתוך בעיבוזין דף ע"ש כתבו הסוס' ג"כ דכ"ש לית ליה עומאה עמונה בוקעת וכ"מ לקמן רפ"ו דכ"ש לית ליה בוקעת כמ"ם שם. ועדיין צריך ליישב הא דתנן פ"ד מ"ג במגדל שטומד בתוך הפתח ונפתח לתוך עומאה בתוכו הבית טהור. ואמאי טהור כיון שאין בפתחה טפח והוי עמונה ובוקעת וכן הקשו שם הסוס' בפ' המוכר פירות. ואילו הכא דטמונה בוקעת מטיס דהוי כקבר סתום ובמגדל אין דרך לבטלו ולא הוי כקבל ע"כ. ונהכי מיושב נמי דר' יוסי דפליג התם במגדל ומטהר שדרך להוציאו אלא אין אמאי לא פליג במתני' דהכא וכן הקשה תו"ש דהוי קבר שם. ולפי שבלת הסוס' ניחא דהכא מודה כ"י דאפילו לית ליה עומאה עמונה בוקעת וגם יכול להוציאה אלא אין מהני הכא הביב הוא מפיכה בקרקע ואפשר דמבטל לה התם והוי קבר סתום ממש. ואיכו נהי דלר"י אפשר לחלק כן אבל הסוס' שבאו לתרץ בזה מתני' דהיה שומד בתוך הפתח אינו מיושב דהא בהדיא אמר בגמרא גבי מגדל דת"ק מטמא מתרי טעמי אי משום דבוקעת וכו' אלמא דבמגדל נמי בוקעת כמו קבר סתום. ולכן נ"ל דהך שהיה שומד בפתח מיירי שיש ביציאתו פותח טפח ולהכי בניך תיבת המגדל דשליק מינה דהתם מיירי אין ביציאתו פ"ע והכא במגדל דיש ביציאתו פ"ע דמיירי בה ברוש פירקא שטומד בתוך הבית וקתני עומאה בתוכו הבית טמא והכא שהוא בתוך הפתח הבית טהור דלאו עמונה היא כיון שיש בפתחה טפח ופתח טפח מליל מדין קבר סתום כדפי' במתני' דלעיל. ואי הוה נפתח לפנים היה הבית טמא כדין פתחי הבתים הנעולים שדרך ליאתו טמא כדלעיל. אבל נפתח לתוך הבית טהור. ולישנא דמתני' משמע דלאו בתוכת המגדל מיירי דהתם תני יש בה פ"ע כולה בלעון נקבה והכא קתני היה עומד לעון זכר דבמגדל עצמו מיירי וכן הנתיק הרמב"ם בתבורו פי"ח בהדיא מגדל שהיה עומד בתוך הפתח ואמ"ג דבפרק העור והרובע ובפ' המגדל דשליק מינה דהתם מיירי בתוך הפתח ופתחה לתוך. כן דרך הש"ם לקבל המשניות בסדר מהגות כמ"ם הסוס' בכמה דוכתי אבל העיקר בגירסא המשניות ולק"מ: אין בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח טומאה בתוכו הבית טמא

הבית. ואמרו חכמים כל אשר באהל יטמא לרבות קרקעיהו של בית כמותו עד התהום: אחד חור שחררוהו מים. הלי פותח טפח שמביא את הטומאה ל"ם אם נעשה החור הזה ע"י מים או שנקבוהו עכברים: או שאכלתו מלחת. לשון *)ואכן מלחה כמין עפר לבן דומה למלח ומתאכל ונופל ונעשה חור מאליו:

**)מרבך של אבנים. אבנים גדולות ערוכות וסדורות זו על זו ופעמים שהא' סדורה ע"ג שתים והתחתונות מפורדות זו מזו. ויש שם אהל טפח: סואר של קורות. קורות ערוכות זו על זו וטומדות לבנין ופעמים שיש ביניהן אהל טפח: כל שחררוהו מים בין יבש הביב ע"י מים כו' כך דיו. ולפיכך הר"ב שכתב לעיל בכילד. כפירוש הר"ם. ובכאן מפרש בחור כדברי הרמב"ם. לא דק: שחררוהו מים. כגון בשפה גבוהה על נהר והמים חוטטין מתחתיה ונכנסין ועושין נקב ארוך או עכברים כגון חולדות ואישות. רש"י רפ"ב דסוכה: מרבך של אבנים. פירש הר"ב אבנים גדולות כו' וכן לשון רש"י שם. ויתכן בעיני שהוא שם מורכב מן מורביות דמשנה ה פ"ג דשביעית. ומן נדבכים די אבן גלל דעזרא ו. וזה דבשביעית מיירי באבנים שעודן מחוברים במחצב. ונקראים מורביות. ודעזרא מיירי בקבועים בבנין. והנך דהכא מיירי כשהן חלוקים מן המחצב ועדיין לא הוקבעו בבנין. ולפיכך מורכב משמות אשר באדמה ואשר בבנין. והרמב"ם כתב מרבך של אבנים · אבנים מסודרות קלתן על קלתן. וכן [פירשו] ג"כ מרבכת תבילאה שהוא מעגין סדור. ובגמ"י מעגין לבירה. וגא"י ל"ל עיקר כמ"ש כבר ברפ"ז דמקואות [ל"ם ורבוכה]. ויהיה ג"כ לשון רבוי. כמו שפירשתי בשביעית בשם מורביות. אלא שאני מוסיף לתת טוב טעם בהרכבתו עם הכ"ף: ובן סואר של קורות. לשון הר"ם ואית דאמרי לברי קורות. והרמב"ם העתיק בפירושו סואר [פירוש חבילות קורות] ובחיבורו רפי"ג מהט"מ כלל למרבך וסואר. וכתב או שאבר אבנים או קורות כו': רבי

*) נמ"ש הפסוק נפרש.

יהודה

מלאכת שלמה

י"ל: אחד חור וכו'. ופירשו תוס' ז"ל מרישא קאי דאיירי בביב שהוא קטור תחת הבית וקמ"ל אע"פ שנעשה ע"י מים או שרצים ע"כ. וז"ל הרכס הר"ם אומנא ז"ל אחד חור שחררוהו וכו' הכא משמע בחור שחררוהו מים שיעורו להביא טומא' ובפי"ג קתני סתמא דמתני' הרוהו מים או שרצים וכו' שיעורו מלא מגרוף וכן בפי"ז מכלים קתני סתמא דמתני' מאור שלא נעשה בידי אדם שיעורו כמלא מגרוף גדול וכו' ודוחק הוא להעמיד אותם המשניות אליבא דר' יהודה דקאמר הכא ומודה בשקיפים ובסלעים פי' שיש בהם מלא מגרוף ויש לחלק בין חור דהכא למאור דהתם דהכא איירי בחור שהוא כמין ביב דאיירי בי' מתני' דהכא א"נ בחור שאינו למאור והתם בעי מלא מגרוף כיון שנעשה מאליו וכן אחד חור. סוכה כ: מיי' שם פי"ג ה"ח:

חלופי גרסאות

וכן מרבך בל"ג וב"ל טרבנ ונפוקה מדבך אבנים קורות נקוקה קורות כאהיל על הטומאה.

משנה אחרונה

עמא. לא הוי צריך למיתני הכא הבית עמא דא"ם הוא מבבא דמלעיתא אלא איידי דאיכא תני לה. ומיהו י"ל דלאו כ"ש הוא דבגא דמליעתא שיש בה פ"ע הוא עמוה ובוקעת לכל לד ומעמא הבית והכא לעולה היא וכל לעולה איכא בוקעת אלא בנגדה ואינו מעמא כל הבית. קמ"ל מבקעה לבית מעמא אם כולו בקרקע מהר"ם פ"ו מ"ה. ואפי' מאן דפליג התם הכא מודה דקרקע הבית כמותו מדאורייתא. וי"ל דהא דאמרינן וכל אשר באהל לרבות קרקעיתו. אתי לאמעוטי קרקע' דטומא' בקרקעיתו וכלים בבית. אבל עומאה בבית וכלים בקרקע הוי כאוכלין שנגלו בעיא דאמרינן פ"ק דזבחים דלא צריך קרא אחין הביא מליון. וא"ת אפילו טומאה בקרקעיתו למה לי קרא כיון אחין שם עפה הוי לעולה ובוקעת לבית ומעמא כל הבית לסברת מהר"ם וי"ל משום דלמשכחן לעולה בכותלי הבית ובקורות הבית מידונין מתלה על מתלה קמ"ל דקרקעיתו אינו כן. ונפמ"ו מ"ד פירשנו בדרך אחר: אחד חור שחררוהו מים. הך לא אפשר לאוקמי לפנין תוכן. דבתחילה לא הוה פליג ר"י דאפ"ג דלא דמי לתבן תוכן כדמבן פ"ח מ"ד גבי מסכת פרוסה ומכילי המעה מוגלין ולא מביאין דלא הוי כאהל של משכן ולענין תוגלין וכן פי' רש"י רפ"ב דסוכה לענין שמביאין. והא דפריך התם לר"י מעורים שהוגלין אע"פ שלא נעשו בידי אדם. ה"מ לשטוי דלענין תגלה תוכה אלא דעדיפא מיהא משני לאפילו מביאין מי שלא מגרוף והא דמשמע הכא בחור שחררוהו מים דבעפה הוי אהל. ולקמן רפי"ג מליך נחור העשוי מאליו פ"י מים אי שרצים דוקא מלא מגרוף הפס

דלא חייב הביב בפני הטומאה. כדאמרי' בפ"ק דזבחים [דף ג ע"ב] ל"ל. ע"כ: אחד חור שחררוהו מים כו'. פירש הר"ב הלי פותח טפח שמביא את הטומאה כו' ואתי שפיר דמפרש מי למביא את הטומאה. אלא שקלת קשה שהיה למתניתין עלמה *)לסיים הכי בבבא זו. והל"ל אחד חור כו'. וכן מרבך כו' מביא את הטומאה. ועוד לי הכי מלי דוחקיה להר"ב לפ' בכילד כלומר כילד חולן כו' כיון דהשתא מפרש מי לכילד מביא. וא"כ כילד קאי שפיר אתרוייהו. איברא דהרמב"ם מפרש לענין מביא. אבל הא לא פירש כילד כלומר כילד חולן כו'. והר"ם מפרש כן בכילד דכתמר כילד חולן כו'. הוא מפרש בכאן חור בכלי. ובכאן מפרש בחור כדברי הרמב"ם. לא דק: שחררוהו מים. כגון בשפה גבוהה על נהר והמים חוטטין מתחתיה ונכנסין ועושין נקב ארוך או שרצים כגון חולדות ואישות. רש"י רפ"ב דסוכה: מרבך של אבנים. פירש הר"ב אבנים גדולות כו' וכן לשון רש"י שם. ויתכן בעיני שהוא שם מורכב מן מורביות דמשנה ה פ"ג דשביעית. ומן נדבכים די אבן גלל דעזרא ו. וזה דבשביעית מיירי באבנים שעודן מחוברים במחצב. ונקראים מורביות. ודעזרא מיירי בקבועים בבנין. והנך דהכא מיירי כשהן חלוקים מן המחצב ועדיין לא הוקבעו בבנין. ולפיכך מורכב משמות אשר באדמה ואשר בבנין. והרמב"ם כתב מרבך של אבנים · אבנים מסודרות קלתן על קלתן. וכן [פירשו] ג"כ מרבכת תבילאה שהוא מעגין סדור. ובגמ"י מעגין לבירה. וגא"י ל"ל עיקר כמ"ש כבר ברפ"ז דמקואות [ל"ם ורבוכה]. ויהיה ג"כ לשון רבוי. כמו שפירשתי בשביעית בשם מורביות. אלא שאני מוסיף לתת טוב טעם בהרכבתו עם הכ"ף: ובן סואר של קורות. לשון הר"ם ואית דאמרי לברי קורות. והרמב"ם העתיק בפירושו סואר [פירוש חבילות קורות] ובחיבורו רפי"ג מהט"מ כלל למרבך וסואר. וכתב או שאבר אבנים או קורות כו': רבי

*) נמ"ש הפסוק נפרש.

יהודה

יכין — תפארת ישראל — בועז

ודאי טומאה בוקעת לתוך הבית. אלא אפי' פתוח שם קלת רק שאין פתוח טע"ע אפ"ה טומאה בוקעת לתוך הבית ומתפשטת בהבית גם לאגדים בכל הבית. ואע"ג דכבר שמעינן לעיל כן בבבא דים בו שיהא טפח. היינו התם קמ"ל לענין קבר סתום דמעמא כל סביביו. והכא קמ"ל לענין טומאה רלוה. דג"כ מתפשטת בכל הבית. ואע"ג דהוה מלי למנקט רבותא טפי. דאפי' יש בהפתח שמהביב לרה"ר פ"מ. אפ"ה מדאין הלול טע"ע במקו' הטומאה טומאה בוקעת משם לתוך הבית. נ"ל דמשום טומאה בבית נקט אין ביאתו פותח טפח לרבותא. משום דבהכלל אין ביאתו פ"ע. הייט גם מקום מעלת הביב להבית. להכי קמ"ל שפיר דכשהטומאה בהבית אף שאין מקום מעלת הביב מזה ומזה פ"ט. ואין דרך טומאה לכתם שם אפילו הכי הביב עמא:עו) מדהו"ל טומאה רלוה. ובוקעת ועולה להבית ומתפשטת שם הטומאה בכל הבית (יד):*עו) דכל בית שטומאה בתוכו כל קרקעיתו עד התהום טמא. מדהביב כל אשר באהל יטמא לרבות קרקעיתו [בלקמן פט"ו מ"ד] ולהכי כל הכלים הטמונים בקרקעיתו כמונחים בבית דמי. ולא כמונחים תוך למ"פ. אלא כמגובלים שביב בטיט שאינו חוזק [וזוקא כשם אהל ע"ג הטומאה ועי' לקמן בקרית ארבע בלל א]: עז) ארץ מלחה: עח) שורות אבנים סדורות שורות שורות זו ע"ג זו. ולפעמים נשאר חלול בין האבנים: עט) שורות קורות סדורות זו ע"ג זו. כולן בים חלול ביניהן טע"ע הו"ל אהל להביא הטומאה ולחלון בפני

הכא דשטומאה תחת רלפת הבית. ע"כ בקעה הטומאה לתוך אויר הבית. ומדיש תקרה על גביו. התפשטה הטומאה במקום שבקעה. בכל הבית שתחת התקרה. ואפי' להרמב"ם. שכ' רתוי"ט בשנו (בפ"ו מ"י) דגם כך דרפ"ז מיירי בשרלפת קורות העליה תחוכים בהכותל שטומאה בו. אפ"ה גם בכה"ג אין האויר שממעל לטומאה מעורב עם אויר שבעליות משא"כ הכא. (ועי' רתוי"ט שפ"ו ד"ה הוא):

אחד חור. סוכה כ: מיי' שם פי"ג ה"ח:

חלופי גרסאות

וכן מרבך בל"ג וב"ל טרבנ ונפוקה מדבך אבנים קורות נקוקה קורות כאהיל על הטומאה.

משנה אחרונה

עמא. לא הוי צריך למיתני הכא הבית עמא דא"ם הוא מבבא דמלעיתא אלא איידי דאיכא תני לה. ומיהו י"ל דלאו כ"ש הוא דבגא דמליעתא שיש בה פ"ע הוא עמוה ובוקעת לכל לד ומעמא הבית והכא לעולה היא וכל לעולה איכא בוקעת אלא בנגדה ואינו מעמא כל הבית. קמ"ל מבקעה לבית מעמא אם כולו בקרקע מהר"ם פ"ו מ"ה. ואפי' מאן דפליג התם הכא מודה דקרקע הבית כמותו מדאורייתא. וי"ל דהא דאמרינן וכל אשר באהל לרבות קרקעיתו. אתי לאמעוטי קרקע' דטומא' בקרקעיתו וכלים בבית. אבל עומאה בבית וכלים בקרקע הוי כאוכלין שנגלו בעיא דאמרינן פ"ק דזבחים דלא צריך קרא אחין הביא מליון. וא"ת אפילו טומאה בקרקעיתו למה לי קרא כיון אחין שם עפה הוי לעולה ובוקעת לבית ומעמא כל הבית לסברת מהר"ם וי"ל משום דלמשכחן לעולה בכותלי הבית ובקורות הבית מידונין מתלה על מתלה קמ"ל דקרקעיתו אינו כן. ונפמ"ו מ"ד פירשנו בדרך אחר: אחד חור שחררוהו מים. הך לא אפשר לאוקמי לפנין תוכן. דבתחילה לא הוה פליג ר"י דאפ"ג דלא דמי לתבן תוכן כדמבן פ"ח מ"ד גבי מסכת פרוסה ומכילי המעה מוגלין ולא מביאין דלא הוי כאהל של משכן ולענין תוגלין וכן פי' רש"י רפ"ב דסוכה לענין שמביאין. והא דפריך התם לר"י מעורים שהוגלין אע"פ שלא נעשו בידי אדם. ה"מ לשטוי דלענין תגלה תוכה אלא דעדיפא מיהא משני לאפילו מביאין מי שלא מגרוף והא דמשמע הכא בחור שחררוהו מים דבעפה הוי אהל. ולקמן רפי"ג מליך נחור העשוי מאליו פ"י מים אי שרצים דוקא מלא מגרוף הפס

שאינו עשוי בידי נ"ל שאינו בידי ונ"ל שאינו עשוי בידי. ומודה בשקיפים נ"ל בשקפים.

משנה אחרונה

התם להכיא הטומאה מביא לבית והכא לענין אהל קני בעפה והייגו דלריך למיתני הכא אחד בתרכוכו מים דלאו משום פלוגתא דר"י לחוד תני לה דלת"ק נמי איצטריך והא דתני תו וכן מכבר על אבנים וסולר על קיזות אע"ג דבסו לא פליג ר"י דהני בידי אדם הן אפשר דקמ"ל אע"ג דלאו אהל קבוע הן שטומאות ליכמל ליתמס בבנין אפ"ה הוי אהל דאהל מ"ל ביעול כמ"ש הר"מ רפ"ח נגעי עוף שמכן:

יהודה אומר. כל אהל שאינו עשוי בידי אדם (פא) אינו אהל (פב). ומודה בשקיפים (פג) ובסלעים (פד):

יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם מה אהל ממשכן. דילף אהל אהל ממשכן. מה להלן בידי אדם. אף כאן בידי אדם: בשקפים. תרגום סעיפי הסלעים שקופי כפייא: ובסלעים. בנקיקי הסלעים ונקיקי הסלעים אחד הן. אלא שזה נעשה ע"י מטר. וזה נעשה מאליו. ואף ע"ג דלא נעשו בידי אדם מודה בהם רבי יהודה. דלא ילוף ג"ש דאהל אהל ממשכן. אלא לפותח טפח בלבד. אבל ביותר מטפח. כגון מלא חגרוף אמרינן בסוכה [ריש] פרק המשכן. דמודה רבי יהודה שאפילו נעשה מאליו. מביא את הטומאה. וכן בשקפים ובסלעים. ואין הלכה כרבי יהודה:

יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם מה אהל ממשכן. ואע"ת לא ממשכן יליף אפילו עשוי בידי אדם נמי לא יביא הטומאה אלא בפסחן. כדאשכחן בפרק במה מדליקין. [כדפירש הר"ב שם משנה ג] וי"ל דכל המאהילים דמטמאים ילפינן בספרי בפ' פרה. בקל וחומר ממטרע. דתניא מנין לעשות שאר המאהילים. כאהל. אמרת מה מטרע הקל. עשה בו כל המאהילים כאהל. מת החמור לא כ"ש. דלגבי מטרע כתיב מושבו. ודרשינן בת"כ מושבו טמא. מכאן אמרו הטמא יושב תחת האילן וטהור עובר. טמא. ואע"ת א"כ כי לא עביד נמי בידי אדם נילף בק"ו ממטרע. וכ"ת א"כ גז"ש מאי אהניא. הא איצטריכא ליה לדרשא דפרק במה מדליקין דכל היולא מן הענן כו'. וי"ל דמושבו לא משמע לא ריבוי ולא מיעוט לענין שאינו עשוי בידי אדם. בק"ו ממת דלא טמא ולרבנן לא מחלק לא הכא ולא הכא. ואע"ג דכתם [*ספרי] ר' יהודה. אתיא ספיר הסיא דאילן כר"י. דהא מודה בכמלא חגרוף. ואע"ת כיון דשאר המאהילים ילפינן במת ק"ו ממטרע. א"כ נימא דיו. [כדתנן בפ"ב דב"ק] [מ"ה] ולא תטמא עוברים. כמו קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה [דתנן לקמן פ"ו משנה ב] ויש שם כלים. דמטרע עובר ליו מטמא באהל. כדתנן במסכת נגעים פי"ג [משנה ז] וי"ל דק"ו זה ליו אלא מלתא בעלמא הוא. דלא ילפינן ממשכן למטוטי שאר המאהילים ע"כ: ומודה בשקיפים ובסלעים. כתב הר"ב דר"י מודה בכמלא חגרוף. וכן בשקיפים. כלומר שיש בהם חור גדול. וכן פירש הרמב"ם. וכך הוא בסוגיא בפרק הישן ושיעור מלא חגרוף הנן במשנה י"ב פי"ז דכלים. וכתבו הר"ב לקמן רפי"ג: ובסלעים. פי' הר"ב בנקיקי הסלעים. הכי תניא בהדיא בברייתא רפ"ב דסוכה. ובהכי מתרץ מהר"ם דלא מייתי התם ממתניתין. משום דמתניתין הוא משמע שקיפים וסלעים חלולים חלולים גדולים רחוים לדירת אדם. אבל נקיקי סלעים הן חוריס קטנים. ע"כ:

מלאכת שלמה

הערוך ז"ל. והכי נמי איתה לגירסא ביירושלמי דשבת פ' במה טומנין אבל בבבלי דשבת פ' כל הכלים דף קכ"ה וכסוכה ר"פ הישן ובגיטין פ' המביא דף ל"א. ובתוספתא ביוס טוב פ' שלישי ובפ"ד לנזיר דף כ"ו כמו גרסתינו דהכא: ומודה בשקיפים ובסלעים. בר"פ שני דסוכה מייתי לה בשם ברייתא דקאמר תניא נמי הכי. והלשון שם בשקיפין ובנקיקי הסלעים ואפ"ה כתבו שם התוס' ז"ל שהיא משנה שלימה ע"כ. ופי' שם רש"י ז"ל בשקיפין סלעים הטפלים ומתפרקין ברוח ויש חור גדול במקום שקיפתן: נקיקי בקיעין ע"כ: בסוף פי' ר"ע ז"ל. דמודה ר' יהודה שאפי' נעשה מאליו מביא את הטומאה. אמר המלקט דהכי אמר ר' יהודה אהניא דאגרות היו בירושלים וט' דבפ"ג דמסכת פרה תני עלה ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות אלא שורים והא שורים הכל שאינו עשוי בידי אדם הוא אלא ודאי במלא חגרוף דהיינו יותר מטפח מודה:

יכין תפארת ישראל יכין

בפני הטומאה אף שנעשה אהל שלא בכוונה: פ) נ"ל דר"ל אע"ג דמרבך וסופר ודאי נעשה אהל בידי אדם. אפ"ה מדלא נעשה בידי אדם בכונה שיהיה אהל. לא מחשב אהל. ורק בשקיפין וסלעים מודה. וכן משמע נמי בסוכה [דכ"א א] דהרי דלתות שעל גבי שורים דאר"י לא הוה אהל. והרי גם הוא בידי אדם על השורים אע"כ דאר"י כוונת אהל צריך. וכך כ' כאן הרמב"ם בפירושו [ובזה יתורץ דלא תקשה הרי מרבך וסופר הוא זו ואל"ל זו עבד מים שנלים ומלחת. די"ל דנקט מים ומלחים וכו' לרבותא דת"ק אף דלא מלו בם ידי אדם כלל אפ"ה נידון כאהל. ונקט מרבך לרבותא דר"י]:

פא) מרש"י [סוכה כ' ע"ב] משמע דלא לאומרא שלא יחזק אלא אפי' לקולא שלא יביא תחתיו טומאה ממקום למקום. ס"ל לר"י דמדלא נעשה בכונה שיהיה אהל: פב) נ"ל דשקיפין הוא מלשון שקופים לטומים. דפי' רש"י התם דר"ל חלון. וה"ל ר"ל הור מפולם שבגיר מעבר לעבר מבדייהו: פג) ודרך הסלעים שם בהן חורים ונקיקים בחמלע גבהן. בהגך מודה ר"י שהאהל שלהן רחב מאד וקבוע. הו"ל כמאר אהל. אף שבידי שמים הוא רגילים בני אדם להשתמש בו כבשאר אהל. ומודה נמי כשהאהל רחב כחגרוף של בן בעיה דהיינו כראש כל אדם. [כסוכה כ"א א]:

הלכתא גבירתא כללא דפרק ג

פ"ג משנה א ב' חצאי שיעור המטמאין באהל. או מגע או משא מצטרפין. וגם מגע עם אהל רצוץ מצטרף. **ונ"ל** דדוקא בב' חצאי שיעור ממטאי אהל ונגע בא' והאהיל על האחר רצוץ. כיון דשניהן ממטאין במגע. מצטרפין כאילו נגע בשניהן. ומה"ש נמי אילו נגע בחצי שיעור מגע. והאהיל רצוץ על חצי שיעור ממטא אהל מצטרף. משום דאע"ג דמאהיל כזה אפ"ש בממטאי מגע. וא"א שיצטרף לו. עכ"פ מגע של האחר שמטמא במגע ממש ממטא ג"כ בממטאי אהל. ומצטרף לו. אבל ב' חצאי שיעור מגע שנגע בא' והאהיל רצוץ על האחר. אפ"צ דהרי אפי' היה שיעור שלם ממטא מגע והאהיל עליו רצוץ. לא היה נטמא. ופשוט:

משנה ב תרוד רקב רק מתחלת הוויתו להתרקב. צריך שיהיה בלי תערובות. אבל בנתערב אח"כ בעפר. אע"ג שהתרוד רקב מפוזר. מטמא באהל. רביעית דם בלוע בבית או בכוסות אפ"פ. רק כשיכבסו. אפשר שבלי דוחק יוציא רביעית דם. ממטא:

משנה ג אע"ג שכל המאהיל על מקצת משיעור שלם נטמא. אפ"ה בהאהיל על מקצת רביעית השפון על מקום מדרון. לא נטמא רק כשהדם קרוש. או כשהדם כנגם. ואפ' כשהגומא במקום משופע. כל מה שבמת שלא נברא עמו כשנים. או כשנברא התלתו עמו אבל נזנו מחליף. כשער וצפורן. אפ"פ במת רק נעדן מחוברין בגופו ומטעם יד:

משנה ד ואפי' שער ארוך מחובר ממטא באהל. דלא אמרינן כל העומד לגזוז כגזוז דמי רק בידוע ששומד לגזוז: ב' עצמות. ובכל א' חצי זית בשר מחובר מבריתו. יש יד לחצי שיעור ולפיכך בהכנים ראשי עצמות הללו לבית נטמא הבית. אבל במחוברין בו ב' חצאי הזית בידי אדם שתהם בעצם אינן חיבור:

משנה ה רביעית דם שמחי ומסת שנתערבו זהו חבוטה. דדוקא בידוע שרוב הרביעית מחחי. שרוב ואל"כ ממטא באהל [ובמגע במשא] ובמטפח שמא כולו מחיים. אע"ג דלא הוה בספיקא דאו' דמנ"ל דנהוק טומאה. אפ"ה נזרו בו טומאה [ונ"ל דמדלא נמנה בתנך ספיקות שמטאוס כודאי (בטהרות פ"ר מ"ה) ש"ש דהך ספיקא דהכא רק בספק טומאה ברה"י פטא. הא ברה"ר. כשאר ספק טומאה ברה"ר הוה וטהור]. ובנתערב הרביעית ממיף מיף דם חטת לתוך דם החי. קמי קמי דמסי בטל:

משנה ו פתח נעול שבודאי יוציאו בו דבר המטמא באהל הלמ"ם הוא שהפתח זה ממטא להאהיל תחתיו. אבל אם הטומאה רק כזית. אני בשהפתח מע"ם. וביותר מכזית צריך שיהי' דע"ד טפחים (ואל"כ הו"ל הבית שפתח כזה לבדו בו כקבר סתום שממטא כל סביבות קירותיו) וביש להבית פתחים הרבה. ומסופק באיזה מהן יוציא הטומאה. אם כולן כשיעור הנ"ל. כולן ממטאין לגאהל מד"ם. ורק משעה שחישב להוציאו באחד מהן. נטהרו האחרים להבא. מיהו כל חור פתוח מע"ם. אפי' ביש בהבית מת שלם. מתפשטת הטומאה דרך שם לאהל המסוך:

משנה ז אהל שיש בו אויר מע"ם מרובע ממעל להממטא באהל תקרתו מביא הטומאה לכל שתחתיו והוצץ בפני הטומאה. שלא תבקע למעלה מהתקרה. כשאר טומאה רצוצה. דהיינו כשמונחת הטומאה באהל שאין בו מע"ם אויר ממעל להטומאה. דינו אפב' דבוקע למעלה אבל אינו מתפשט לצדדים. אבל למטה שניהן בוקעין. רק בטומאת אהל כל תחתיתו ממא עד התהום בוקעת. וטומאה רצוצה רק כנגדה בוקעת. וכל הבוקע למעלה או למטה להוך אהל מתפשט בכולו. ולר"ש ור"ב (רפ"ז) בטומאה רצוצה הבוקעת. גם בבקעה לתוך אהל. אינה ממטא תוך האהל רק כנגד הטומאה. אמנם לפע"ד לכאורה ממשנתינו מוכח להיפוך. אהל מע"ם שיש לו ב' פתחים נעולים. וכ"א מע"ם. דרך טומאה לצאת. ואין דרך טומאה להכנס. להכי אותו פתח שעשוי ליציאה ממא. אהל מע"ם עם פתח מע"ם. שטביא והוצץ. היינו אפי' נעשה אהל מעצמו או שלא בכוונה:

אמרה בקי אני את דבא. ריחשא זעירא דקה. השתא דקשישנא לדרדקי. לישועת אלהי אבי אחכה ויהי לי לישועה קודם שנהל לפרש כשותה ידינו בזה הים הגדול **דיני התפשטות הטומאה** למעלה ולמטה ולצדדים שכולם מלאים זיו ומפיקים נוגה בפרקים הבאים **ראתו** להקדים הקדמה זו אשר פי ד' יקבנו ונקרא שמו בישראל **קרית ארבע** מדכולל ד' ענינים. **א) טומאה המונחת על הקרקע. ב) טומאה רצוצה. ג) קבר סתום. ד) טומאה באהל.** ונפרשם כיד ה' הטובה עלינו אחת לאחת:

(**א**) **טומאה מונחת על הקרקע.** כל דבר הממשמש באהל שמונח על הארץ באויר. ואין אהל למעלה או למטה ממנו תוך הקרקע. אז כל מה שיש למעלה ממנו נגד הטומאה ממש פשיטא שהוא טמא דהרי מאהיל על הטומאה אבל מה שמטה בארץ למטה נגד הטומאה. היה נראה לכאורה שאין העפר שתחתיה חוצץ מדהו"ל כאוהלין שנגבו בסיר שאינו מגיל. וכן מוכח לכאורה מלקמן (פ"ז מ"ב) בטומאה על הרצוד. דכל טומאה שאין אהל ע"ג ולא תחתיה הרי אין חציצה בין הטומאה להטהרה. ולפיכך הטומאה בוקעת למעלה עד לרקיע ולמטה עד התהום. וכל שכנגד הטומאה טמא. וכן מוכח לכאורה ממי מלקמן (פ"י מ"ו) דטומאה שמונחת בקדירה שושבת על הארץ באויר דטומאה בוקעת ועולה ויורדת דיורדת דומה לעולה. דהיינו עד אין סוף. וכן משמע ממי מהרמב"ם (פי"ז מטו"מ ה"ד) בב' זיזין זעו"ז ואין ברוחב כל ז' טפח. אז אם הטומאה ע"ג העליון טומאה בוקעת למעלה ולמטה. וכתב הרמב"ם הטעם שהרי היא רצוצה ש"מ מדברי רבינו דר"ל טומאה שאין אהל ע"ג דינו שוה לטומאה רצוצה. וכן אמרינן לקמן (פ"ט מט"ז) דכשהטומאה תוך החבית שוה לרצוצה. אולם מה לעשה והרי רבינו הרמב"ד שפתיו ברור מלון שאין הדבר כן. שהרי כתב (בפט"ז מטו"מ ה"ה) דטומאה שאין אהל טמא ע"ג. רק למעלה בוקעת עד הרקיע. אבל למטה אינה בוקעת רק עד הארץ. אבל מה שמונח תחתיה בעפר נילל. וכן משמע ממי מרב"מ (פ"ח מטו"מ ה"ו) דמחלק אליבי' דרמב"ם ומי. דס"ל דדוקא כשהטומאה מונחת רצוצה תחת האבן אז בוקעת ועולה ויורדת. אבל כשהטומאה מונחת על האבן אינה בוקעת ויורדת (ועמ"ש בס"ד בבועז נדה פ"י מ"ל ובזבים פ"ד בבועז אות (ד) ודו"ק). **וא"ב** ע"כ צריכין לומר דדוקא כשהטומאה מונחת באהל והטהרה פמוה בקרקע תחת האהל שהטומאה בתוכו בוקעת ויורדת עד התהום (עי' לקמן סימן ד) אבל טומאה המונחת תחת אויר השמים אינה בוקעת ויורדת למטה. מיהו מה שמונח בכה"נ בגדלי הטומאה אפילו כמוך לה כל שלא נגע בה טהור וא"כ כל טומאה שמונח על הקרקע תחת אויר השמים אינו שוה בכל דינו לטומאה רצוצה. רק דשניהן מתפשטין למעלה. ושניהן אינן מתפשטין לצדדים:

(**ב**) **טומאה רצוצה** יש בו ג' שעיפים. (**א**) כל טומאה רצוצה דהיינו שמונחת הטומאה שמונה בקרקע מכל הצדדים. ואין ריוח אויר טע"ט מרובע ממעל בין הטומאה לתקרת האהל שהטומאה מונחת בתוכו אז אפילו יש להחלוט זה פתח פתוח מן הצד ברוחב טע"ט אפ"ה הטומאה שמונחת שם בוקעת ועולה על לרקיע ויורדת עד התהום כל שכנגד הטומאה טמא. אבל בכל צדדיה סביב אפילו הטהרה המונחת תחת התקרה שהטומאה תחתיה. וכ"ש כשהטהרה מונחת שמוך להפתח של החלון הוא אפ"ה אין הטומאה רצוצה מתפשטת ממקומה כלל להטהרה שבצדה שלא נגעה בהטומאה. וגם אין טומאה רצוצה מתפשטת מתוך הפתח שבצדה אפילו יש בהפתח טע"ט דלכל התפשטות טומאה מתחת תקרה ולתוך צריך ג' לרשותא. (**ב**) שיהיה תחת התקרה למעלה מהטומאה אויר טע"ט. (**ג**) שיהיה האהל הזה פתוח טע"ט. אז מתפשטת הטומאה לדרך הפתח הוא אבל פתח טע"ט שישנו לריוח שטומאה רצוצה בתוכה לא עדיף הפתח הוא מתוך החלון של הפחות מטע"ט שאפילו הטהרה שבצד הטומאה תחת תקרתו אין הטומאה מתפשטת אליו (כפט"ו סמ"ד) וכ"ש שאינו מתפשט מהפתח טע"ט ולחוץ (ועי' רמב"ם פ"ז מטו"מ ה"ה). **ואילה"ק** מ"ש מטומאה רצוצה תחת שפוע אהל שמתפשטת לתוך האהל מדמעורב עם האהל בפ"ט (כפ"ז מ"ב). י"ל התם אויר הפחות ממע"ט שתחת השפוע שייך לאהל. והו"ל כחורים שבכותלי הבית שפתוחים לבית בפ"ט שהטומאה שבא' מהן מתפשטת מצ"ד דשני החצצים כחלון ז' הוה ולהכי דוקא במופרד לגמרי הטומאה רצוצה מאויר האהל וכרצוד שם (בסיפא) הטומאה בוקעת ועולה ויורדת ואע"ג דטומאה עמוקה תוך הכותל דיינינן לה במחלה של מחלה (כפ"ו מ"ג) י"ל התם הלד של הכותל לפנים שייך עפי להבית מהרצוד לתוכו של אהל. אבל אנן איירינן כשהטומאה רצוצה ופתוחה טע"ט ולא שייכות המקום הוא כלל להבית רק שפתח טע"ט של מקום הרצוץ עומד סמוך לפתח הבית. בכה"ג אמרינן דבוקעת ועולה ויורדת ואינה מתפשטת להבית. (**ב**) ואם למעלה מהטומאה רצוצה יש אהל שישנו טע"ט **או** יותר יש חילוק דאם האהל זה פתוח טע"ט בגדלו אז הטומאה רצוצה שתחתיו בוקעת לתוך האהל ומתפשטת בכל האהל אפילו גם שלא כנגד הטומאה. וגם מתפשטת משם דרך הפתח לכל האהל שבגדו. אבל תקרת האהל הוא חוצץ שלא תבקע הטומאה למעלה מהאהל הוא. אבל כשאין האהל הזה פתוח ממש טע"ט אע"ג שיש שם דלת נעול. אז רואין כל האהל כשתוח כאטום ובוקעת טומאה לתוכה רק נגד הטומאה טמא תוך האהל. וגם התקרה אינה חוצץ ובוקעת וחולכת ממעל להתקרה ככל טומאה רצוצה. וכדהזיק (בפ"נ מ"ז) דכשאין בהבית טע"ט ובקעה הטומאה לתוך הבית והרי יש פתח להבית טע"ט לבני התפסל' הטומאה בתוך כל הבית משא"כ בפרדסקין (לקמן ספ"ו) דכשהתחתון נעול והעליון פתוח. בקעה טומאה לתוך הפתוח וע"ש. **וכ"ב** כל אהל שיש תחת טומאה רצוצה שום בכל דינו לאהל שע"ג טומאה רצוצה (כרתוי"ט פ"ו דאהלות מ"ה ד"ה לאילו. ועי' רמב"ם פי"ח מטו"מ ה"ל ופ"ל ה"ז). **אכנם** להר"ש והר"ב (פ"ו מ"י ורס"ז) דוקא בקבר סתום שיש אהל טע"ט ע"ג [בין בשיש לו אין פתח טע"ט להאהל] מתפשטת הטומאה בכל האהל אבל טומאה רצוצה שיש אהל טע"ט ע"ג. אז דוקא בשיש שדק כל שהוא ממקום הטומאה להאהל נידון מקום הטומאה כמחלה על מחלה. אבל באין שדק מזה לזה אז אין טמא באהל רק מה שמכוון נגד מקום הטומאה. ולפ"ז צ"ל דהא דאמרינן (בפ"נ מ"ז) דבאין בביב טע"ט. שהבית כולו טמא אף שפתח הביב טע"ט היינו משום דביב שייך פני לבית משאר קרקע אהל ולהכי כשטומאה רצוצה בתוכה כמונחת בבית דמי וכ"כ שפועי אהל כאהלים (פ"ז מ"ב) התם ממי השפוע שייך לאהל וכמש"ל. (**ג**) ואם יש כמה אהלים זע"ז וכולן ע"ג טומאה רצוצה אז התחתיה. אז אם כולן שתומין מכל לד. רואין כל האהלים שלמעלה אז למטה מהטומאה הרצוצה כאילו הן אטומין כולן והטומאה בוקעת לתוך כולן. אבל רק נגד הטומאה (כפרדסקין נעולים ספ"ו) ואם אז אהלים האמצעיים פתוח טע"ט אז אותן האהלים השתומין שבתומין מכל לד וסמוכין לטומאה בהן הטומאה בוקעת ועולה אז יורדת רק נגד הטומאה ובוקעת גם לתוך האהל הפתוח ובתוכו מתפשטת הטומאה בכל ריוח האהל וטמא שם גם שלא כנגד הטומאה אבל זה האהל הפתוח חוצץ בתקרתו שלא תבקע טומאה להאהלים שמחוצה ממנו ולהכי האהלים ההם טהורים לגמרי [כל זה מוכח מב' פרדסקין ספ"ו (מהרמב"ם פכ"ה מטו"מ)]:

(**ג**) **קבר סתום** יש בו ח' שעיפים (**א**) אם יש במקום הטומאה שעמוד אויר הגול טע"ט למעלה מהטומאה ואין לחגול הזה פתח טע"ט לשום לד ועל החגול הזה בנוי בנין הנקרא **נפש** זהו קבר סתום שממשמ מלאוריי' כל סביביו להיינו למעלה עד לרקיע כל כנגד הבנין וכן למטה כנגדו עד התהום. ובזה ובזה אפילו נגד הריקן שבקבר והצדדים של אותו בנין אף שבקרקע שלא לא שייך לומר שימשמ דא"כ ישמא כל כדור הארץ בכל מקום מלקבורים בתוך עביו כמה קברים עכ"פ הנפש הכ"ל והוא הבנין שע"ג הקבר אפילו מתפשט ברחבו עד רחוק מהקבר ממש כל סביביו. בכל מקום שינע בו נטמא אף שהנפש מחוצר (רמב"ם פ"ו מטו"מ ה"ח). **ולא** זו בלבד אלא שהנפש הזה ממש ג"כ באהל שאם הנפש האהיל על טהור או טהור האהיל עליו. או דבר אחר מאהיל על הנפש ועל הטהור. וכ"ש בבנה סמוך להנפש אהל ותקרת האהל נתמך על הנפש אז כל מה שבאהל הזה וכל הטהרות שעמוגים רצוים בקרקעית האהל עד התהום הכל טמא (פ"ו מ"ח ורמב"ם פכ"ה מטו"מ ה"ב וג'). (**ב**) ואם יש אהל תחת או למעלה מקבר הסתום בין שיש או שאין פתח לאהל הטהור מתפשטת הטומאה בכל תוכו [כרתוי"ט פ"ו מ"ה ד"ה כאלו וכ' ע"ר אאמ"ו הנזלוק"ל ראיה לזה מפי"ז מ"ה וע"ש]. אבל תקרת אהל הזה שסמוך להקבר למעלה או למטה חוצץ שלא תבקע הטומאה להלן למעלה ולמטה מחוץ לאהל וכדמוכח מעלייה שע"נ ב' בתים (פ"ז מ"ח) וע"ש. מיהו נ"ל דדוקא כשהאהל שלמעלה או למטה מקבר הסתום פתוח שע"ט מן הצד אז אינו בוקע שוב מתוך תקרת האהל הזה ולהלאה אבל אם גם האהל הזה סתום אף שאין לאהל הזה דין קבר סתום ממש לטמא כל סביביו מלאין בו רק התפשטות הטומאה ולא ממשות עכ"פ לא נדע אהל זה שע"ג קבר סתום מאהל שע"ג טומאה רצוצה שהטומאה בוקע ועולה אפילו לעשרה אהלים סגורים שזה למעלה מזה אז זה למטה מזה. עד הרקיע ועד התהום וכמש"ל. (**ג**) **אמנם** לרש"י (ב"ב דיב"ח) גם נוף הקרקע שסביב לקבר הסתום תוך ד' אמות ממשמ מד"ם במגע ובאהל שמא יאהיל על הקבר. (**ד**) אין דין קבר סתום רק בשם בנין בולט מהקרקע ממעל להקבר (רמב"ם פ"ו מטו"מ ה"ח וכן כ' הר"ש פ"ב דאהלות מש"ו וכן משמע מתוספתא פ"י דאהלות). וא"כ בית שהטומאה בתוכו והוא סתום בכותלים סביב ואין לו שום פתח. הרי דינו כקבר סתום דהרי בולט מהקרקע וסתום מכל לד. ולפיכך הטוגע בבית הזה מבחוץ סביב נטמא (רמב"ם פ"ז מטו"מ ה"ח). אבל בית שיש לו פתח אף שכל דלתותיו נעולים אין לו דין קבר סתום ואין טמא בחוץ רק נגד אותה פתח שיוצאו בה הטומאה ומשום שסוף טומאה לצאת שם (ועי' בבועז פ"נ סימן י"ב ופ"ז סי' ו'). (**ה**) ואם יש נג אבנים או לבורות מושלכים זה על זה ויש בחוך הגל הזה חלון טע"ט שטומאה שמונה בתוכה וכבורה מכל לד הרי כל הגל הזה ג"כ דינו כקבר סתום אע"ג שאינו בנין עכ"פ נעשה בידי אדם (רמב"ם פ"ז מטו"מ ה"ה ועמ"ש בס"ד פ"ז סימן מ'). **ורק** אם הניח אבן ג' ואפילו הוא גבוה וגדול ורחב מאד אפילו יש בקבר שתחת האבן הזה חלון טע"ט ממעל להטומאה אז אע"ג שהאבן הזה ממשמ במגע ובאהל בכל מקום שבהאבן כנגד חלון הקבר מדהו"ל בולט. עכ"פ אין דין האבן כקבר סתום לטמא בכל התפשטותו גם חוץ להקבר דהיינו שלא כנגד חלון של קבר והיינו מלאין על האבן הזה שם בנין (רמב"ם טו"מ פ"ו ה"ח). וכ"ב אם המת מונח בארון. והארון מונח בקבר. ויש בתוך הארון חלון טפח על טפח ממעל להטומאה אז אף שהארון בולט מהקרקע והוא סתום מכל לד אפ"ה ארון אין דינו כקבר סתום מדאורייתא. אלא דינו כקבר סתום רק מדרבנן (רמב"ם מטו"מ פי"ב ה"ו). **אבל** להרא"ש שם וגם לתוס' (ברכות דיט"ב) גם ארון כ"ל דינו כקבר סתום מדאורייתא. (**ו**) **ואם** יש חלון טע"ט ממעל להטומאה שמונה תוך הארון סגור מכל לד ואין שום בנין בולט ממעל להקבר אין דינו כקבר סתום לטמא גם מהצדדים שבהקרקע רק ממשמ למעלה עד לרקיע ולמטה עד התהום אפילו נגד הריקן שבקבר (רמב"ם מטו"מ פ"ו ופ"ז). (**ז**) **ואם** יש חלון טע"ט

ממעל לטומאה ויש בין ע"צ. אבל יש להקבר פתח מן הלד שרחב טע"ט אז אין דיומ לקבר סתום ולא לטומאה רצוצה אלא דיומ כאהל שמת בתוכו. וכמו שנבאר לקמן. (ח) ולראב"ד (פ"ז ממו"מ) ג' מדרינות יש. (א) אם המקום שהטומאה בתוכה אין בו טע"ט אויר ממעל לטומאה הו"ל טומאה רצוצה שממעה למעלה ולמטה כמו שאמרנו ואינו מתפשט כלל לגדדים אפילו תחת תקרתו. (ב) ואם יש שם במקום הטומאה ריוח טע"ט והטומאה ממעטת הריוח ההוא. זהו קבר סתום שמטמא גם הגדדים של הגליסה אם ישנו על הקבר ומתפשטת גם בכל האהל שישנו ממעל להקבר. (ג) ואם יש במקום הטומאה ריוח טע"ט ואין הטומאה ממעטת הריוח ההוא אז אע"ג דמטמא כל סביביו במגע והיינו משום דחלול מקום הטומאה סתום מכל לד עכ"פ אם יש אהל ע"ג אין הטומאה בוקע לתוכו מדהו"ל כאהל ע"ג אהל. והטומאה בתוך התחתון שהעליון סתור [כך הבעתי דברי רבינו ולפ"ז ל"ל דמה דאמרינן (לעיל פ"ג מ"ז) בביב שיש בו פ"מ שהבית שמא היינו בשהטומאה ממעטת הטע"ט שבביב. אלא דק"ל למה לא נקט תנא כמי

הלוקן בשאין הטומאה ממעט הריוח. וגם ק' מלקמן רפ"ז וג"ע]:

(ד) אהל יש בו ט' טעיפים (א) אהל שיש בו טע"ט על רוס טפח מלבד הטומאה בין שהוא סתום או פתוח מביא את הטומאה לכל שתחתיו דהיינו בשמונת תחתיו טומאה והבהה ואפילו רחוקים זמ"ז אלף אמה נטמא הטהרה לכל אהל כמליא טומאה דמי (רמב"ם פי"ב ממו"מ ה"ח). וב"כ טהרה שמונת בקרקעיתו עד התהום. כל שמונת למטה כנגד האהל אפילו עד התהום אמא (רמב"ם פ"ג דאהלות מ"ז ובחיבורו פ"כ ממו"מ ה"ו). אבל לענין שיהיה אהל כזה בפני הטומאה זהו רק אם האהל שהטומאה בתוכו יש לו פתח אע"ג שזה הפתח נעול אז כל מה שנוכח על גג האהל. ובכל לדדיו מבחוץ אפי' שמוך להכותל ונוגע בהכותל שהור ורק תחת משקוף הפתח שמא (פ"ז ופי"ב ממו"מ ה"ח) והיינו דאמרינן בכל דוכתא דכל אהל חולן בפני הטומאה זה רק כשיש להאהל פתח אף שפתח זה נעול. וב"כ אהל תחת אהל שהטומאה בתוך א' מהן אין הטומאה בוקעת מא' לחבירו. ממעה למעלה או איפכא משום דהאהל שהטומאה בתוכו יש לו פתח. הו"ל כבית ועליה ובא' מהן יש טומאה ויש לו פתח דאז חבירו שהור (רמב"ם פ"כ ממו"מ ה"ז ופכ"ח ה"ז ועי' אהלות פט"ז מ"ה). (ב) בד"א כשהיה התקרה או הדף המאהיל על הטומאה ועל הטהרה רחב טע"ט והריוח שהתחתיו גבוה שפח. אבל כשחסר מזה השיעור בין ברוחב או באורך או בגובה הרי כל שתחת אהל זה עם הטומאה. כיון אלא נגע בטומאה טהור. אבל מה שלמעלה או למטה מאהל זה אפילו יש תקרה מפסקת בין הטומאה לטהרה הטומאה בוקעת ועולה ויורדת עד לרקיע ועד התהום. אבל רק נגד הטומאה שמא כאילו היתה טומאה רצוצה (פ"ז ה"ז ופט"ז ה"ו). (ג) אמנם אם הדבר שמאהיל על הטומאה והטהרה היה דבר המקבל טומאה וכגון שדדים או כלי האהיל על הטומאה עם הטהרה והיה אויר ממעל לטומאה תחת האהל טע"ט ברו"ט. זהו שאמרו בו שמביא הטומאה לכל שתחתיו ממקום למקום לשמא הטהרות שתחת האהל. אבל אין אהל כזה חולן בפני הטומאה לכל מה שלמעלה או למטה מאהל אפילו שלא כנגד הטומאה שמא ומטמא דאמרן לכל אהל כמליא טומאה דמי. והרי תקרת אהל הזה איזו חולן בין האהל שהוא כמליא טומאה להטהרה שעל גביו (רמב"ם פי"ב ממו"מ ה"ח). וכן אם היה טומאה רצוצה תחת דדים או כלי המק"ט. השביון לדדים וכלי כאילו אינן מפסיקין בין הטומאה לטהרה ובין שאין אהל טע"ט במקום הטומאה תחת הדדים והכלי ולא התפשטה הטומאה

תחתם להכי הטומאה בוקעת ועולה ויורדת ורק כל שכנגד הטומאה שמא ככל שאר טומאה רצוצה. (ד) אבל אם יש טומאה למעלה מדדים וכלים והבהה תחתם יש חילוק דאם הטהרה רצוצה תחת הדדים או הכלי הרי הטומאה שלמעלה בוקע למטה רק שכנגדה למעלה או למטה. אבל אם יש במקום הטהרה טע"ט אהל תחת הדדים או הכלי. אז הטומאה שלמעלה בוקע לתוך האהל טע"ט שתחתם ומתפשטת שם בכל האהל לטמא כל מה שתחתם אף שלא כנגד הטומאה וגם חוזר ובוקע מתחת האהל הזה גם למעלה מהדדים וכלים לטמא גם למעלה כל מה שנגד האהל הזה עד לרקיע הכל שמא (רמב"ם שם) והרי הטהרה זו שהיא בלד הטומאה אומרת להאהל. משמאיך לא שמאני ואתה שמאתני. (ה) דא דאמרינן לעיל סעי' א' דאהל טע"ט מביא הטומאה תחתיו ממקום למקום אפילו עד אלף אמה היינו דאפילו יש בכותל האהל חור שאין בתוכו טע"ט הטומאה מתפשטת לשם ואפילו החור הזה שאין בתוריו טע"ט. ג"כ אינו פתוח טע"ט להבית. אפ"ס כיון שיש סדק מהחלל החור להחלל של הבית עד שנראה מה שבתוכה תוך הבית הטומאה מתפשטת לשם ורק בסתום החור לגמרי ואין חלול שבתוכו משורב עם חלול הבית כלל כידן במחלוקת על מחלה (ותיבי מלקמן פ"ז מ"ג ד' ה' ועי' עוד מ"ש פי"ח ז' ופי"ד סי' י"ט. ובבועז פט"ז סי' ב' וסי' י"א ודו"ק): (ו) וכל זה בחור שבאהל שמוקף מכותלי אהל להכי מצטרף להאהל אבל באין לפנות סביב להאהל כגון שבנה ברחבה טע"ט שטומאה תחתיה ובנה אחרת שג"כ לחבה טע"ט מונחת בלדה וב' הטבלאות נוגעות זב"ז בקרנות באופן שאין מקום שביניהן יחד טע"ט. ויש תחת כל אחת משניהן אויר טע"ט אין הטומאה שתחת אחת מהן מתפשטת להאויר שתחת חבירתה אפילו יש תחת כל א' אויר טע"ט (ועי' פט"ו מ"ב. ומ"ש בפ"ד פי"ל סימן ז'). (ז) אין הטומאה מתפשטת מאהל לאהל כשיש כותל ביניהן רק כשיש בכותל ההוא פתח או חלון פתוחים ושיעור הפתח פתוח הזה אם נעשה לתשמיש דהיינו להניח שם שום דבר או להכניס או להוציא שיעורו בטע"ט. ואם נעשה למאור שיעורו לפונדיון ואם נעשה החור מעצמו שיעורו כרשת גדול של אדם (רמב"ם ממו"מ פי"ל ה"ח וב'). (ח) כל זה להתפשטות הטומאה מאהל לאהל אבל שיעמא שום דבר שמונח תחת משקוף פתח נעול של אהל שהטומאה בתוכו והרי אז אם הפתח של האהל נגד הרחוב הרי דרך הטומאה לצאת דרך שם וע"י שנטמא הפתח הנעול זה נעהרו הפתחים האחרים שאינן פתוחים לרחוב להכי יש חילוק דאם הטומאה כזית סגי כשהפתח טע"ט אבל ביתר מכזית צריך שיהיה רוחב הפתח ד' על ד' טפחים. ובפחותים משיעור זה הו"ל כקבר סתום לעיל ובכולן פתוחים כשיעור זה תחת כולן ממאים מדאורייתא. ובכולן נעולים ואין א' מהן מיוחד ליציאה יותר מחבירו כולן ממאין מד"ס (ועי' רמב"ם פ"ז ממו"מ ה"ח). (ט) אהל שבתוך אהל או חדר שבלד אם אין לפנימי פתח רק דרך החיצון ואם הפתח הזה נעול אז אם הטומאה בפנימי החיצון טמא ואם הטומאה בהחיצון הפנימי שהור שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס ואם הפתח שבין ז"ז פתוח טומאה מתפשטת מזה לזה (ועי' רמב"ם שם פ"כ ה"ח) ואם אין לאהל הפנימי פתח כלל והטומאה בתוכו הרי הפנימי דינו כקבר סתום כמבואר לעיל וממעמ להחדר שבלדו וכ"ש להאהל היצון שמקיפו שביב דהרי הפנימי מטמא כל סביביו וממעמ ג"כ באהל כמו שבארנו בדיני קבר סתום: ואם יש לכל חדר פתח לחוץ אז אפ"ג שיש ג"כ פתח בין ז"ז. אם היא נעולה אין הטומאה מתפשטת מז"ז. והחדר שאין הטומאה בו שהור דדרך טומאה לצאת: ואין דרכה להכנס להחדר הטהור:

ציונים — תוספות יום טוב — אהלות מגדל פרק ד — ר' עובדיה מברטנורה

א מגדל. מהלכין קו. נמ' לתחון דנפ"י ז"ל. מיי' פי"ח מהט"מ ה"ל

תוספות חדשים

פ"ד [משנה א] בתי"מ ד"ה מגדל הכא במדה. והוא מפי' הר"ש גם הרא"ש כ"כ אלא שהוסיף וכתב ודפוסיהו כפולות:

תוס' רע"ק

פ"ד כ"א [אות יא] תי"מ ד"ה הטומאה בתוכה. כלים שבעוביו שמאים ממנ"ם) אבל הרא"ש כתב דלרבנן בבה"ג שהורים ולא נקט עומד באויר אלא משום

משנה אחרונה

פ"ד א מגדל שהוא עומד באויר. פי' הר"ב כגון דקאי בתחר. שהמגדל הוא כלי מיטלטל ואין דרך לסיומו בהר"ל שהוא

פרק ד א מגדל. הבא במדה כדכתב הר"ב בסוף פרקין: **טומאה** בתוכו כלים שבעוביו מהורים. דשדינן לעוביו בתר אויר לקולא ולא בתר מגדל לחומרא. אבל עומד בבית טומאה בתוכו כלים שבעוביו טמאין ממה נפשך. אי שדינן לעוביו בתר מגדל טמאין. ואי בתר בית ממאים

פרק ד א מגדל א) שהוא עומד באויר ב). **טומאה בתוכו** ג). כלים

מלאכת שלמה

פרק ד א מגדל שהוא עומד וכו'. ופירש בערוך בלשון ראשון מגדל שהוא עומד באויר פי' תיבה אחוכה כמגדל תנו' בחבלים ע"כ:

פרק ד א מגדל שהוא עומד באויר. מגדל עץ שיש לו דפנות. והדפנות עצמן יש חלל בעבין כגון חורין המפולשין פתוחים לפנים ולחוץ. אלא שאין בהן פותח טפח ורגילים להניע שם מחטין ולטוריות וכלים קטנים: שהוא עומד באויר. תחת אויר השמים. כגון דקאי בתחר: **טומאה בתוכו**. בחלל

יכין — **תפארת ישראל** — **יכין**

פ"ד א) שרשמק של עץ. ורגיל להיות בדפנותיו חורין מפולשין להכניס אויר או להניע שם כלים קטנים כמחטין וסכינים. ומיירי שהחורין הנ"ל אינן פתוחין בפותח טפח לבפנים ולבחוץ דאל"כ בין שהטומאה בחלול הגדול או בחללים הקטנים. פשטה הטומאה מזה לזה דרך פתח טפח שביניהן. וכ"כ בסיפא כשהטומאה בהבית היתה הטומאה מתפשטת להחללים הקטנים ולחלול המגדל. דרך פתח החור שלחוץ בהחללים הקטנים [ועי' לעיל בקרית ארבע בדיני אהל פי' ה]. ואי"ל לא"ג שהחללים הקטנים כהומין לגמרי. הו"ל דמדון כותל המגדל זה ככותל בית דמדון מחתם לחכי הטומאה בוקעת ועולה ויורדת ורק כל שכנגד הטומאה שמא ככל שאר טומאה רצוצה. (ד) אבל אם יש טומאה למעלה מדדים וכלים והבהה תחתם יש חילוק דאם הטהרה רצוצה תחת הדדים או הכלי הרי הטומאה שלמעלה בוקע למטה רק שכנגדה למעלה או למטה. אבל אם יש במקום הטהרה טע"ט אהל תחת הדדים או הכלי. אז הטומאה שלמעלה בוקע לתוך האהל טע"ט שתחתם ומתפשטת שם בכל האהל לטמא כל מה שתחתם אף שלא כנגד הטומאה וגם חוזר ובוקע מתחת האהל הזה גם למעלה מהדדים וכלים לטמא גם למעלה כל מה שנגד האהל הזה עד לרקיע הכל שמא (רמב"ם שם) והרי הטהרה זו שהיא בלד הטומאה אומרת להאהל. משמאיך לא שמאני ואתה שמאתני. (ה) דא דאמרינן לעיל סעי' א' דאהל טע"ט מביא הטומאה תחתיו ממקום למקום אפילו עד אלף אמה היינו דאפילו יש בכותל האהל חור שאין בתוכו טע"ט הטומאה מתפשטת לשם ואפילו החור הזה שאין בתוריו טע"ט. ג"כ אינו פתוח טע"ט להבית. אפ"ס כיון שיש סדק מהחלל החור להחלל של הבית עד שנראה מה שבתוכה תוך הבית הטומאה מתפשטת לשם ורק בסתום החור לגמרי ואין חלול שבתוכו משורב עם חלול הבית כלל כידן במחלוקת על מחלה (ותיבי מלקמן פ"ז מ"ג ד' ה' ועי' עוד מ"ש פי"ח ז' ופי"ד סי' י"ט. ובבועז פט"ז סי' ב' וסי' י"א ודו"ק): (ו) וכל זה בחור שבאהל שמוקף מכותלי אהל להכי מצטרף להאהל אבל באין לפנות סביב להאהל כגון שבנה ברחבה טע"ט שטומאה תחתיה ובנה אחרת שג"כ לחבה טע"ט מונחת בלדה וב' הטבלאות נוגעות זב"ז בקרנות באופן שאין מקום שביניהן יחד טע"ט. ויש תחת כל אחת משניהן אויר טע"ט אין הטומאה שתחת אחת מהן מתפשטת להאויר שתחת חבירתה אפילו יש תחת כל א' אויר טע"ט (ועי' פט"ו מ"ב. ומ"ש בפ"ד פי"ל סימן ז'). (ז) אין הטומאה מתפשטת מאהל לאהל כשיש כותל ביניהן רק כשיש בכותל ההוא פתח או חלון פתוחים ושיעור הפתח פתוח הזה אם נעשה לתשמיש דהיינו להניח שם שום דבר או להכניס או להוציא שיעורו בטע"ט. ואם נעשה למאור שיעורו לפונדיון ואם נעשה החור מעצמו שיעורו כרשת גדול של אדם (רמב"ם ממו"מ פי"ל ה"ח וב'). (ח) כל זה להתפשטות הטומאה מאהל לאהל אבל שיעמא שום דבר שמונח תחת משקוף פתח נעול של אהל שהטומאה בתוכו והרי אז אם הפתח של האהל נגד הרחוב הרי דרך הטומאה לצאת דרך שם וע"י שנטמא הפתח הנעול זה נעהרו הפתחים האחרים שאינן פתוחים לרחוב להכי יש חילוק דאם הטומאה כזית סגי כשהפתח טע"ט אבל ביתר מכזית צריך שיהיה רוחב הפתח ד' על ד' טפחים. ובפחותים משיעור זה הו"ל כקבר סתום לעיל ובכולן פתוחים כשיעור זה תחת כולן ממאים מדאורייתא. ובכולן נעולים ואין א' מהן מיוחד ליציאה יותר מחבירו כולן ממאין מד"ס (ועי' רמב"ם פ"ז ממו"מ ה"ח). (ט) אהל שבתוך אהל או חדר שבלד אם אין לפנימי פתח רק דרך החיצון ואם הפתח הזה נעול אז אם הטומאה בפנימי החיצון טמא ואם הטומאה בהחיצון הפנימי שהור שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס ואם הפתח שבין ז"ז פתוח טומאה מתפשטת מזה לזה (ועי' רמב"ם שם פ"כ ה"ח) ואם אין לאהל הפנימי פתח כלל והטומאה בתוכו הרי הפנימי דינו כקבר סתום כמבואר לעיל וממעמ להחדר שבלדו וכ"ש להאהל היצון שמקיפו שביב דהרי הפנימי מטמא כל סביביו וממעמ ג"כ באהל כמו שבארנו בדיני קבר סתום: ואם יש לכל חדר פתח לחוץ אז אפ"ג שיש ג"כ פתח בין ז"ז. אם היא נעולה אין הטומאה מתפשטת מז"ז. והחדר שאין הטומאה בו שהור דדרך טומאה לצאת: ואין דרכה להכנס להחדר הטהור:

יכין — **תפארת ישראל** — **יכין**

מחלה על מחלה [כפ"ז מ"ג] דו"ל דהכא שאני דאין חלול המגדל חשוב כל כך דעיקר דהחלול שבחלי כתלו שלפנים הו"ל כלפנים. וגם לחלול הבית לא שייכן ליה. מדאינו משמש כלל לחלול הבית. ומיירי נמי שהמגדל מחזיק מ"ס. דאז הו"ל כאהל. ומטמ"ט וחולן בפני הטומאה. דבאין מחזיק מ"ס. אז אם היה הטומאה בתוכו או בחללים שבעוביו כולו טמא. ואם היה המגדל עומד בתוך הבית. והטומאה בתוך הבית או תוך המגדל. כל מה שבבית ובמגדל. הכל טמא. ואפי' אם המגדל סתום בדלתו דהרי המגדל מק"ט. ואינו חולן בפני הטומאה: ב) תחת השמים: ג) תוך החלול

שבחלל

בחלל המגדל עצמו: כלים שבעביו. בעובי חלל הדפנות: מחצה למחצה. מחציו של עובי מגדל ולפנים כלפים. מחציו ולחוץ כלחוץ. בין שהטומאה במגדל וכלים בעביו בין שהטומאה בעביו וכלים במגדל. ואין הלכה כר״י: טומאה בתוכו. בתוך המגדל: הבית טמא. אע״פ שדלתותיו מגופות כדמפ׳ טעמא שדרך הטומה׳ ללאת מפם לבית: טומא׳ בבית מה שבתוך המגדל טהור. והוא

כלים שבעוביו ד) טהורים ה). טומאה בעוביו. כלים שבתוכו טהורים ה). ר׳ יוסי אומר מחצה למחצה ו). היה עומד בתוך הבית. טומאה בתוכו ז). הבית טמא ח). טומאה בבית. מה שבתוכו טהור ט). שדרך

מטמאים. וסיפא דקתני טומאה בתוכו הבית טמא. מיירי בין בתוך חלנו. בין בתוך עוביו. שדרך טומאה ללאת. מהר״ם: רבי יוסי אומר מחצה למחצה. פי׳ הר״ב מחציו של עובי המגדל כו׳. ומסיים מהר״ם דה״ל כותל המגדל ככותל שהוא לאויר דתנן לקמן פ״ז [משנה ג] דרדון מחצה על מחצה. ובהא פליגי דר״י מדמי ליה לכותל שבין חצר לבית ורבנן לא מדמו. וע״ש הפירוש. ואפילו ת״ק דפליג עליה הכא. מודה התם דהוא גדון מחצה למחצה. משום דהתם הבית והחצר חשובים

הטומאה

כלים

מלאכת שלמה

ן. והמחיצה לעורך שניהם. להכי שדינן לה חציה לכאן וחציה לכאן. אבל מחיצת המגדל לא נעשה כולו בעבור החצר והבית. להכי לא שדינן לה בסיפא בתר בית לטמא כלים שבעוביה כי איכא טומאה בבית. דקתני טומאה בבית מה שבתוכה טהור. ומשמע אפילו כלים שבעוביה. ומיהו לא שדינן לה נמי בתר מגדל אע״ג דנעשית לשם מגדל. משום דמגדל לא חשיב. דמיטלטל. והא דאפליגו ר״י ורבנן במגדל העומד באויר ולא אפליגו בעומד בתוך הבית. משום רבותא דר״י דאפילו בהאי שדינן חצי הדופן בתר חצר. וכ״ש בבית דשדינן בתר בית. דחשיב טפי [מחצר] ע״כ: **טומאה** בבית מה שבתוכו טהור. וקשה תימה דמשמע בכולי פרקין דלא בעי למיד פחות. ובפ״ו

ר׳ יוסי אומר מחצה למחצה. פי׳ דכלים שבחלי עוביו שהן לצד חוצו מטמאים ולוקח עומד באויר אבל אם הי׳ עומד בבית הא אמרי׳ בסיפא דטומאה

יכין — תפארת ישראל — יכין

הגדול שבאמצע המגדל: ד) בהחלונים הקטנים שבדפנותיו שאינן פתוחין טע״ט לחוצל הגדול של מגדל: ה) דאע״ג דכל החלונים הקטנים הם בכלי א׳ עם חוצל הגדול. והרי תנן בכלים [פ״ב מ״ז] בבית תבלין של עץ שנטמא א׳ מהן בשרץ נטמא חבירו. י״ל דהתם לענין טומאת הכלי עצמה. אמרינן דכל המחוברין יחד. ככלי א׳ דמי. אבל הכא בכל החלונים הללו אפי׳ הקטנים אמק״ט כלל מדמחוברין לכלי המחזיק מ״ם [כפי״ח דכלים] ורק דאנו דנין על התפשטות הטומאת מת מתוכו של זה לתוכו של זה. שדינן החלונים הקטנים שבעובי המגדל בתר אויר המקיף המגדל לקולא. מיהו אפ״ה בסיפא בעומד המגדל בתוך הבית. אם הטומאה בתוך חוצל הגדול של המגדל. אז חלונים הקטנים שבעובי מגדל עומדים ממ״ל: ו) מהחלי ולפנים שבחלונים שבעוביו דינן כלפנים וכו׳. בין שהטומאה בתוך חוצל הגדול או בהחלונים הקטנים שבמגדל דס״ל לר״י דכותל מגדל שמחזיק מ״ם דינו ככותל בית שלד חיצון שלו פונה לאויר [פ״ד מ״ג] דאמרינן דכשהטומאה בכותל כך דינו. ולרבנן דוקא התם דהשנים הבית חשוב טפי מהשנים החורין הללו שהן רק לעורך הבית הבית. להכי לכל הפחות חיצון שבפנים בטל לגבי בית. אבל הכא אין השנים שתוך החוצל הגדול שבמגדל חשוב טפי מהשנים שבתוך החורין דמניחין חפצים כאן וכאן. ולהכי אין בטלים אל״ז. וה״ה דפליגי בסיפא כשהמגדל עומד בתוך הבית. וטומאה בתוך הבית. דלר׳ יוסי הו״ל כותל המגדל ככותל שבין ב׳ בתים [פ״ו מ״ה] דרדון מחצה למחצה. ולרבנן כותל מגדל לא נעשה כלל לבית. מכא״כ כותל בית נעשה לעורך ב׳ הבתים. רק הנא נקט פלוגתייהו באופן דלהוי רבותא אליבא דר׳ יוסי. דאפילו בעומד באויר שדינן חציו שלד חוץ לאויר. וכ״ש בעומד בהבית דשדינן חציו שלד חוץ. לאויר הבית המקיפו. דלד חיצון של המגדל שייך להבתים

הבית: ז) בתוך חוצל הגדול שבמגדל. וכ״ם כשהטומאה בא׳ מחלנו הקטנים שבדפנות: ח) אי״ל דמדהוה החוצל שהטומאה סגור בתוכו כקבר סתום. דהרי אף בכלי המטולטל שייך טומאת קבר סתום [ומוכחי בתוספתא דילן פ״ה]. ליתא. דהרי מדים להמגדל פתח. אף שהוא נעול אין דינו כקבר סתום [ועי׳ פ״ב בבועז סי׳ יב]. אלא משו״ה הבית טמא. דאף שהחוצל שהטומאה בתוכו נעול אפ״ה מדסוף הטומאה ללאת דרך הבית נטמא הבית. [וא״ת על״פ הרי יכול להוציא המגדל עם הטומאה שבתוכו ולא יטמא הבית דאין לדמותו לכ״ח עם אמ״פ שטומאה בתוכו שהבית טמא אב״ג שיכול להוציא. ולכלי הסתום. אפ״ה אמ״פ מועיל מלהכניס טומאה ולא מלהוציא טומאה [בספ״ח דאהלות] כ״כ יש לומר בכלי מחזיק מ״ם דמועיל רק מלהכניס טומאה ולא מלהוציא. ליתא דהרי בסיפא בעומד המגדל בפתח ופתחו לחוץ ודאי אף שיש לו גם פתח לפנים הבית שהוא אוהל אמת דגם בכלי מחזיק מ״ם מועיל גם מלהוציא טומאה. י״ל דהתם אין לריך להמגדל ממקומו]. ויותר כשהטומאה בתוך א׳ מחלנים הקטנים אף שאת הכלים שבתוך הבית טמאים עכ״פ החוצל הגדול שבהמגדל נסגר בעהרתו. דהרי אין מקום הטומאה פתוח לשם בפותח עפה. ולא התפשטה הטומאה לשם כלל. וב״ש כשהטומאה תוך הבית. אז כל הטהרות שבחלנים שבהמגדל ובכהליו. כשאינן פתוחים טע״ט להבית. כולן טהורין מדאין דרך טומאה להכנס. והרי המגדל עצמו מחזיק מ״ם ואמק״ט. אבל כשהטומאה בחוצל הגדול אז מה שבחלנים הקטנים עמא ממ״ל וכלעיל סי׳ ה׳. ולר׳ יוסי כשהטומאה בחוצל הגדול. אז כל מה שבבית ובחלנים הקטנים גם בחיצון שלאחץ טמאים. ואם הטומאה בבית אז בחלנים הקטנים רק החלי שלפנים טהר. משום דשם שייך לפנים לחוצל הגדול שהוא טהור. ואם הטומאה בחלנים הקטנים אם בהחלי שלאחון. הבית טמא והחוצל הגדול טהור. ואם בהחלי שלפנים הו״ל כמונח בחוצל הגדול והכל טמא: ט) דמדמחזיק המגדל מ״ם. לא

חיה עומד. מיי׳ שם ה״ט:

תוספות רע״ק

משום ר״י דבעומד בבית ובטומאה בתוכו ל״ש לומר מחצה למחצה דהא מכל צד כלים סמאים (*ונראה שבנדפסת הר״ש): [אות יב] תוי״ט ד״ה ר׳ יוסי אומר. ולא אפליגו בעומד בתוך הבית) ובטומאה בבית. ובפשיטו י״ל דמזה היה

משנה אחרונה

שהוא מקום הפקר אלא בתוך מחיצת החלל. והייט דנבי כותל הבית שהוא לאויר לקמן פ״ו מ״ב לא כתב אלא שהוא לאויר הכולם והוא הדין הכא: כלים שבעוביו. פי׳ הר״ב שיש חלל בעובי הדפנות אלא שאין בהן פותח עפה וכ״כ הר״ש והכי משמע דהוי דומיא דכותל הבית דלקמן פ״ו דמייתי בהלולה דגידון מחצה למחצה ולהכי ה״ל יוסי נמי הכא דגידון מחצה למחצה דמדמי לה לכותל בית ות״ק סבר דהכא שיש חלל בין הדפנות חשיב כחלל כחדר בפני עצמו והלות בלצד המגדל נחשב כבותל של המגדל אבל אינו שאין מן הלות הפנימי אינו כאילו הוא מן המגדל והלכך אי בהלולה דפלמא שאינה נוקבת אלא בצדה והבית עמוד והעומד מלמעלה בנגד מקום הטומאה עמא כדלקמן פ״ו והכא לא הוצרך לפרש דין העומד מלמעלה שהוא פשוט כשאר דין הלולה ולקמן גבי בית הוצרך לפרש דמהלוי ולפנים אפילו עומד מלמעלה מהור דמידום הוא. ומהר״ם כתב עומאה בתוכו כלים שבעוביו מהורים דשדינן לעוביו בתר האויר לקולא ולא בתר מגדל לחומרא. ואינו מובן לפ״ד ומלתא בלא עמא הוא אדרבה עוביו נעשה לעורך המגדל

וגם לא לריך לזה דכלים שבעוביו פטיעא דמהורים שאין דרך טומאה ליכנס מן המגדל לעוביו אלא לצאת דרך פתח המגדל. וגם מה שמילק מהר״ם בהא דהכא לא ס״ל לת״ק דידון מחצה למחצה כתו בבית דלקמן בפ״ו דהתם הבית והחלל תחוים לעורך בשיטה ע״כ. גם זה אינו מובן כלל דלקמן קתני שתם כותל שהוא לאויר והיינו אף לאויר שעולם ולא נהגר והי״ה הכא כדפי׳ לעיל והחילוק י״ל בפשיטות כדפי׳ לפיל דהכא שיש נחשבין מן המגדל אלא כחדר לבדו הדופן הפנימי הוא מן המגדל כמו כותל הבית דלקמן באין בו חלל וגידון מחצה למחצה. ומ״ש הר״ב דחלל שבעוביו כגון חורין המפולשין לפנים ולחוץ כ״כ הר״ם ומשיים דמי בתחתון לגמרי לא משתכר שיחשב לא כלפנים ולא כלחוץ ע״כ ולעמתיה חזל בפ״ו מ״ג פי׳ ג״כ שבשלק הכותל ופתוח לבית ובם כתבנו מזה: **טומאה** בתוכו הבית טמא. משמע בין הטומאה בתוך המגדל ובין בעוביו דהכל חשיב תוכו ואפילו לר׳ יוסי דעוביו גידון מחצה למחצה מ״מ מכל לד בתה הטומאה לבית בהרי שני המגיים הם בתוך הבית והיינו דלא פליג ר״י הכא ודמי לסה דכתב הרמב״ם בפוף מחני׳ הבית הכא אצלנו בכסיה אהל בתוך אהל ויש טומאה תחת הפנימי החילון טמא ע״כ והיינו דלא פליג ר״י הכא וכן בסיפא טומאה בבית אפילו לר׳ יוסי אפילו כלים שבעוביו לצד הבית וא״ל לעוביו כותל הבית דרפ״ו דתניא בלצד הטומאה ממחים דהתם הכותל הוא לתוך הבית אבל אין בית והכא אין המגדל בפנים הבית ולעיל בריטא טומאה במגדל עצמו דהוי עוביו ומגדל עדיף דמדמי לה ר״י לעיבי הכותל וכ״כ הרמ״ם דר״י לא פליג בטומאה בבית בתוכו דהא טומאה בבית עמא אלמא דמוכח הוי כאילו הטומאה בבית וממילא הכל עמא שהטומאה נכנסת לו מכל לד והא דתני בתוספתא מגדל בין בתוך בבית ובין בתוך מטום מלתייהו דחכמים לבדיהו אין חילוק ור׳ יוסי לא פליג אלא בעומד באויר בפ״ל. וכ״ז דלא כהרמ״ם: **הבית** טמא. פי׳ הר״ב בדרך הטומאה ללאת מבם לבית ע״ב ואב״ג דהמגדל מיטלטל ויכול להוליא המגדל עם הטומאה לחוץ אין הטומאה בתה לבית כי כנגד הפתח מיד עמא שבל דרך יציאתה הטומאה אלא לכיסה ואין דרכה ליכנס ובזה מיושב נמי למאי דפי׳ לעיל דר׳ יוסי נמי לא פליג הכא מדלא תני פליגתא הכא אלא בדיבא ולקמן מ״ב פליג ר׳ יוסי ואמר בדרך לבוליאה תלאין וכו׳ ואמאי קתני הכא סתם הבית עמא בדרך טומאה ללאת לבית והא לר׳ יוסי יכול להוליאה תלאין ולמאי דפי׳ ניחא דהכא מבם בזרת פתחים מודה ר״י דבפ״ג מ״ו מוכח דבזרת פתחים מודה ר״י דגבי דמדמוריתא נית ליה בבוקעת ולא משום בדרך להוליאה כדפי׳ בפ״ג מדלבנן מיבא מודה משום בזרת פתחים ומוכח לפ״ז דבזרת פתחים מדלבנן כמו בפי׳ רש״י בחולין ד׳ קכ״ה וכ״מ מדבריו בפ״ק דב״ב ד׳ י״ב שבזרת תכמים בקבר סתום אלא יבאו טומי מהבות ויתחולו ע״כ ומי׳ בחוי״ם פ״ז מ״ג. ודוקא הכא שיש בפתח המגדל פתח אבל בבתחי׳ דלקמן שאין ביניתתו מפח אין שם פתח עליו אלא משום דבוקעת וכ״ו ליה דבוקעת כדפי׳ בפ״ג: **בתוכו** טהור.

מה

בכלים גבי למיד פתיל. קא חשיב כלי עץ העטורים [דהייט] בחיס במדה. וי"ל דה"מ כשמכוסה בכפיסה או בשאר כלים אע"פ שאינו מקבל טומאה. אבל דלתותיו מחופות. או מכוסים בנסר. [מהני] בלא למיד פתיל. ודין זה במגדל וכוורת דלא מקבלי טומאה. אבל תנור וקדירה וחבית. או שאר כלי חרס. לא מהני נסר להציל בלא למיד פתיל אלא הטומאה בוקעת הנסר ונכנסת להוכו. אלא א"כ מלילין עם דפנות אהלים. *)דאין מלילין אפילו בכלי מוגמ

הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס ט). כלים שבינו לבין הארץ. שבינו לבין הכותל. שבינו לבין הקורות יא). אם יש שם פותח טפח יב). טמאין יג). ואם לא

כלבוד ואין טומאת הבית נכנסת שם: טומאה

טל פיהן כגון עמוד של קדרות. כמו שאפרש לקמן בפ' כוורת. הר"ש. ועיין מ"ש בס"פ כוורת: אם יש שם פותח טפח. פירש הר"ב בין שולי המגדל כו'. ואין הפירוש שזה. דכלים שבינו לארץ שבינו לבין הקורות. הוי פירוש אם יש שם פותח בתחר מהן טמאין. אע"ג דליכא פותח טפח תחתיהן במקום שהכלים שם אם יש שם פותח טפח בינו לבין הקורות הטומאה מתפשטת שם מלמעלה. ובוקעת כל כנגד המגדל לתחתיו. כיון דאדם וכלים אינן נעשים אהלים לטהר להפסיק בין הטומאה והכלים. כדתנן בריש"ו. וכן כשיש פותח טפח תחתיו וכלים על גביו. מתפשטת הטומאה לתחתיו ובוקעת למעלה. אבל שבינו לבין הכותל. הוי דוקא אם יש שם פותח טפח טמאין. ואם אין שם פותח טפח - אע"ג דאיכא פותח טפח בינו לבין הארץ בינו לבין הקורות עהורין. כ"כ מהר"ש. אע"פ שכתב דאין נ"ל כן. אלא גם למעלה ולמטה דוקא. ומפרש כן ג"כ לרש"ו. אבל דברי הר"ב אינן כן [*ולענין פותח טפח. עיין מ"ש בפרק דלעיל מ"ן]: ואם לא טהורין. תימה אמאי טהורים כלים שתחתיו. שאין שם פותח טפח ליהוי כביב שהוא קטור תחת הבית. דס"פ דלעיל. וי"ל דשאני ביב. שהוא קבוע ומשמש את הבית שהשופכים טופלין לתוכו. הלכך בטל לגבי הבית. וה"ל כאוכלים שנבלע בטיט [*ועיין לעיל שם] אבל תחתיו של מגדל. לא. כ"כ מהר"ש. ולידל לפרש בכוורת דרפ"מ. כמו שכתוב שם. וכתב עוד מהר"ש. וז"ל ואין לתמוה כלים שבינו לבין הכותל. כשאין שם פותח טפח. אמאי טהורין כשהטומאה בבית. והא אפילו הכלים שמעבר למגדל. בעביו של כותל

בחלי

*) נ"ל דלא

מלאכת שלמה

טומאה בתוכו הבית ממא וכיון שאני רואה כאילו הטומאה בבית לא הוה ר' יוסי אומר מאנה למחנה שהרי הטומאה באה לו מכל לד אבל משום מילתייהו דרבנן אין חילוק בין עומד באויר ובין עומד בתוך הבית והיינו דקתני בתוספתא מגדל שהוא עומד בין בבית בין באויר וטומאה בתוכו כלים שבעביו טהורים טומאת בעביו כלים שבתוכו טהורים ר' יוסי אומר מחנה למחנה ור' יוסי לא קאי אלא אעומד באויר הרא"ש ז"ל אבל הר"ש ז"ל פי' דבין בבית בין באויר דקתני בתוספתא לאו בתוך הבית דוקא דהא קתני סיפא דתוספתא פי' עומד בתוך הבית מכלל דרישא לאו בתוך הבית עסיקי' אלא עומד ע"נ הבית לו בבית שאינו מקורה ע"כ. ומצאתי כתוב טומאה בבית מה שבתוכו שהור פי' ה"ר מנחם ז"ל זהו אליבא דרבנן אבל אליבא דר' יוסי נכנסת מבית למגדל כי היכי דנכנסת מתוכו לעביו ומעביו לתוכו. אמר ילחק אין זה הכרח דילמא ע"כ ל"ק ר' יוסי אלא בדבר שהוא מגוף המגדל ואפי' בגוף המגדל לא קאמר אלא למחנה ע"כ: בפי' ר"ע ז"ל ומעמא דמה שבתוך המגדל שהור דרך וכו' כך נ"ל: טומאה

יכין תפארת

חשיב הו כשאר כלי הבית. רק הו"ל כאהל בתוך אהל בכל דיניו [ועי' בקרית ארבע בדיני אהל סי' א] וגם מה שבהאלים שבדפנות המגדל טהור. ואע"ג דכל מגדל עומד באויר לא גזירו האלים הקטנים בתר האהל הגדול. למחשב כולן כאהל א' עם אהל האמצעי להטמא עמו. י"ל הכם מדעומד המגדל באויר אמרינן דהאלים הקטנים שהן כגוף הכלי שמחזיק מ"ם מחשבי גם הם כלי א' כאהל לבד. ולא נטמא אוירו מהאהל הגדול [ועי' פי"ח דכלים] אבל הכא אף שהבית מגדף כל אהלין להחשב כאהל א'. והרי מה"ע כשהטומאה בהאהל הגדול נטמאו עמו. עכ"פ כשהאהל הגדול טהור גם הם טהורין. ואף שפתוחין להבית הרי אין פתוחין טפח על טפח [ואפשר דאף לאין בכל אוב עע"ש אפ"ה מה שבתוכו טהור. כדמשמע שאמרת דמשנתינו. ואילה"ק על זה מכלים שבכותלי חדות [פי"ח מ"מ] דאמרינן דבאין בהאהל הוא מע"ע שמאין: י"ל הכם החדות מתובר בבית ולהכי בשאין בהאלי כותלין עע"ע בעינו לגבי בית. אבל הכא המגדל מעולבל מורי כותלין למגדל שייכי]: מיהו הא דאהלי המגדל טהורין הכ"מ בשלמא כ"א נעול. דאל"כ הו"ל כאהלן פתוח עע"ע שבין ב' בתים שמתפשטת הטומאה דרך שם מזל"ז (א): י) טעמא שדרך טומאה לצאת. קאי אריש בטומאה בתוכו. וטעמא שאין דרכה להכנס קאי אסיפא - בשהטומאה בחוץ הבית. מיהו בלא היה המגדל מחזיק מ"ם. אז בין שהטומאה בתוכו או חוץ הבית. היו כולן טמאין אף שהמגדל נעול עם אמ"ם. דהרי המגדל מק"ע. ואינו חוצץ: יא) והטומאה בהבית או חוץ א' מאהלי המגדל: יב) בכל דוכתא במכילתין שמלינו מלות פותח טפח. לפעמים משמעותו שם בהאהלו טפח. ולפעמים ר"ל שפתוח טפח [עי' פ"ג מ"ו וז'. ובפרקן כמה פעמים וגם בשאר דוכתי טובא] והכא ר"ל שהאהל ההוא שהכלים שם פתוח עע"ע לתוך הבית. ואפ"ה לא היה צריך תנא לפרש כדמפרש במשנה ב' מלום דהכא דא ודא אחת היא. דכל שאהלו טפח. הוא ג"כ פתוח טפח וכן כשאין אהלו טפח ג"כ אינו פתוח טפח: יג) ואין אומרים בכה"צ אין דין

ישראל בועז

פרק ד (א) וא"ת הרי תניגן (כלים פ"י מ"ה) דכלי עץ הטהורין מלילין רק בלמ"ס באהל המת והכא משמע דא"ל למ"ס. ואי"ל דכלי עץ דקאמר התם היינו רק בפשוטי כלי עץ. נסר וכדומה דאם הוא מונח על פה כ"ח מליל מה שבסל"ח. רק בממורה הנסר בסל"ח בלמ"ס. ליתא דהרי הרמב"ם (פכ"א מפו"מ ה"ה) תשיב תרוויהו פשוטי כלי עץ וכלי הבא במדה. דשניהן מילולין בלמ"ס. ורתוי"ט הביא תירוץ הר"ש (ובמחכ"ר הביאו בלשון המשובש שבהר"ש) דמלת אעפ"י בהר"ש ע"ס הוא. אלא כך כוונת הר"ש דדוקא כשהכלי שמחזיק מ"ם מכוסה בכלי אחר שמחזיק מ"ם ששניהן אמקע"מ. אז צריך למ"ס ביניהן. אבל כלי שמחזיק מ"ם בנשוא בדלת אז במכוסה בנסר א"צ למ"ס. והנה סברת רבינו נכונה. דהרי נסר ודאי קיל קבלת טומאתו שפי מכלי ממש שבא במדה (כלקמן פ"ה מ"ו) וכ"ש הכא דהמגדל מגופף בדלתו דלא הוה כאילו שתמו בכלי אחר דצריך למ"ס במקום חבורן. אלא סגי כשמחובר הדלת בהמגדל. דבגוף המגדל בעצמו דמי. שא"צ בין שברין למ"ס. וגם יש לי ראיה לדברי רבינו מלקמן (פ"ה מ"ו) דלא נקט בריש בהיתה כפיסה מכסה פי כורת שלמה. דמה שבתוכה מסור. ש"מ דבאמת בכה"ג צריך למ"ס. והא דנקט בסיפא כפיסה מכסה פי כורת פתוחה. כבר תירצנו שם ביכין סי' מ"ד דלרבותא נקט כן. אולם ל"מ היה נ"ל לתרץ קו' הר"ש דהא דס"ו דכלים מיירי אם כ"ח ממורה פיו בעים דדוקא בדבוק בו בלמ"ס אז לבד ניגל (כרמב"ם פכ"א מפו"מ ה"ג) משא"כ הכא. דמיירי להגיל מה שבתוך המגדל. והרי ביון דהמגדל חשוב כאהל. הרי באהל גם שאר כלי שאמק"ע שסותם פתחו מגיל על מה שבתוכו. וא"ל למ"ס (כפ"ה מ"ב וג'). וא"ת עכ"ס ק' לאם שהדלת הגדול שבמגדל

מטמאה

דלהותיו מגופות דאי פתוחות לא גרע מחלון שבין שני בתים. ומעמא דמה שבתוך המגדל [טהור]. שאין דרך לטומאה שבבית להכנס במגדל: אם יש שם פותח טפח. בין שולי המגדל לארץ או בין דופן המגדל לכותל. או בין גג המגדל לתקרת הבית: טמאים. מחמת טומאה שבבית. אבל אין שם פותח טפח, אינו מגדל

טומאה שם הבית טמא. אם היתה טומאה בין שולי המגדל לקרקע הבית. או בין גג המגדל לגג הבית או בין דפנות המגדל לכותלי הבית אף על פי שאין ביניהן פותח טפח. הבית טמא. שאין המגדל מגיל על הטומאה שתחתיו בתוך הבית שלא תטמא כל אשר בבית: **טהורין** יד) **טומאה שם** מו) **הבית** הטומאה יכולה לימשך בין המגדל לכותל עד הכותל וכלים שבין המגדל לכותל

תיבת טמא

טהורין. כ"ש דכלים שבשובי הכותל. כל כנגד שוביו של מגדל טהורין. וה"ל כבית שאינו בנסרים או ביריעות מן הלדדים. דתנן לקמן פט"ו [מ"ד] טומאה בבית כלים שבחלון טהורים. א"נ כ"ל דלא הוי מגדל שאינו הכותל. כבית שאינו בנסרים או ביריעות דהתם הוי מלתא דקביעותא. אבל הכא ודאי כלים שבכותל מחיצו ולפנים. כאמצע הבית חשיבי וכטילי לגבי הבית. ואם טומאה בבית טמאין. הדא דתנן לקמן פ"ו [משנה ג] כותל שהוא לאויר. והטומאה בהוכו מחיצו ולפנים. הבית טמא. הטומד מלמעלן טהור. פירוש אע"פ שאין לטומאה פותח טפח במקומה אינה בוקעת ועולה דהוי כמונחת באמצע הבית כיון דכותל בתר בית גריר. אבל הכא אויר פחות מטפח שבין מגדל לכותל. כיון דא"א לגמלס ולסמוך המגדל ממש לכותל. וא"א שלא יהא מעט ריוח ביניהן אויר פחות מטפח. בתר מגדל גריר ככלים שבשובי דופן המגדל דטומאה בבית טהורין לכ"ע. אין ולא רפיא בידי. עכ"ל: **טומאה שם הבית טמא.** כתב הר"ב שאין המגדל מגיל כו'.

מלאכת שלמה הערש

טומאה שם הבית טמא. אע"פ שאין שם פותח טפח לפי שדרך טומאה לצאת ואפי' בינו לבין הארץ בינו לבין הקורות משום דבוקעת ועולה בוקעת ויורדת ונכנסת לתוך המגדל ויוצאה דרך פתחו לבית. ובגבד שלא תהא טומאה כנגד שובי הדפנות לא למעלה מן הדפנות ולא מלמטה דא"כ לא היתה מתפשטת בבית אחר לזיכא פותח טפח לא למעלה ולא למטה כדמוכח בתוספתא הר"ש ז"ל. וז"ל הראב"ד ז"ל שם בהשגות כלים שבין המגדל ובין הארץ שבינו ובין הכותל וכו' אמר אברהם לא כל הענינים שוין כשהכלים בינו ובין הארץ או בינו ובין הקורות די להם באותו פותח טפח להביא את הטומאה לכלי שבאמצע אבל כשהכלים בינו ובין הכותל לא תביא להם טומאה באותו הגל טפח בגבד עד שיהא ג"כ פותח טפח או מלמעלה או מלמטה ע"כ וכתב עליו מהרי"ק ז"ל ורבינו לא חשש לפרש מפני שדבר פשוט הוא ע"כ: בסוף פירושו של ר"ע ז"ל שלא תטמא כל אשר בבית. אמר המלקט דטומאה רצופה בוקעת

יכין — תפארת ישראל — בועז

דרך טומאה להכנס שם. דלפ דנוף הטומאה אין דרך להכניסה שם. עכ"פ מדפתוח החגול ההוא להבית מתפשטת הטומאה ממקום שהיא שם להוך החגול ההוא (ב): יד) דבין שהטומאה בהבית או בחללי המגדל. החללים הללו שבין המגדל לארץ. או שבינו לקורות כצוצים דמי. ואמרינן אין דרך טומאה להכנס לשם. וכבמגדל לעיל. ואע"ג דבטומאה לא אמרינן לבוד לאומרא [בלקמן פ"י מ"ב] אפ"ה לקולא אמרינן לבוד. ולא דמי לביב שאין בו פ"ע. דאע"ג שמכוסה כולו. אפ"ה כשהטומאה בבית הביב טמא [בספ"ג] אע"ג שאין הביב פתוח טפח להבית. התם הביב הוא בארצפת הבית. וקרקע אהל טמא עד התהום [בפפ"ו מ"ה] משא"כ הכא מגדל שמחזיק מ"ש אהל בפ"ע הוא. ולא בטל לגבי בית. ולהכי חולק מלהכניס התפשטות הטומאה למקום הלבוד שבין המגדל להכותל או להקורות או של התחתו. ומה"ש לא דמי שמי לכלים בכותל [פ"ו מ"ד] דמחצי חללו ולפנים טמאין. הכא אפילו עומד המגדל סמוך לכותל דשייך לומר גביה כהאי גוונא. אפילו הכי כלים שתוך חללים הכ"ל כולן טהורין. דחללים הכ"ל לא שייכי כלל להבית משא"כ התם. אלא הכא דמי טפי לכלים שבחלון [פפ"ו מ"ד] דטהורים (ג): טו) בהרוחים הכ"ל: לאפי'

פחות מטפח לחגול האהל (כפ"ז מ"ב) וכ"כ זיז שסובב לבית. אפי' אינו פחות להבית רק גא"ל. באה הטומאה מתחת תקרת הבית לתחת הזיז (ספי"ד מ"ד) א"כ ה"ל תבוא הטומאה מתחת תקרת הבית שממעל לחגול שבינו לכותל אף שאינו טע"ט. י"ל התם באהל אין כותל מפסיק בין חגול האהל לחגול הספוג. משא"כ הכא הרי מפסיק המגדל בין ב' החללים. וכן בהזיז אף שהוא רק גע"ג הלבנות. עכ"פ כיון שהוא בשטח א' עם משקוף הפתח. הו"ל כאילו הגיע המשקוף עד לד החוץ של הזיז. והרי המשקוף הוא טע"ט. וסוף הטומאה נלאת דרך שם. משא"כ הכא אין החגול שבין המגדל לכותל שעוי נלאת בו מתחת תקרת הבית. דמי שפי לאגן שבבית. דכשהטומאה בבית תגוע מהור (כספ"ז מ"ו) וכן מבליות מונעת זב"ז בקרעותיהן (פפ"ו מ"ב) ה"ל הרי חגול זה מופרד מחגול בית. וכסגור דמי (ועמ"ש בפ"ד בבועז פי"ב מ' ד'). אמנם מ"ש רתוי"ש דמעלה ומשה דמגדל תלויין זב"ז. דבא' מהן פתוח לבית טע"ט. אף תוך האחר שאינו פתוח טע"ט להבית ג"כ טמא. משום דעכ"פ המגדל שהוא כלי אינו חוגן בפני הטומאה שהתפשטה לא' מב' מקומות הללו. והוקעת למעלה ולמטה מא' לחבירו. ע"ז ק"ל. דהרי הרמב"ם (פי"ג מטו"מ) כ' דבמחזיק המגדל מ"ש הו"ל כאהל. וכן הראב"ד ס"ל כן (פי"ב מטו"מ ה"ב) וכן משמע מפי' מפשיטתא דמתניתין (לקמן רפ"ח) ודוחק לומר כרתוי"ש שם (מ"א ד"ש ואם) דהמחזיק מ"ש רק עם דפנות אהלים שם. ותו אף אח"ל כן י"ל דזהו דוקא כשהטומאה עומדת מונחת תחת הכלי או בצדה. אבל בגוונא דהכא שאין כאן תחת א' מהן רק התפשטות הטומאה לכ"ע נס כלי מחזיק מ"ש לבדו מגיל: (ג) ובזה מתורץ נמי קו' הב' שהביא רתוי"ש בשם מהר"ש. דהרי אפי' כלים שבתוך הכותל בחיו שלפנים

משנה אחרונה

אבל כשאין עפח במקום טומאה ה"ל כלוגה ואינה בוקעת אלא כנגדה. ולמאי דפי' לעיל דהכא שמחובר אויר זה שפחות מטפח עם אויר אהל של הבית נידון כשפופני אהלים שאפי' אין שם טפח הוי כאהל ניחא. ובהכי ניחא הא דתנן ספי"א בין שפתי הכפיסה לבין שפתי החדות טומאה שם הבית טמא. ומשמע אע"ג דאין שם פותח טפח. התם נמי היינו טעמא דאע"ג דמכוסה בכפיסה אינו מגיל דאין אהל מגיל על הטומאה וכיון דכפיסה כמאן דליתא ה"ז מחובר לאהל של הבית והוי כשופני אהלים דלא שייך בי' דין רצופה ומ"מ אי הבני' לה כשופני אהלים קטיא ריבא כמ"ל. ושוב ראיתי בפפ"ו מ"ד טומאה בתלין כלים שבבית שמאין כלים שבאהלן אם יש שם פ"ע שמאין ואם לאו טהורין וכתב הר"ב

ציונים

טומאת שם. שם פ"ז:

תוספות חדשים

פ"ד משנה א [בשנה] **טומאה** שם כו'. ובגבד שלא תהא טומאה כנגד שובי הדפנות לא למעלה ולא למטה. דא"כ לא היתה מתפשטת בבית אחר לזיכא פ"ע (תוספתא והביאה הר"ש):

אליהו רבא

פ"ד א טומאה שם הבית טמא. ואע"ג דלזיכא פ"ע ולא אמרינן טומאה רצופה היא ובוקעת ועולה ביקעת ויורדת ולא לעמה הבית. מידי דהוה אטומאה תחת הגלו דתניא בתוספתא פ"ה טומאה תחת הגלו אע"ג דגלו ואינה רוצפת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת למה הוא דומה לעמוד שבתוך הבית וטומאה תחתיו ואינה רוצפת טומאה בוקעת ועולה כו'. משום דכל טומאה שתחת הכלי ולכלי שני כיסויין וכסוי העליון גבוה טפח מהטומאה לא אמרינן ביה דין בוקעת. דין שהוא כלי שיש לו דין אהל לחגון מפני הטומאה כי הא דמגדל כגון שמחזיק מ' סאה בלא דין שהוא כלי שאין לו דין אהל לחגון בפני הטומאה אלא דהוא עצמו כלי טהור מלקבל טומאה כי הא דכלי גלגלים דפ"ו וכוותה דפ"ט שנעשין אהלים לטמא ולא לטהר להצלת הטומאה נעשין אהלים ולא לחגון כדתנן רפ"ז. וכולן אם יש להן שני כיסויין וכסוי העליון גבוה טפח מהטומאה אין אומרים בו דין בוקעת. דכל בוקעת לא אמרינן אלא שיהא דבקעה כנגד הטומאה ועולה ולא מגדדין והכא אם בכלי שנעשה אהל לטהר אינה בוקעת למעלה ממנה ולתוכה מביאה אהולה מטומ דכי בקעה לתוכה הרי כיסוי העליון הגבוה טפח נעשה אהל ומבית את הטומאה לכל הוכה וחוצן על שלמעלה ממנו ולא בקעה תו לעל גבו של כלי ונפיק מדין בוקעת לדין אהל לחגון ולא נבקע לע"ג ולהביא לכל תוכו אלכך לא אמרינן ביה כלל בוקעת אפילו לתוכו כי היכי דלא בקעה לע"ג. ואם בכלי טהור שנעשה אהל לטמא ולא לטהר ועל גבו כנגד הזית עמד משום דאינו חוצן וכמאן דליתיה דמי וטמא כנגד

תוס' אנשי שם

תי"ט פר"ה ואם לאו טהורין כו' בתר מגדל גריר כו'. לפ"ז ל"ל דהאי בבא דכלים שבינו לו לא קאי אלא על הא דסליק מיניה דהיינו בטומאה בבית דאינו בטומאה בתוכו הא כי לעיל (בד"ה טומאה בתוכו) דנס כלים שבשביו טמאין בממ"ל אבל פסיעה דמתני' מטמא דשב נ"ב על טומאה בתוכו. (רש"ש).

ב תיבת המגדל. מוגן קבה: כולה מתני' עד סיום מוכני מיי' שם ס"ד:

אליהו רבא

כנגד הטומאה עד לרקיע. לא אמרינן בוקעת דליטמי תוכה אלא תוכה טהור משום דכי בקעה לתוכה כבר כבוי העליון הנגוה טמא מביא לה הטומאה לכל תוכו דלטמא נעשה אהל ולחצון אינו נעשה אהל וטמא כל

חדושי מהרי"ח

פ"ד מ"ב[במשנה]תיבת המגדל כו'. נ"ל שתיבת המגדל אינה בתוך המגדל עצמו אלא מצדו וכן נראה לי מציור הרמב"ם בפי' המשנה ע"ש לכן כתב הר"ב שפיר מה שבתוכה מהור הואיל ואין ביציאה פותח טפח דאם היה בתוך המגדל אף שהיה ביציאה פותח טפח לא גרע משאר כלים שבמגדל שטהור רק יכול להיות אף אם היה בתוך המגדל רק שפתח המגדל היה פתוח וק"ל:

תוספות רע"ק

[אותיג]תי"מ ד"ה טומאה שם.הרמב"ם) והר"ש כתב הטעם דטוף הטומאה לצאת משום דע"י בוקעת ועולה או יורדת ונכנסת להאל המגדל ויוצאה דרך פתח' לבית ובלבד שלא יהיה הטומאה נגד עובי הדפנות למעלה או למטה:

משנה אחרונה

הר"ב שם דמ"מ הבית טמא וכ"כ הר"ב. והקשה שם הלח"מ קו' זו דסיקר הנא טומאה לבית כיון שאין במקומה פ"מ הוי רעולה. והגלע"ד נזה דכולהו הני מעניות מחד טעמא אמו.דהא דאמרי' טומאה רעולה אינה בוקעת אלא כנגדה לא איתמר אלא שאינה מוטמת בתוך האהל אלא בהא"כ מו בחלר. אבל כשרעולה בתוך האהל הרי בוקעת לתוך האהל ומטמא כל האהל כמ"ש מהר"ם בפ"ו מ"ה וכ"כ הר"ש כאן דאפי' טומאה בין המגדל לארץ או בינו לקורות ומולה או בוקעת ויורדת נכנסת לאהל המגדל ומשם לבית כו'. וכ"כ הרמב"ם בהבנתו פ"ז מטמאה ברעולה בכותל (ומתני' היא דפ"ז) ומתוך סוכה לכותל הסוכה ממאה הרי נעשה הכותל לד תלדי האהל ואפ"פ שהלדין שהורים לנוגע אינו לא הי' עליהן אהל אבל אבל הנעשה עליהן אהל האהל כולו טמא שהרי הטומאה בתוכו ע"כ. וכ"כ עוד בפי"ח דין ד' נבי מוכני שאם אין שם אהל אפה הרי היא רעולה בתוך הבית והבית טמא. וכן מוכח בהדיא ממתני' דפע"ו מ"ז בית שמלאו בפסר ולכורות בעלו וכן כרי של בנוחות אפי' טומאה בלד הכלים טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. הרי דבבית לא מיקרי רעולה אא"כ ביטל את אהל הבית ונעשה כמו גל דאל"כ כל שיש שם אהל מתהיל על הרעולה מטמא כל האהל. והשתא מתני' דהכא הבית מתהיל על המגדל ועל הרעולה שהתחיל ממילא הבית טמא. וכן בהדות הפי"א הבית מההיל עליו. ובפע"ו מ"ה טומאה בחלון כלים שבבית ממאין הכם נמי הייט טמטא דהוי כמו סתם לה סוכה דהחלון נחשב כמחיצת הבית וכבל אהל אחד אבל הכלים שבחלון שם הטומאה הא לאינם מוגחין בבית ולינם כמו שאר רעולה וכזה תיקן הרא"ש שם מהון. פי' הרמב"ם דס"פ אלא שלא נאר מנין לרמב"ם דין זה ומ"ל דטמתני' דדפ"ז סתם לה סוכות הוליא זה: **ב** תיבת המגדל. יש לתמוה הך מתני' למאי מני לה הא הייט דיעא דתמני' דלעיל במגדל עצמו דאמר מדבר טומאה לצאת ואין דבכה ליכנס ומה חידש כאן. ונפ"ג נבי ביב מני נמי כה"ג והא תו לאמה לי. ועוד ר' יוסי דפליג הכא אמאי לא פליג נמי בתמני' דלעיל ולא בביב וכן הקבה הוי"ע. ונ"ל דעיקר הך מתני' לא מני לה אלא משום פלוגתא דר"י לאמטיעין דזוקא הכא פליג ובמטיעין דלעיל מודה ומשום דאמרי' בפ' הסור והרובה דמ"ק הכא מטמא מתני בעמי אי משום דטומאה תחונה בוקעת אי משום דבר טומאה לצאת לי' טומאה מטונה בוקעת. ומשום דבר טומאה לצאת לאוליה מצאין. ומיהו בטעמא שדבר טומאה לצאת אינה לפרוטי בהני בווני אי משום שסופה לצאת דבר פתח זה רואין אותה כאילו כבר יצאה וכ"ל דמ"א בהגהת ש"ע ר"ד סי' שפ"ב. ויש לפרש עוד כיון שדבר טומאה לצאת דבר שם גזרו טומאה בל מקום שיהיה שלא להרגיל עשי מהרות שם פן יפגעו במהרות בשעת הוצאת המת או שמא לפעמים תפתח הדלת מעצמה או ע"י קטן ואלא הטומאה ומטמא הטהרות אבר שם ושעם זה כתב בהשובת מהר"י מבוראי מ"א סי' ט. וא"כ נהי דפליג ר"י מהמת שסופה לצאת אין קפידא שיבול להוליאה מצאין. אבל בהך גזרה שמא יטמאו הטהרות כ"י פתיחה הפתח מודה והלכך לא פליג בתמני' דלעיל דנהי משום סופה לצאת ליכא משום טומאת טהרות ע"י פתיחת הדלת מיהא גזר והייט דוקא במגדל שיש בפתחו מפה. אבל בתיבה דהכא שאין בפתחו מפה אפי' פתוחה אין טומאה יוצאת בפתחו ואין לו שום מעם לטמא לחכי מטהר. ובפע"ג נבי ביב אפ"פ שאין מפה בפתחו אפ"ה לא מטהר כדפי' שם דאפילה שבקרקע הוא ושמא מבטל לה הם והוי קבר סתום כמ"ש התוס' בב"ב ד' ק': יש בה פ"מ.לאלו אין בה פ"מ טומאה בבית מה שבתוכה טמא ולא אמרי' אין דבר טומאה ליכנס כיון שאין שם פ"מ הוי כאין אלו אמ"ש הר"ב פ"ג נבי ביב והוי לאוכלין שנגלן בטיב שאין ניטלין וה"ג תנן בפי"ח טומאה בבית כלים שבכותלי המגדל אם יש בתוכו מקום טהרות

ומה

ב תיבת המגדל. רגילים לעשות *)תיבות קטנות בתוך מגדל של עץ כדי להניח בהם כלים ואוכלין ומשקים: שיש בה פותח טפח. שם בחלה פותח טפח דלא הויא טומאה טמונה: ואין ביציאתה. בחוכ פתחה אין בו טפח: טומאה בתוכה הבית טמא. ואע"פ שפתחה קטן. כדמפרש טעמא מפני שדרך טומאה לצאת על כרחך סופה לצאת דרך פתח זה לפיכך מטמא מיד

*) בל"ר פיעה מיעות דרך

טמא [מ"ז]: **ב** תיבת המגדל [יז] יש בה פותח טפח [יח] ואין ביציאתה פותח טפח [יט]. טומאה בתוכה הבית טמא[כ]. טומאה בבית

מה

מלאכת שלמה

בוקעת ועולה. ופי' הר"ש ז"ל טומאה רעולה פי' דחוקה שם בלא אויר מלמטן ויתרגומו ודחקון ע"כ: **ב** תיבת המגדל שיש בה פותח טפח.

כן

יכין

מז)דאפי' היה אותו חלון סתום לגמרי אפ"ה לא עדיף רווח זה מאילו היתה הטומאה שם חוץ מגדל גמור. ואפ"ה מדאין פתח לטומאה לצאת רק דרך הבית לפיכך הבית טמא דאף דמדעטול הו"ל כלמ"פ.איט מועיל רק מלהכניס טומאה.אבל איט מועיל מלהוציא [בלקמן בפ"ח] וה"ט מדאמרינן שוף טומאה לצאת. אף ביטול לעולם הכלים עם הממ"פ שבתוכה הטומאה. ולהוציא לחוץ אפ"ה הבית טמא. וכ"ש הכא שא"א לעולם הרווחים ההם לחוץ. אם לא יהבטלו הרווחים דמעיקרא לגמרי ולפיכך בין שהיה למקום הטומאה פתח להבית טע"ע. או לא הבית טמא (ד): יז) אלא שפלאדע בל"א שמחובר בדופן המגדל מבחוץ:יח) שיש בחלל האלא טע"ע:יט) שאין התיבה פתוחה להבית טע"ע. ותרוייהו לרבותא נקט. דאע"ג *)דכשאין בחלל האלא טע"ע. אין הטומאה רעולה שם לבקוע משם לאויר הבית שממעל להאלא. ונם פתח התיבה שבלפי הבית אין בו טע"ע שתתפשט הטומאה דרך שם להבית. אפ"ה הבית טמא: כ) מדדרך טומאה לצאת וכדמסיק ומה"ט אפי' פתח התיבה סגור לגמרי הבית טמא.ואע"ג דטולה בבא שא"ל היא.דכבר שמעינן כולה ממשנה א' בבבא דמגדל ובבא דרווחים שחוץ למגדל. ואי"ל דלאשמעינן פלוגתא דר' יוסי נקט לה. דהרי הרא"ש ז"ל כ' בפירוש דגם במשנה א' פליג ר' יוסי. י"ל דנקט להך משנה לאשמעי' דאפי' היכא שאינה מחזקת מ"ט. עכ"פ מדמחוברת למגדל דינה כמגדל. ולא תימא דהוי כמנורה שבתיבה שאינה חיבור לתיבה [בכלים פי"ט מ"ז] י"ל התם רק בנפתחה התיבה. להכי כשעכ"פ המנורה עדיין יש לה ב"ק מק"ע. משא"כ הכא שהמגדל והתיבה שלמין ומלטרפין יחד להשיעור מ"ט. ואלו תיבה דינה כמגדל. ואף אה"ל דהתם נם בתיבה שלימה אין המנורה חיבור לה להטמא עמה. אפ"ה יש לחלה. דהתם מדשייכן כלי מה עדיפותא דתיבה לגבי מנורה. דימא דהוי המנורה טפל לתיבה להטמא עמה. אבל הכא דהתיבה מחובר למגדל שהוא אהל.

*) דכשיש כפ"ל ל"ג בי"ל

תפארת ישראל

כלל לגבוד של סוכה ושירובין. דהתם כל שאינו רחב ג"ט אמריכן לבוד. משא"כ בטומאה כל שיש בחור טפח. טומאה יוצא בו (רפ"ג מ"ו). ורק בפחות מטפח. אמריכן לבוד לקולא ול"ש: (ד) וא"ת הרי על כרחך הא דהבית טמא לא אייתי דוקא כשרק הפתח שבין מקום הטומאה להבית אינו טע"ע. אבל במקום הטומאה עצמה יש טע"ע אויר. דימא דלהכי הבית טמא מדהו"ל מקום הטומאה בקבר שתוס שטמאה כל סביביו. ליתא. דמדנקט הנא שהם וקאמר ואם לאו. משמע דמיירי גם בשמקום הטומאה ג"כ אין בו אויר טע"ע. הרי בבה"ג הו"ל טומאה רעולה. דרק בוקעת ועולה ויורדת ואינה מתפשטת כלל לצדדים.דמ"ש מאילו היתה הטומאה רעולה תחת רגל המגדל (פ"ה) דרק נגד הטומאה בוקעת לעולה ולמטה. ותירץ רש"א דהכא שאני דמדים לעולה מהטומאה הרעולה הנוגע המגדל שמחזיק מ"ט לדיבו כאהל. הוא חוץ. ואין הטומאה בוקעת כלל לא לתוכה ולא לעל גבה. ולהכי הבית טמא. משום דעכ"פ סוף טומאה לצאת דרך הבית ע"כ תוכן דברי רבינו. וי"ל אבל הך דתוספתא בשהטומאה תחת רגל המגדל. מיירי בשאין חלון המגדל ע"ג הרגל. אלא כשהרגל נמשך ועולה נגד כל גובה המגדל. וכולו אטום עד שאי קורת הבית. תדע. דהא

קאמר

בנבל

בועז

שלפנים שמאים מכ"ש הכלים שבהריוח בין המגדל לכותל הבית. ולפי דברינו ניחא. דהתם הני הכותל שייך לתוך הבית הטמא בהמת בתוכו. ולהכי הני הכותל הפנימי כתוך הלון הבית דמי ואיך יגיע על כלי שבתוכו. משא"כ הכא המגדל שמחזיק מ"ט. אהל טהור בפ"ט הוא וחולין על הרווח שבינו להכותל. וגם על הכותל שאחריו. ועל הכלים שבתוך כולה. אפי' מה שבחליה ולפנים דמשום שהמגדל דינו כאהל וחולין. ושוב אין הכותל שאחורי המגדל שייך כלל להבית. אמנם תמהני ג"כ מאד לרפו"ז (יו"ד סע"א סק"ה) שכ' דבין לקולא ובין לחומרא אין לבוד לטומאה. ובמחב"ר הרי לימוד ערוך הוא בידינו (לקמן פ"י מ"ב) דלא אמרינן לבוד לטומאה. וכמ"ש הר"ש והר"ב שם בפירוש. ובמשמתינו כתבו שוב בפירוש להיפוך. דבאין פ"ט תחת המגדל אז בלבו הכלים שישנם שם טהורים מדאמרינן לבוד. ומלקשיין אהדדי על כרחך שנחלק. דדוקא התם לחומרא לא אמרינן לבוד. משא"כ הכא לקולא שפיר אמרינן לבוד. ואף שנחלק ונאמר דדוקא התם בפ"י. דמיירי לענין שתבקע הטומאה למעלה ולמטה. אמרינן דאין לבוד. ובוקעת הטומאה כנגדה אפילו דרך אמובה שאינה פתוח טפח. אבל הכא שתתפשט הטומאה לכל דרך הפתח. אז כשאין פתוח טפח. אמרינן שפיר לבוד. ולעולם לאין חילוק בין לקולא או לחומרא אפ"ה לא יתישב קושיתינו לרפו"ז. דעכ"פ מה מקשה רבינו משם (סוכה ד' כ"ב) דאמרי' בקורות הבית שאין מכוונות. דכל מה שבדיוטא התחתונה טמא. והקשה ואמאי. נימא לבוד לקולא. ולפי דברינו הנ"ל מה קושיא. והרי לענין בקוע למעלה ולמטה לא אמרינן לבוד. משא"כ לענין התפשטות הטומאה לכל הבל. ובל"ז במחב"ר אין כאן קו' כלל מקורות. דודאי כל מה שמכוון נגד הטומאה. ודאי טומאה יוצא אליו אפי' בנקב פחות מטפח. משא"כ בכל התפשטות הטומאה. כל שאין בהנקב טפח. בודאי אין הטומאה מתפשטת דרך שם לכל הבל מדאמרינן לבוד (בלקמן פ"י מ"א וב'). ותו גם בל"ז גם זה תמוה שם בדברי רבינו שם. שהקשה דאי נימא לבוד לקולא. א"כ היכא משכחת לה שתהיה טומאה מהבר לחבר דרך חור. ולא זכיתי להבין דברי רבינו אלה. דהרי ברור דהבלבוד של טומאה לא דמי לבוד לגבוד של סוכה ושירובין. דהתם כל שאינו רחב ג"ט אמריכן לבוד. משא"כ בטומאה כל שיש בחור טפח. טומאה יוצא בו (רפ"ג מ"ו). ורק בפחות מטפח. אמריכן לבוד לקולא ול"ש: (ד) וא"ת הרי על כרחך הא דהבית טמא לא אייתי דוקא כשרק הפתח שבין מקום הטומאה להבית אינו טע"ע. אבל במקום הטומאה עצמה יש טע"ע אויר. דנימא דלהכי הבית טמא מדהו"ל מקום הטומאה שבקבר שתוס שטמאה כל סביביו. ליתא. דמדנקט הנא שהם וקאמר ואם לאו. משמע דמיירי גם בשמקום הטומאה ג"כ אין בו אויר טע"ע. הרי בבה"ג הו"ל טומאה רעולה. דרק בוקעת ועולה ויורדת ואינה מתפשטת כלל לצדדים.דמ"ש מאילו היתה הטומאה רעולה תחת רגל המגדל (פ"ה) דרק נגד הטומאה בוקעת לעולה ולמטה. ותירץ רש"א דהכא שאני דמדים לעולה מהטומאה הרעולה הנוגע המגדל שמחזיק מ"ט לדיבו כאהל. הוא חוץ. ואין הטומאה בוקעת כלל לא לתוכה ולא לעל גבה. ולהכי הבית טמא. משום דעכ"פ סוף טומאה לצאת דרך הבית ע"כ תוכן דברי רבינו. וי"ל אבל הך דתוספתא בשהטומאה תחת רגל המגדל. מיירי בשאין חלון המגדל ע"ג הרגל. אלא כשהרגל נמשך ועולה נגד כל גובה המגדל. וכולו אטום עד שאי קורת הבית. תדע. דהא

דרך יציאתה: מה שבתוכה טהור. הואיל ואין ביציאתה פותח טפח אינו מביא את הטומאה: ואין דרך טומאה ליכנס. שאין סופו להכניס לה מת: ור"י מטהר. דשמא אין סופו לצאת דרך פתח זה להוציאה לחצאים או לשרפה במקומה ואין הלכה כר' יוסי: **ג היה.** המגדל עומד כולו בתוך הבית אלא שפתח התיבה לחוץ: טומאה בתוכה הבית טהור. דמשום מאי איכא לטמוייה הא *)טומאה ליכא דיש בה פותח טפח ולאו טמונה היא ומשום יציאה

*) נד"ס טומאת אהל

מה שבתוכה טהור א) שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. ר' יוסי מטהר ב) . מפני שהוא יכול להוציאה לחצאים או לשרפה במקומה: **ג היה עומד בתוך הפתח** ג) ונפתח לחוץ ד) . **טומאה בתוכו** ד*) **הבית** טהור

פליג בס"פ דלעיל. אדתנן יש בו פותח טפח ואין ביציאתו פותח טפח. הטומאה בתוכו הבית טמא: **ג** ["היה עומד כו'. פירש הר"ב היה

מלאכת שלמה

כך הגיה הרב בעלמא משכני ז"ל: ור' יוסי מטהר. פי' הרא"ש ז"ל גרסה דר' יוסי פליג נמי אריש היה עומד בתוך הבית טומאה בתוכו הבית טמא דחד טעמא הוא לתרוייהו. ותימה דליפלוג נמי ר' יוסי אמתני' דלקמן פ"ו דמת בבית וכו פתחים הרבה כולן טמאים ואפשר דר' יוסי מודה במת שלא דאין דרך לשרפו או לחלקו לחתיכות ומיהו קשיא לן הא דא"ל יוסי פ"ג הסדרה והגולגולת כמת ולא אמרי' יכול לשרפה או לחסרן משיור טומאתם ואפשר דר' יוסי לדבריו דת"ק קאמר דקאמר ת"ק נדול מכזית כמת וקאמר ליה לדידי דוקא מת שלא מטמא הפתחים לדידהו אודו לי מיהת דדוקא שדרה וגולגולת אבל לא גדול מכזית כמת ע"כ ומצאתי כתוב כ' ה"ר מנחם ז"ל דאפי' לר' יוסי שדרה וגולגולת דינם כמת ע"כ עוד מצאתי כתוב כתב ה"ר מנחם על מה שפי' הרא"ש ז"ל וגראה דר' יוסי פליג נמי אריש אע"ג דפרשינן לעיל דלדידי' כשהיה טומאה בבית מה שבתוכה טמא היינו טעמא שהוא בטל עם הבית אמר יראה לדחק לפי כן כדי שלא יקשה לו פי' הרא"ש ז"ל וכ"ל דיש חילוק כמו שכתבתי למעלה במתני' ע"כ: **ג היה עומד בתוך הפתח ונפתח לחוץ טומאה בתוכו הבית טהור.** שם בחולין פ' העור והרומב מייתי דתני עלה דמתני' ור' יוסי מטהר ומפ' דר' יוסי קאי אמאי דקאמר ת"ק

בסיפא

יכין

בטל היבה לגבי מגדל. ככל המחובר לטהור טהור [כלים פי"ב מ"ב]. ואילה"ק עכ"פ אי התם במגורות שלימות מיירי. מ"ש מבית התבלין. שם לא הרבה ב"ק. וכולן חיבור. שעשמא א' כשעשמא חבירו [כלים פ"ב מ"ז]. י"ל התם רק בבית התבלין. שכל בתי קבול שלו עשוי למין תשמיש א'. לפיכך כולן חשובין כב"ק א'. אבל במגורה שבתיבה שעשוי רק לגנות שם חפצים קטנים שאין נאותין להניחן בחולל התיבה עצמה אינן חיבור זל"ז. ואעפ"ב יש לעיין בזה [כלים פכ"ה מ"ה ופכ"ט מ"ב ופרה פי"ב מ"ט ודו"ק] אלא מחוורתא כדאמרן. דמגורה שבתיבה מיירי רק בשנשברה התיבה וקמ"ל דהתם אלא יומא גבה בטל עיקר בטל הטפל דאין המגורה טפל להיבה וכו"ק. מיהו משמע דכשהטומאה בתיבה רק בית עמא אבל מגדל טהור מדאין דרך טומאה לכנוס שם (ה): בא) מדאין בפתח התיבה טע"ט אין הטומאה שבבית מהפשט' לשם ואין דרך טומאה לכנוס: כב) ר' יוסי אריש קאי דהיינו בטומאה בתוכה דבכה"ג מטמא ה"ק [בחולין קכ"ז א'] (ו): כג) שהמגדל הנ"ל שכולו עומד תוך הבית רק כהאי א' שבו פתח המגדל ממלא כל פתח הבית: כד) נ"ל דמלת נפתח לאו דוקא. אלא ר"ל דהכיהל של המגדל הוא בחוץ ואפי' הוא נטול. דהרי עיקר טעמא שנטהר הבית הוא רק מדדרך טומאה לצאת ובכה"ג אפי' בנטול. אם רק חיסר להוציאו שם מהני [כפ"ז מ"ג] מכ"ש הכא שאין להטומאה מקום יציאה רק דרך הפתח של מגדל שהוא בחוץ: כד*) בחוץ הלול המגדל שהוא לויר

פס"ב

שהטומאה רצופה בה אפ"ש הקרקע שתחת המגדל שייך לבית ולא להמגדל דהרי אין הטומאה שבתוכה בוקעת להמגדל שהטומאה שבתוכה רצופה תחת המגדל מחפשת ויצא דרך הבית: (ה) וא"ת כיון דחלול התיבה טע"ט ואין לו פתח פתוח יהיה דינו כקבר סתום שמטמא כל האהלים המונעים בו וכדאמרי' בתוספתא (פ"ב) במוכני בסיפא דאם המוכני מנוסף הו"ל כקבר סתום ומטמא הכל וה"נ גם רוח המגדל יטמא מדהוא סמוך ונוגע בהתיבה. י"ל לפמ"ש לעיל (בקרית ארבע) דאין דין קבר סתום רק בנולע מתחתיו. א"כ דוקא מוכני שהא עצמו בולע סביב להמגדל. להכי אפשר לדון בו דין קבר סתום. משא"כ היבה הכא שהוא בלד חלול המגדל. ואינו בולע בפ"ע מהמגדל. א"א לדונו כקבר סתום. ובהא יש לתרץ נמי. במה דק'. דהכא אמרינן דבשאין בהתיבה פתח פע"ע אמרינן דסוף טומאה לצאת אף דרך סדק הקטן שבין התיבה להבית [כרש"י חולין קכה"ב]. וק' דא"כ ה"נ הול"ל לעיל (פ"נ מ"ז) בביב פע"ע ופתוח לרה"ר בפחות מטע"ט. התם נמי שמטמא דאין לצאת אף דרך הפתח הקטן שמהביב לרה"ר. וא"כ למה הבית טמא. ולפי דברינו הנ"ל יתורץ די"ל דהתם הרי אוקמינן שהביב בולע להבית (כפ"נ מי' ע"ב) ולהכי שפיר הו"ל כקבר סתום. לעמא גם הבית שסמוך להביב. ועוד י"ל דהתם מדהביב בקרקע הבית שייך שפי להבית. וכמו שנאמר לקמן בס"ד (ועי' מ"ש ביכין סי' ח' ודו"ק): (ו) מיהו דוקא באין לו פתח פע"ע אית לי' לר' יוסי הך סברא. דאדאמר

בגשון נקבה תני לה וכ"כ הרמב"ם בתחילת הבית מגדל שעומד בתוך הפתח וכ"כ הר"ב בסמוך וכן מוכח לאמאי דפי' הפ"ג דע"ב במגדל חייבי דאי אתיבה דלעיל קאי אאין ביציאתה פ"ש הוי טומאה עמוקה ובוקעת כל סביבה ואמאי תני טומאה בתוכה הבית טהור וכן הקשו התוס' בפ' המוכר פירות ד' ק'. ומה שמילקו התוס' דבכלי אינה בוקעת דלא מבטל לה. לא יתכן אמו בבית מבטל לה וק"ל בית הבית סתום משמע כל סביביו • ועוד דבמגדל נמי אמר בהדיה בפ' העור והרומב דת"ק ממעמא מתני טעמי אי משום דבוקעת וכו'. ומיהו התם בחולין מייתי לה בגשון נקבה הממילה בתוך הפתח ופתחה לחוץ. משמע דאתיבה דלעיל קאי וקשה א"כ אאמאי הבית מטהר. וגראה לפי שמת הרמב"ם דפ"ז מהט"מ הא דבית סתום מעמא כל סביבו דוקא בשאין שם פתח אבל יש שם פתח אפי' נטול אין כל סביביו עמא אלא כנגד הפתח. ניחא נמי הכא כיון שעומד בתוך הפתח פשיעא דבהאי פתח מפיק לי' ולא נבע מנפתח אחד מהן לקמן בפ"ז דודאי בהך מפיק לי' ושוב אין לו דין קבר סתום ולאו כמו עמא עמוקה ואינה בוקעת. ומיהו נ"ע לשמת הרמב"ם לקמן בס"ד נבי טוהרת שפתחה לחוץ ס"ל שהטומאה שבתוכה מעמא הבית הולל וסיא עצמה בתוך הבית א"כ אאמאי הבית טהור: **ונפתח** לחוץ. ופתוח לחוץ לא קבני אלא נפתח לחוץ מעמא אפי' אין הפתח פתוח אלא שמקום הפתח הוא בלד חוץ שלא בא לפותחו נפתח לחוץ. כן נגמ' בהעור והרומב הני ופתחה לחוץ ולא אני פתוחה דאפי' נטולה היא אלא שמקום הפתח הוא בלד חוץ. ודייק לאיתני

הכי

ישראל

קאמר בתוספתא. הא למה זה דומה. לעומאה שתחת עמוד שבבית. שטומאה בוקעת ושולה וכו'. והנה דברי רבינו זלה"ה א"ל חיזוק. דטומאה רצופה שתחת כלי הבא במדה. אינה בוקעת לתוכה כלל. ואילה"ק לדבריו. הרי כל כלי הבא במדה דינו כאהל (כרמב"ם פכ"ח מטו"מ ה"ג) והרי בטומאה רצופה שבקרקעית האהל בוקעת לתוכו. ומתפשטת הטומאה בתוך כולו. ולר"ש ולר"ב עכ"פ בתוך האהל נגד הטומאה טמא. ומש"ל בס"ד (בקרית ארבע). י"ל דדוקא באהל ממש קרקעיתו שייך לו עד התהום. ומה"ש גם בבית שאינו טע"ע. אם הוא תחת הבית. טומאה שבביב בוקע לתוך הבית. (כפ"ג מי"ז) משא"כ במגדל הבא במדה שם לו שולים נפרדים לעצמו מהקרקע שתחתיו. להכי כשהטומאה רצופה תחת השולים בהקרקע. אינה בוקעת לתוכה (ועי' פ"ש סי' כ"ה ופס"ו סי' כ"ל). וכן מוכח לקמן (פ"ע מי"ב). ולפ"ז נ"ל דבין כשהטומאה מונחת תחת לו על המגדל ממוך להקורות והרווח שבזה לו בזה הוא פחות מטע"ט לו בין מגדל להכותל והרווח שם פחות מטע"ט בכל הנך כיון שהרווחים הנ"ל פתוחים להבית אף שפתוחי' פחות מטע"ט אמרי' דסוף טומאה לצאת לדרך הבית ונטמא הבית וכדמוכח לקמן (פ"ז סוף מ"ב) ולא נרע לאותו רווח שבאמצע חלול הבית מטומאה בין הקורות התם דאמרי' דאע"ג שהטומאה רצופה במקומה אפ"ה בשנרחת תוך הבית הבית טמא. אבל בהיה א' מהרווחים הנ"ל שהטומאה שם רצופה והוא סתום מכל לד כלפי פנימית הבית הרי היא כשאר טומאה רצופה שבוקעת ושולה ויורדת כנגד טמא. מיהו אם היה המגדל תוך הבית יושב על שוליה וטומאה רצופה תחת הקרקע שתחת השולי' והרי אז אין הסתימה שלפני הטומאה נראה תוך הבית שולי המגדל יושב על הקרקע

תפארת

בועז

חדושי מהרי"ח

[תוי"ט ד"ה] ר"י מטהר כו'. אך עדיין קשה כו' עכ"ל. ובשביל קושיא זאת כתב הרב תוי"ט באמת שם דרבי יוסי פליג אהא ע"ש

תוספות אנשי שם

ב תי"ט ד"ה ר"י ר' אך עדיין קשה כו'. ע' תו"ת. וכ"כ הכ"ד. וכס"ל כ' וז"ל לא זכיתי להבין מאי קא ק"ל הא טעמא דמתני' דהתם בהיא נכא

משנה אחרונה

ואם לאו טמאין. וכן בפכ"ו מ"ז בכלים שבתבן. והא דתנן התם פכ"ו מ"ד טומאה בבית כלים שבתבן שהוכים ומשמע אפילו אין שם שפה מגלה מפליג כדמפליג בסיפא וכ"כ תוי"ט שם. התם ל"ל דמתילה שאני דמתילה מגלה לגבי כלים אע"ג דלגבי טומאה דמתילה נמי לא מהני כדפי' לעיל: **ג היה** עומד בתוך הפתח. הלבון משמש דבמגדל עצמו מייתי לתני' ליה בלשון זכר ותיבה דלעיל

ציונים

ג היה עומד מי' שם:

חלופי גרסאות

ב שדרך הטומאה לצאת בחולין מפני שדרך טומאה. ואין דרכה להכנס בחולין דרך טומאה ליכנס. להחצאים נל"ע חצאים.

תוספות חדשים

משנה ב [בתי"ם ד"ה] ר"י כו' עדיין קשה כו'. ונמ"ש בתי"ט לעיל ד"ה ואם לאו דיש חילוק בין כיב למגדל משום דביב קבוע ומשמש

אליהו רבא

בע"ג ופיק נמי מדין בוקעת לעמא מתוכת אהל כל תוכו וכל ע"ג לאפילו אלא כנגד הזית הלכך לא אמרי' ביה כלל בוקעת ותוכה טהור ופ"ג כנגד הטומאה טמא משום דלא חיין וכמאן דליתיה דמי כדאמרי' גבי כוורת רפ"ט. והכא במגדל נמי לא אמרינן בוקעת לא למעלה מהמגדל ולא לתוכו אלא הבית עמא מפני שסוף הטומאה לצאת:

ב ר"י מטהר מפני שהוא יכול להוציאה מלחיצו. וקביא לן וליפלוג נמי רבי יוסי בריש המגדל גופא וכביב שהוא קטון דשלבי פיקין דלעיל

ב היה עומד בתוך הפתח ונפתח לחוץ טומאה בתוכו הבית טהור. ואם לאו אמאי אמרינן דבוקעת לבית ולא לבית המגדל. ולכאורה נראה דאם לא הוי טומאה עמוקה ובוקעת כל סביבה ואמאי תני טומאה בתוכה הבית טהור וכן הקשו התוס' בפרק המוכר פירות ד' ק'. ומה שמילקו התוס' דבכלי אינה בוקעת דלא מבטל לה. לא יתכן אמו בבית מבטל לה וק"ל בית הבית סתום משמע כל סביביו • ועוד דבמגדל נמי אמר בהדיה בפ' העור והרומב דת"ק ממעמא מתני טעמי אי משום דבוקעת וכו'. ומיהו התם בחולין מייתי לה בגשון נקבה הממילה בתוך הפתח ופתחה לחוץ. משמע דאתיבה דלעיל קאי וקשה א"כ אאמאי הבית טהור. וגראה לפי שמת הרמב"ם דפ"ז מהט"מ הא דבית סתום מעמא כל סביביו דוקא כשאין שם פתח אבל יש שם פתח אפי' נטול אין כל סביביו עמא אלא כנגד הפתח. ניחא נמי הכא כיון שעומד בתוך הפתח פשיעא דבהאי פתח מפיק לי' ולא נבע מנפתח אחד מהן לקמן בפ"ז דודאי בהך מפיק לי' ושוב אין לו דין קבר סתום ולאו כמו עמא עמוקה ואינה בוקעת. ומיהו נ"ע לשמת הרמב"ם לקמן בס"ד נבי טוהרת שפתחה לחוץ ס"ל שהטומאה שבתוכה מעמא הבית הולל וסיא עצמה בתוך הבית א"כ אאמאי הבית טהור: **ונפתח** לחוץ. ופתוח לחוץ לא קבני אלא נפתח לחוץ מעמא אפי' אין הפתח פתוח אלא שמקום הפתח הוא בלד חוץ שלא בא לפותחו נפתח לחוץ. כן נגמ' בהעור והרומב הני ופתחה לחוץ ולא אני פתוחה דאפי' נטולה היא אלא שמקום הפתח הוא בלד חוץ. ודייק לאיתני

הכי

היה המגדל עומד כו' אלא שפתח התיבה כו'. פתח במגדל. וסיים בתיבה. ולא ידעתי למה. ואע"פ שיכולין לדחוק ולומר. שר"ל תיבת המגדל דמתניתין לעיל. אלא לא ידעתי מה הטעם שנדחק לאסברי הכי. והקרוב אלי דה"ל לאסמעינן לענין מקח וממכר. ולי הא דברפ"ג דמסכת ב"ק. וע"ש] : **טומאה בבית מה שבתוכו טמא**. והר"ב העתיק טהור. וכ"כ הר"ם דבמשנה דוקנית גרסינן טהור. וכן בתוספתא וכן עיקר ע"כ. וכה"ג במשנה י פ"מ פירשו ג"כ הר"ב והר"ם דגרסינן טהור אבל הרמב"ם שם מפרש טמא. וכן בחבורו בדין דהכא פי"ח מהט"מ. ובדין דלקמן בפי"ט פוסק בשניהן דטמא. ופי' הכ"מ דמיירי שהמגדל ממלא כל הפתח ואין פותח טפח מכל לד למעלה ולמטה ומן הצדדין. נמצא שאין מקום לצאת הלכך הטומאה בוקעת ויולאה דרך דופני המגדל. מידי דהוה לאפתחי בית בזמן שהם נעולים עכ"ל. ומהר"ם כתב לייסב גירסת הספר דגרס טמא בין הכא בין בבורות. דמיירי שם פותח טפח מתחת המגדל לארץ או בורות ולארץ. ובפתחן למעלה בין במגדל בין בבורות. וכיון שהטומאה נכנסת תחת המגדל ודרך הטומאה לצאת דרך שם וקי"ל דאדם וכלים נעשין אהלים לטמא ולא לטהר לקמן רפ"ז. והרי בוקעת למעלה מן המגדל והבורות וכך בוקעת לתוכן. והתוספתא דקתני טהור באין שם פותח טפח מתחתיו [מייר] ולפירושי בתוך הפתח ופתחה לחוץ : **טומאה בבית מה שבתוכו טהור**. היא גירסת הר"ש ז"ל וכן נ"כ מצאתי הגירסא שם בחולין ממש הרמב"ם ז"ל גרים בפירושו וגם בפי"ח מהט"מ טמא וגם ה"ר יצחק ן' גיאת ז"ל גרים טמא שהוא טמא בטומאת הבית ואין הבית טמא בטומאתו. והרא"ש ז"ל

ר' עובדיה מברטנורה

טהור כה) : **טומאה בבית מה שבתוכו טמא** כו) **שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה** היתה יציאה של טומאה נמי לא מטמיא דהא אין יציאתה לפנים בתוך הבית : **טומאה בבית מה שבתוכו טהור**. שאין

מלאכת שלמה

בסיפא טהור וטעמא משום דנקט גרישא יש בה פותח טפח הא אין בה פותח טפח אפי' העמידה בפתח ופתחה לחוץ הבית טמא משום דטומאה מונחה בוקעת והוי כאילו מונחת בקרקע הבית והבית מאהיל עליה וקאמר דלאו מילתא היא דטומאה מונחה אינה בוקעת. ומצאתי מוגה כ"א העמידה בתוך הפתח ופתחה לחוץ : **טומאה בבית מה שבתוכו טהור**. היא גירסת הר"ש ז"ל וכן נ"כ מצאתי הגירסא שם בחולין ממש הרמב"ם ז"ל גרים בפירושו וגם בפי"ח מהט"מ טמא וגם ה"ר יצחק ן' גיאת ז"ל גרים טמא שהוא טמא בטומאת הבית ואין הבית טמא בטומאתו. והרא"ש ז"ל

סיפא

כתב

יכין — תפארת ישראל — בועז

טע"ט : כה) דאע"ג שגוף המגדל שהטומאה שם בולט לתוך הבית הרי יש בחלול מקום הטומאה אויר טע"ט. ואין הטומאה רצולה שם שתבקע למעלה לתוך הבית. ואע"ג שדלתו נעול אפ"ה אין דיו כאהל הסתום מכל לד. דאז כל האהל נקבר סתום דמי. ומטמא כל כגדו למעלה ולמטה. דהרי יש לו פתח לגד חוץ אפילו הוא נעול מגיל. ואע"ג שיש להמגדל גם פתח לגד פנים. לא דמי למה בבית שכל פתחי הבית טמאים [כפ"ז מ"ג] דהתם כולן פתחן לחוץ. אבל הכא אמרינן דרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנס. ואע"ג שגוף המגדל בתוך הבית עכ"פ מדמחזיק מ"ס הו"ל אהל וחולק בפני הטומאה : כו) דאע"ג דאין לדון הבית כסתום לגמרי. ויהיה דיו כקבר סתום שמטמא כל אהל שסמוך לו. ליתא דכל שלא פרץ זוית הפתח אף שסתם הפתח לגמרי אפ"ה אינו דיו כקבר סתום [כב"ב די"ב א]. עכ"פ מדממלא המגדל כל הפתח. ואין להבית פתח לגד אחר. ודאי יצא הטומאה דרך פתח זה. ולכאי אפי' אין להמגדל פתח לגד שלא כמו שהיא בפתח המרווח שים לו. וכ"כ בשאין חלול מקום הטומאה טע"ט אף שגם הפתח של אותו חלול להבית ג"כ אין לו טע"ט. אין שייך בזה לומר שיכול להוציאו לחלאין. דמדאין חלול מקום הטומאה טע"ט. לא הטומאה כמונחת בבית דמי. ואפי' יוציאו לחלאין. עכ"פ כל קודם שהוציא כבר נטמא כל מה שבבית. מיהו כשאין מקום הטומאה טע"ט. ואעפ"כ יהיה פתוח טע"ט. זה א"א כלל. וא"ל תנא לאמעינן מה דינו לר' יוסי. כך היה מ"ל נולא דעת רבותינו. דהרי רבינו הרא"ש כ' להדיא דר' יוסי גם גרישא פליג. ואי משום הקו' ממת בבית (פ"ז מ"ג) דלא

אחר. ודאי יוציאו לחלאין או ישרפו במקומו. וזהו כל עיקר טעמו של תנא דנקט בבא דתיבה. והרי לת"ק דינו שוה ממש לדין טומאה במגדל. וכבר שמעינן מרישא. וא"ל הך בבא דתיבה בלא. ואי דרכה לאסמעינן דלא כשאין התיבה פתוח טע"ט לבית. אמרינן דסוף טומאה לצאת משם להבית. הרי גם זה כבר שמעינן למדי מסיפא דרישא. אדקאמר טומאה שם הבית טמא. אלא דרכה לאסמעינן. דלזקא בבבא דתיבה. דסיימו בים בחלנה טע"ט. ואין בפתחה טע"ט. בהא לבד פליג ר' יוסי וס"ל דאין אומרין בכה"ג סוף טומאה לצאת. אבל בשהחלול שהטומאה שם טע"ט וגם פתחו טע"ט. כגון בטומאה במגדל ברישא. וכ"כ ממת בבית (פ"ז מ"ג) וכ"כ בכזית ממת בבית (פ"ג מ"ו) דכולן יש בחלנן ובפתחן בכל ל' טע"ט. או בשהחלול של מקום הטומאה וגם הפתח אין בכל ל' טע"ט. כגון בין המגדל לארץ או בין לשמי קורה. או בין לבהל. אם טומאה שם בכל הא"ג מודה ר' יוסי דאמרינן נביה סוף טומאה לצאת. ושעמא דמלתא. דכשהפתח טע"ט. אף שחלול מקום הטומאה נמי טע"ט. והו"ל מקום מיוחד לעצמו בהבית. עכ"פ מהיכא תיתא יוציאו משם הטומאה לחלאין. ולא יוציאוה

לגד

אלא כמו שהיא בפתח המרווח שים לו. וכ"כ בשאין חלול מקום הטומאה טע"ט אף שגם הפתח של אותו חלול להבית ג"כ אין לו טע"ט. אין שייך בזה לומר שיכול להוציאו לחלאין. דמדאין חלול מקום הטומאה טע"ט. לא הטומאה כמונחת בבית דמי. ואפי' יוציאו לחלאין. עכ"פ כל קודם שהוציא כבר נטמא כל מה שבבית. מיהו כשאין מקום הטומאה טע"ט. ואעפ"כ יהיה פתוח טע"ט. זה א"א כלל. וא"ל תנא לאמעינן מה דינו לר' יוסי. כך היה מ"ל נולא דעת רבותינו. דהרי רבינו הרא"ש כ' להדיא דר' יוסי גם גרישא פליג. ואי משום הקו' ממת בבית (פ"ז מ"ג) דלא

משנה אחרונה — תוספות אנשי שם

הכי דאינו מקום פתחו לגד הבית לא מצי למיתני טומאה במוכה בבית עטור דהא דרך יציאתה טמא וכשפתחה לגד הבית הוי הבית דרך יציאתו. אבל הרמב"ם בחבורו כתב שהוא פתוח בתוך הפתח. ולא ידעתי מי הביאו לפרש כן. ובספר מצות מכמים כתב משום שהוא גורם טומאה בבית מה שבתוכו טמא. ובבריתא דהטור והרמב"ם גרסי' עטור. לכך מפרש דהכא חייבי במגדל עצמו שעומד בתוך הפתח ופתחו פתוח לחוץ וכיון

דחוץ

לגולה מלתא ואתם שייך שפיר דה"ט דטומאה בתוכו הבית טהור לפי שדרך טומאה לצאת ויוצאה דרך שם לרה"ר (ונהגיה נמי מודה ר"י דהא יש ביציאתה פ"ש וכמ"ש התי"ט גופי' דכשיש פ"ש מודה) ולגבה תני נמי הכי במצעתא. וה"ע דהר"מ בפ"כ ה"ז בהך בבא מצעתא ע"כ : **ג תי"ט ד"ה הי' עומד כו'** והקרוב כו'. הוא רחוק מאד דמ"ל להר"ב להדם דין כזה אבל פשוט דהר"ב מפ' דבבא זו קאי על משנה הבמוכה לה דמיירי בטומאה המונחת בתוך הבית המגדל וגורם

חדושי מהרי"ח — כלן

ע"ש. אבל לי נראה דשם מודה ר"י ג"כ. דשם ע"כ איירי דבבית היה פתוח טפח בפתח שהוא לבית דדרך שם שופכים מים דאל"כ דבפתח הפתוח לבית לא היה לו פתוח טפח לטה אמר בבבא ראשונה יש בו פותח טפח וביציאתו פותח טפח. ול"ל מפני שדרך טומאה לצאת ואין דרכה להכנים תיפוק ליה בשביל שאין בפתח הבית מה שהוא פתוח לבית פתוח טפח ואין הטומאה נכנסת ולא יוצא בפתוח טפח כמו שמביא כאן הרב תוי"ט משנה ו' ע"ש יש פותח טפח לא הוי כקרקע הבית ולכן טומאה בבית שם טהור טומאה שם הבית טהור ואי משום דע"כ צריך להוציא דרך פתח זה לא היא דהלא ביציאתו לרה"ר יש בו פותח טפח אלא ע"כ שיש פותח טפח לבית ולכן היה הן בבית הן בבית הכל אהל **טמא** משום שבפתוח טפח טומאה יוצא מזה לזה לכן נתנה משנה טעם משום שדרך טומאה לצאת וכו' וא"כ

בסיפא נמי כשאין ביציאתו פותח טפח אבל לבית פתוח טפח כנ"ל לכן טומאה בתוכו הבית טמא משום שהוא פתוח לבית בטפח כנ"ל וזרכה כאן להכנים משום שאין ביציאתו בפתח רה"ר טפח אבל טומאה בבית אפ"ה בבבא טהור משום שאין דרכה להכנים משא"כ כאן במגדל שלא יש לתיבת המגדל רק חור פתוח אחד רק בחללה יש טפח לכן פליג ר"י וטמהר כשטומאה בתוכה בפני שאין פותח טפח ואין הטומאה יוצא מאי אמרת שע"כ יוציאו דרך החור שבתיבה על זה אמר ר"י שיש תקנה לשורפו או להוציאו חצאין משא"כ בבבא שיש פותח טפח לצד הבית ובזה דרך להוציא הטח דהיינו כזית כמו שאמר במשנה ו' כזית מן הטח פתחו בטפח ולרה"ר אין פתוח טפח ודחוק להוציאה אז יותר סבראי להוציאה דרך הבית שיש שם פותח טפח והוי דרכה להכנים ולכן **טמא** כנ"ל :

אמשמים לבית. בטיל לגבי בית והוי כאוכלין שנבלען נעיבו כו' ע"ש לק"מ :

אליהו רבא

דלעיל ובכל דוכתי דאמרינן עמא מפני שדרך הטומאה לצאת. ופו אמאי לא פליג נמי רבי יוסי בסיפא דהא עומד בתוך הפתח. ובתוספתא פ"ה תניא להא דרבי יוסי אסיפא היה עומד בתוך הפתח וגפתח לחוץ כו' א"ר יוסי כן הלכה יפה כח הכלי להעיל מכח אמיד פחיל לו מכח אהלים אם מגיע הוא מכח אמיד פחיל בגולל ק"ו ע"י אהלים. פירוש בתמיה כן הלכה אם הכלי מגיל מכח נ"פ ק"ו ע"י אהלים. הלכך נראה דמפכינן לה להני תרתי מתנייתא ומתנינן הא דהיה עומד בתוך הפתח עד שיהיה מוכני ברישא והכי אלי דתיבה המגדל ורבי יוסי מטהר קאי אתרוייהו הלכך דתיבה מגדל דקא סליק מיניה ואתכן דהיה עומד בתוך הפתח. וקסבר רבי יוסי סוף הטומאה לצאת לא אמרינן דיכול להוציאה חלאין או לבית פנימה והיכא דטהרה בתוך המגדל קאיל מגדל אשהרה דבתוכו אע"ג דסוף הטומאה לצאת דרך המגדל ומידה רבי יוסי בטומאה בתוך המגדל ומגדל עומד בבית דהבית עמא ולאו משום דסוף הטומאה לצאת אלא קסבר הואיל ואין המגדל דרך יציאה לטומאה בפני עצמו לא אשיב אהל לאוצי הטומאה דהוכו דלא ליעמי הבית וכמאן דליתא דמי מידי דהוה לאמיד פחיל דאיל לטהרה שבתוכו ולא מגיל לטומאה דהוכו ס"א אלי אהל דלית ליה יציאה לטומאה בפ"ע אלא דרך הבית אבל לאוצי לטהרה דהוכו ולא אבל לאוצי הטומאה דהוכו וכמאן דליתא דמי. והייבו טעמא דרבי יוסי דפליג אהיה עומד בתוך הפתח וטומאה בבית קסבר מה שבתוכו עטור דקמגיל המגדל לטהרות שבתוכו וסוף הטומאה לצאת לא אמרינן דיכול להוציאה חלאין ומגדל דרישא דהיה עומד בתוך הבית וכן בבבא קמור דגיגל לא פליג דמודה אם טומאה בתוכן הבית עמא ולאו מטעמיה דת"ק דסוף הטומאה לצאת אלא אלא מכוס אלא תבא אהל להעיל לטומאה דהוכו סולאל ואין לו יציאה לעצמו אלא דרך הבית וכמאן דליתא דמי. ובתיבה המגדל דמתניתן בתר אלי מתני' דהיה עומד בתוך הפתח נמי הכא במגדל עומד תוך הפתח ותיבה תוך לפתח עסקי' ויש פותח טפח לבית שהתיבה סתום בלה שמטמא לבית אלא שלגד הבית רחב עד פ"מ

ולגד הכון קלר וסברי רבנן כיון שלגד הכון קלר ודאי סוף הטומאה לצאת דרך הבית דהכא עד פ"מ לבבי טומאה בתוכו הבית קמור דתניא בתוספתא רחב מבפנים ולר מבחוץ טומאה בתבא הבית עמא כו'. ור' יוסי סבר סוף הטומאה לצאת לא אמרינן דיכול להוציאה חלאין אלא לבפנים בתוכו הבית אבל לבחוץ לא ליחשב אהל וכמאן דליתא דמי מידי תיבה אלא בתיבה שלחוץ לבית וכי כמאן דליתא דמי מאי הוי הא הטומאה דמונחת חוץ לבית דמיא ובית מסיבא לעמיה הלכך רבי יוסי מטהר. והכן נמי נבי כלב כי אלי נוגעת (בפי"ח מהט') ל' כלב שאכל בשר המת כ' יוסי אומר רואין את הטומאה מכנגד המקוף ולפנים הבית עמא מכנגד המקוף ולחוץ בבית טהור. והוא משום דאין לו יציאה לעצמו ואמרינן אהל כמאן דליתא דמי הלכך בלבד

כמאן דמונחת בבית דמי ולחוץ כמאן דמונחת בחוץ דמי וכדבעינן למימר התם : **ג טומאה בבית מה שבתוכו . גרסינן :**

שלא דרך טומאה ליכנס שם: מוכני. גלגל העשוי למגדל להוליכו ממקום למקום: משובה לאחריו. מרוחקת מאחורי המגדל לגד הבית שהמגדל עומד על הפתח והמוכני משוכה מאחריו לגד הבית בפנים וטומאה שם בתוך המוכני כנגד קורות הבית. אע"פ שהבית מאהיל עליו. הבית טהור. דנחשב מוכני כמגדל. והרי המגדל עומד בפתח

סיפא דקתני בד"א בזמן שיש שם פותח טפח ליכא לפרושי. כלומר מהתיו. בהא הוא דאמרינן טומאה בבית מה שבתוכו טמא. ע"כ. ומפירוש הר"ם דלקמן משמע. דהואיל ויש לבית פתחים אחריים הלכך טהור כגירסתו. ע"ש בפירוש התוספתא. ושוב מצאתי דמייתי לה למתניתין דהכא. בפרק העור והרוטב. בגמרא דף קכה. וגרסינן בה טהור. וכן העתיקו רש"י והתוספות שם. ועוד

משובה לאחריו. **שלש אצבעות** (כח) **שם בנגד הקורות** (ט). **היתה מוכני שלו** (כח) **להבנים** (כו). **טומאה הבית טהור** (לא).

בד"א

מוכח [כי] בגמ' דאמרינן והני עליה ר"י מטהר אהיא. לילמא אסיפא. ת"ק נמי טהורי מטהר. ומתוך כך נראה לי דהרמב"ם לא גרס שם כלל. ויש לי עוד ראייה בזה במשנה ז פי"א [ד"ה ר"י]: **מוכני**. פי' הר"ב גלגל כו' ועיין מ"ש במשנה ב פי"ח דכלים:

מלאכת שלמה

כתב וז"ל הרב ר"ש ז"ל הני' כאן וכן נ"כ הני' בפ' כוורת בנבת היתה עומדת בתוך הפתח וכו' טומאה בבית מה שבתוכה טהור שדרך הטומאה לצאת

יכין

לגד הבית. נטמא תוך המגדל. ודוקא בממלא המגדל כל הפתח. וגם שלא להבית פתח אחר לחוץ. רק זה הפתח שהמגדל עומד בתוכו. נמצא שלא להטומאה שבבית מקום לצאת רק דרך שם. אבל בהיה פתח אחר להבית. או שבאותו רוחב של פתח שהמגדל עומד בתוכו. כשאר בצדדי המגדל או למעלה ממנו או תחתיו אויר טפח פתוח מהבית לחוץ. הרי הטומאה יוצאת דרך שם. והמגדל וכל שבתוכו טהור (ן) : כז) הרי הרי טעמא דנקט הכא מ"ש דקאי אריסא וגם אסיפא אלא נקט שדרך טומאה לצאת מקום טומאה בבית. דמה"ט המגדל טמא. והדר נקט ואין דרכה להכנס ליהן טעם אריסא בשהטומאה במגדל. משו"ה הבית טהור. מדאין דרכה להכנס : בח) מוכני הוא לשון הכיור וכמו אוכטבר זאטץ בל"א. והייט שהמגדל יושב תוך דפנות המוטות שישנם להמוכני סביב ומיירי הכא שהמגדל עומד וממלא כל חלל הפתח כבריסא : בט) ר"ל שהלל המוכני משוך מאחורי המגדל במרחק גא"ל לגד פנימי של הבית [ולרמב"ם [פי"ח מטו"מ] הא דנקט ג' אצבעות. ר"ל משום דבכה"ג אין המוכני פחות עפה שהוא רוחב ד' אצבעות. דאם היה כן היתה הטומאה שבתוך המוכני מתפשטת דרך הטפח הפתוח גם להבית. וק"ל מ"כ ג"ל לתנא לנקט ג' אצבעות. דהו"ל ליתנא דלא דווקא מפי הו"ל לתנקט שהיה משוך לאחריו פחות מטפח בכרכא. ול"מ היה כ"ל דבדיוק נקט ג' אצבעות. דדוקא במשוך לאחריו ומרוחק מאחורי המגדל רק עד ג' אצבעות הכי אורחא. ולפיכך מתשב בהמגדל. והו"ל כטומאת הטומאה במגדל שהבית טהור. אבל במשוך מהמוכני קצת מפי מגא"ל ולפיכו אינו עפה. עכ"פ מדבגיל כך אינו בגוף המגדל וא"כ מוכני שהוא כלי אפי' היה פתוח לגמרי בגמ"פ לא היה חוצץ מלטומאה הטומאה וכן כ' קצת מזה בפי' הבני של הכ"ם. אלא דק"ל הרי באינה נשמעת מייתי ובדקאמר בסיפא במד"א בשאינה יוצאת. והרי בהא לגד סני וכדמשמע בכלים [פי"ח מ"כ] ומה מלריכינן הכא שגם לא תהיה משוכה לאחריה ג' אצבעות [וכי' בבועז סי' מ' ודו"ק]. וי"ל דאם מיירי בשיוצאים ולאי שאינה נשמעת. וכגון שמשובר המוכני במגדל בהסמרים. אבל הכא קאמר דלפיכו אינן קבועין יחד בהסמרים. אפ"ה אם אינה משוכה אחריה גא"ל. ולאי אין נשמע. **ובהא** מתוכן דברי הקשיא שהקשיתי [בבועז סי' ע'] נמה לא כלל תנא תנאי שאחיה משוכה רק ג' אצבעות בהדי אינך הנאי דנקט בכמד"א ודו"ק] : ל) שהטומאה מוכחת תוך חלל המוכני במקום שהמוכני משוך לאחורי המגדל לגד הבית נמצא שהטומאה נגויה נגד קורות הבית. וקורת הבית מאהלת על הטומאה להדיא : לא) נ"ל דקמ"ל דאף דפשוט שהטהרות שיבאו שם תחת התקרה נגד המקום הפתוח שבמוכני. אע"נ שאינו פתוח טע"ע. אפ"ה בקרמה שם

טמאנו הבית מדדרך טומאה לצאת שם. רק מדהביב דינו בקבר סתום. ולכאי אפי' יוצאינו. אח"כ לחצאין דרך הפתח הקטן שלחוץ. כבר נטמא כל מה שבבית קודם שיוצאינו. ועוי"ל התם ביב שתחת קרקע הבית. כתוב הבית דמי : (ן) ונ"ל דהר"ם והר"ב דגרסי טומאה בבית תוכו טהור. דיינו משום

יש"ל דהכא שאני כיון דדרך יוצאתו מטמא אפי' בדלתות נעולים וכיון שהאהל ומתיולות הבית עצמן אין מוצלין כ"ש הכלים שבאים מכח דפנות אהלים אין מוצלין : **טומאה** שם כנגד הקורות הבית טהור. פי' הר"ב דנחשב המוכני המגדל וכ"כ הר"ם והרא"ש. ונראה דמשמע להו הכי מדהקשה מתני' שאינה יוצאת כלומר שאינה נשמעת והלכך גרירא בתר המגדל אבל בתוספתא לא תני הך דאינה נשמעת ותני התם עשם אחר שהבית טהור שהקורות יוכלות וקותמות דבר אחר אין טומאה נכנסת לאהל ואינה יוצאת ממנו אלא בפותח טפח ע"כ. ונראה דהני תני נעשמי דהוספתא אלא מלאה אחרי באין הטומאה יוצאת בפתות מטפח. אלא שלריך עשם שהקורות קותמות דאל"כ הא כיון דבטלו יש שם פתח טפח אלא שמקלתו תוך לבית אין מעכבו מלאת אלא משום שהקורה קותמת וממעט האהל מטפח ואין יוצאת בפחות מטפח ודבר אחר אחר שאפי' יש בבטלו טפח הוחיל שבתוך הבית אין שם פ"ע אינה יוצאת. ומ"מ פ"ל הך עשם לאוד דאין יוצאת פחות מטפח לא שני דהא גבי מיכה אחרי לעיל יש בו פ"ע ואין ביציאתו פ"ע בבית עצמו ופ"כ ל"ל דהכא שאני דסוי כמגדל. ומיהו אי הוה משוכה טפח לבית דאהל מעליא הוי לא אחרי דגריל בתר מגדל אלא משום שאינה אלא שגם אצבעות ואין טומאתה אלא משום דהוי ממונה ובוקעת בהא אחינן בתר עיקר הכלי ולא משיבא עמוקה. ומיהו דאני בתפני תרוייהו שאינה משוכה אלא שגם אצבעות ואינה יוצאת שאינה נשמעת דהדא בלא אידך לא שני דאם לא אחרי דאדי לה בתר מגדל וכן משמע לקמן פי"ח מ"ח אחדות שבבית ומטורה בתוכו ובפרת שלה יוצא ופליגי התם אי הפרת מבית טומאה לטמורה אבל הפרת עצמו לכ"ע טמא ולא אחרי שדי פרת בתר אחדות דהתם אהל גמור הוא ולמאי דפי' מהר"ם שם במטורה של פרקוס בלא"ה ניחא דהיינו נשמעת דלא שדי בתר עיקר הכלי. ומיהו שם כתבנו שאין זה מוכרח אלא דבפרת עצמו אמי פליגי והא דתנן בפ"ו כלים שתחת הפרת מטורים ולא שדינן לה בתר עמוד. יש"ל דהתם הפרת אינו נשמעת לעמוד אלא לגוי ואינו יד ולא הוי שפל לעמוד. ואם תאמר הא דהתנה בתתניתין בזמן שיש שם פותח טפח דאם לא כן הוי טומאה רוטה ובוקעת. אמאי לא ניחא אמי דשדינן לה בתר מגדל. ש"ל דלעולה כיון דהלכה היא דבוקעת הוי מדאוריתא ודאי לאהל גמור דלא מקילינן לומר דגריל בתר מגדל אבל אטומה קיל טפי ושדינן לה בתר מגדל : **טומאה** שם כנגד הקורות ולא שני הבית מהני.

פגיו

יבין — תפארת — ישראל — בועז

פליג ר' יוסי. כבר תרצו רבנתו"ם (חולין קכ"ה ד"ה יכול) דמת שלם אין דרך לנתחו לו לגפרו. אלא שעל זה תמה הרא"ם מגדרה ונגנולת (פ"ג מ"ו) דקאמר ר' יוסי שם דדינו כמת שלם. ואמאי הרי יכול להסרן מגישורן. והר"ר מנחם שם רלה לתרץ דגם שדרה ונגנולת כמת שלם. ר"ל אין דרך לנתחו. ונ"ל דאע"ג דבפ"ח דשקלים מ"ב אמרינן דמותר לגבר עצמות המתים. י"ל דסיינו בשעשה לבזוד מתים כגון להוליך עצמותיו לקברות אבותיו בדרך רחוק. אבל הכא כדי להגיל בו מטומאה. אפשר דלא. ובפרש שדרה ונגנולת. אלא דק"ל הרי משמע שם דר' יוסי מודה שמי ביותר מכזית דדינו כמת שלם. ואפי' אח"ל גם יותר מכזית אין דרך לנתחו. עכ"פ ק' הרי באותה משנה קאמר כזית ממת פתחו בטפח. והמת פתחו בד' ואלה קאמר ר' יוסי דשדרה ונגנולת כמת שלם. ש"מ דמודה ר' יוסי דכזית פתחו בטפח. והרא"ש ז"ל נדחק ליישב קו' התוס' הנ"ל. דהתם בשדרה ונגנולת ר' יוסי לדבריהן דרבנן קאמר. א"ב י"ל קושיתינו דגם בכזית רק לדבריהן דרבנן קאמר. אמנם מלבד דוחק הדבר בעצמו במתכ"ר. ק' שמי מ"ש הרא"ם דר' יוסי גם בטומאת מגדל פליג. וק' הרי בסיפא בהיה עומד תוך הפתח ודאי ג"כ פליג ר' יוסי. וכאשר באמת בש"ם (חולין קכ"ה ב) גרסינן להדיא גם בסיפא. ר' יוסי מטהר. וא"כ בשלמא לדידן איכא למימר אף לגרסת משנתינו. מייתי פליגתא דר' יוסי במילתא. וממילא משמע דפליג שמי בסיפא. דהרי בחדא מתחא מתחינהו. אלא להרא"ם ז"ל דגם אריסא פליג ר"י. א"כ מ"ש דלא מייתי פליגתא דר"י לא בריסא ולא בסיפא. רק במילתא. ואאמ"ו ע"ר הג' זצוק"ל תירץ. דדוקא בטומאת הטומאה בכלי ממולגל כבתיבה שבמגדל. ס"ל לר' יוסי דלא אמרינן סוף טומאה לצאת. אבל בטומאה תוך חלל הבית או תוך חור שבכותל הבית. גם ר' יוסי מודה דאמרינן סוף טומאה לצאת. ולפי דברי ע"ר אלו צריך שמי לחוק ולומר. דלפי דבסיפא בהיה מגדל עומד בפתח וטומאה בבית לא פליג ר' יוסי. עכ"פ בריסא בטומאה במגדל שהוא כלי פליג. ובטומאה בין מגדל לארץ או בינו לקורות או בינו לכותל ג"פ ר' יוסי. אם דס"ל לר' יוסי דבטומאה במקומות הללו כטומאה תוך המגדל דמי. והו"ל כלי. ולהכי פליג ר' יוסי. ואנא"ק של ע"ר הנזכר"ל לא נתישב דעת עני כמוני בדבריו הקדושים אלו. אולם לפי פירושינו הנ"ל ממילא רווחא שמעתתא בכל פינות שאתה פונה בש"ד. אמנם אילה"ק לדבריו. דעכ"פ למה הכא מטהר ר' יוסי להבית שהלנו ממעל להתיבה שהיא סע"פ ואינה פתוחה טפח. ונעיל (פ"ג מ"ו) מודה בביב שהוא טע"ע שפתוח לחוץ פחות מטפח שהבית טמא. וק וכי משום שפתוח לחוץ מגרע גרע מלילו שהוא לגמרי לגד חוץ. דהתם שמי נימא שיוציאו לחוץ לחצאין. ולא תהיה בוקעת כלל לתוך הבית. י"ל התם לא אמרינן לחוץ לחצאין. אח"כ לחצאין דרך הפתח הקטן שלחוץ. כבר נטמא כל מה שבבית קודם שיוציאו. ועוי"ל התם ביב שתחת קרקע הבית. כתוב הבית דמי : (ן) ונ"ל דהר"ם והר"ב דגרסי טומאה בבית תוכו טהור. דיינו

תוס' אנשי שם

כאן טומאה בתוכה כמו שהעתיק וכני' הגמ' בחולין וכן הי' גורס ופתחה לחוץ כמו שהוא בגמ' שם ומדקתני בל' נקבה ש"מ דקאי על הפתיחה. ובריטא הני

משנה אחרונה

דתוך הפתח עמא מטמא דרך יציאתו מחרת הטומאה למגדל שהפתח פתוח למקום הטומאה ויש בו טפח. ובברייתא דגרס מיסור הבתים מייני בתיבת המגדל שאין ביציאתו טפח ואין הטומאה נכנסת בפחות מטפח עכ"ד. ולא יתכן לפע"ד כיון דדרך יציאתו עמא אפי' בדלתות נעולים ואחורי הדלת עמא. תוך הפתח טולו כ"ש דעמא דדרך יציאתו הוא ואפי' אין בפתחו טפח עמא לאפי' נעול אמי עמא. והייט גנני מעמא דתמני' דטומאה בתוכו הבית עמא משום דכולו דרך יציאתו הוא ואפי' נעול עמא כמ"ש הכ"מ דלא בדיק מלאתור הבית הכולי' וכ"כ הרא"ש כאן. ואי"ת כיון דמייני הכא שהמגדל ממלא ואטומה כל הפתח כמ"ש הרא"ש והכ"מ. א"כ הא הייט דפנות אהלים דקי"ל בפ' דלקמן שהכלים הטהורים מוצלין ומצילין עם דפנות אהלים וכל שסותם המלון לא הפתח הוי דפנות אהלים כמו קדרה שבתוכה דהתם.

תוספות יום טוב

משנה ג [בתי"ם ד"ה טומאה בבית כו'. כלומר מתחתיו כו'. וקשה א"כ מה שסיים במשנה והמגדל בא במדה קלי ג"כ לכאן וא"כ הרי הוא חוצץ כדאיתא ר"פ ח' דכלים הבאים במדה מוצלין א"כ מכ"ש יהא טהור וצ"ע. (ממהורש"א זצ"ל) :

אליהו רבא

היתה מוכני שלו משובה לאחוריו ג' אצבעות. במגדל עומד בפתח ומוכני שלו משובה קצתה לגד הבית ג' אצבעות והמוכני פרוצה מלמעלה. כדתניא בתוספתא בד"א בפרוצה אבל במגופפת הרי הוא כקבר בתוס ומטמאה כל שביבה ואילו היתה המוכני ד' אצבעות

בפתח ונפתח לחוץ. ושלשה לאצבעות לנקט. למטומי אם היתה משוכה טפי משלשה לאצבעות. דלא הוי כמגדל. דאין דרך להרחיק המוכני מן המגדל טלי הלי: בזמן שיש שם פותח טפח. דאגל המוכני שהטומאה בו פותח טפח שלא תהא טומאה רצוצה דבוקעת וטולה: ואינה יוצאה. שאין המוכני נשמעת לגמרי מן המגדל: והמגדל בא במדה. שמחזיק ארבעים סאה בלא שהם כורייס ביבש. שכשהוא במדה זו. ליט מקבל טומאה וחוצן בפני הטומאה. אבל בפחות ממדה זו הוי כשאר כלים המקבלים טומאה וליט חוצן בפני הטומאה. וכל מגדל דתניין בפרקין במגדל הבא במדה מייני:

בד"א בזמן שיש שם פותח טפח (לב). **ואינה יוצאה** (לג). **והמגדל בא במדה** (לד):

מלאכת שלמה

לצאת וכו' ע"כ וקשה דלא שייך למיתני שדרך הטומאה לצאת נגי מסרה דלוקא נגי טומאה שייך האי ליסנא דהיינא לטומאה כאלו היא עתה במקום שטופה לצאת דרך שם אע"פ שיש דבר הנפסק וכ"ל לקיים ג' הספרים הכא ולקמן בפ' טורת ממיירי כגון שהמגדל והכוורת ממלאין כל הפתח ואין פ"ם מכל צד לא למעלה ולא למטה ולא מן הצדדין ואין מקום לצאת הטומאה הלכך הטומאה בוקעת ויוצאת דרך דופני המגדל והכוורת מידי דהוה אפתחי הבית בזמן שהם נעולים: בזמן שיש שם פותח טפח. שהמוכני פתוח למגדל טפח ס"ל דאגל המוכני שהטומאה וכו' כך ל"ל בפי' רע"ל: ואינה יוצאה והמגדל בא במדה. כך ל"ל:

יכין תפארת ישראל בועז

שם טומאה להטהרות שמאה [כפ"י מ"ב] אפ"ה לא תתפשט הטומאה משם לאחר רוחב הבית. ותו קמ"ל דהך בבא דאע"ג דהמשנה ב' בתיבת המגדל. אמרינן דאפי' יש בחללה טפח. וגם אין ביניאתה פ"מ. אפ"ה בטומאה בתוכה הבית שמא מדסוף טומאה לצאת דרך הבית. ולפיכך סד"א דה"ל מדמשוכה מוכני לפנים אף שאינה פתוחה טפח לצד פנים. עכ"פ הרי סוף טומאה לצאת דרך הבית. ושמא הבית. קמ"ל דשאני התם שהמגדל והתיבה עומדין שניהן תוך הבית. ולהכי שפיר אמרינן סוף טומאה לצאת דרך הבית. אבל הכא מדפתוח המגדל לחוץ. דיינינן גם להמוכני כעומד בחוץ. מדמחובר להמגדל. בתר מגדל מגדר. מיהו מ"ל תנא לאשמעינן דכשהטומאה במוכני דכלים שבמגדל שמאים דזה פביעא דהרי אפי' הטומאה תוך הבית. היה תוך המגדל שמא. מדאין דרך טומאה לצאת מהבית רק דרך המגדל שעומד תוך חגול הפתח. ומ"כ כ"ש כשהטומאה הוא תוך חגול המוכני שמחובר להמגדל. ולא דמי לרים פרקן. דכשהטומאה תוך כותל של מגדל. דמדעומד בחוץ. תוך המגדל טהור. והרי ה"נ כעומד בחוץ דיינינן ליה. י"ל התם באמת עומד בחוץ. אבל הכא לפי מעמדו השתא מ"מ להוציא הטומאה מהמוכני רק דרך המגדל. וגם מ"ל לאשמעינן הך מלתא נופה. דכשהטומאה בהבית דכלים שתוך חגול המוכני שמאים. דהרי גם זה פביעא. דכיון דמוכני כמגדל חשבינן ליה. הרי מאותו טעם דשמאינן תוכו של מגדל. והייט מדאין דרך להטומאה לצאת רק דרך המגדל. מאותו טעם עצמו שמא נמי תוך המוכני: לב) משמעות לשון פותח טפח הכא. ר"ל שחגול מקום רוחב הטומאה טע"ט וה"ק. דא"מ שכשהטומאה תוך חגול המוכני הא"ל כלים שבבית טהורים. הייט שם במקום חגול הטומאה שבמוכני. רוחב טע"ט. דאל"כ אף דחשבינן להמוכני חיבור להמגדל. עכ"פ לא עדיף מוכני מרגל המגדל. והרי אמרינן בתוספתא [פ"ה] דכשהטומאה רצוצה תחת רגל מגדל שעומד בתוך הבית. בוקעת הטומאה וטולה לתוך הבית (ך): לג) ר"ל שאין המוכני נשמעת מהמגדל. והייט אינו נשמעת שנזכר [כלים פי"א מ"ב] אז הו"ל המוכני והמגדל חיבור אל"ז. דאל"כ הרי המוכני אינה מחזקת מ"ם ומק"ט. ומ"כ אינה מוצלת על הטומאה שבתוכה מלהתפשט בהבית. ואפי' נימא דמוכני היינו בסיס המגדל שאמק"ט [בכלים פכ"ד מ"ו] עכ"פ כלי בפ"ע הוא ואינו שייך למגדל. וכיון דרק המגדל ולא המוכני פתוח לחוץ. היתה הטומאה מתפשטת מהמוכני להבית אפי' אינו פתוח להבית כלל מדדרך טומאה לצאת דרך הבית. [אבל אין לומר דהך אינה יוצאת. ר"ל שאין הטומאה יוצאת והייט מדאין המוכני פתוח שפר להבית דאם היה כן היתה הטומאה יוצאת ומתפשטת משם לחוץ הבית וכן פי' נאמת הגאון רב"א זצוק"ל. לפש"ד מ"מ לומר כן דהא כבר תני ליה תנא בדקתמר שהיתה משוכה לאחריו נמ"ל. ותו דא"כ למה שני תנא בלישני' דנקט במשניות דלעיל. והול"ל גם הכא בד"מ שאין ביניאתה פותח טפח. ובדנקט בסולה פרקן. אלא ודאי כדאמרן] : לד) שמחזיק מ"ם. דאם אין מק"ט. דאל"כ אף שהמוכני מחובר להמגדל. הרי המגדל עצמו מק"ט ואינו חוצץ גם הוא על הטומאה שבתוכו מלהתפשט להבית. וכ"ש שהמוכני המחובר להמגדל שאינו חוצץ (ט):

הלכתא גבירתא כללא דפרק ד

פ"ד משנה א כלי שמחוץ מ"ם שחוצץ בפני הטומאה. ויש בו כמה ב"ק. אף שכולן מפולשין לתוך חלול הגדול. אבל רק טפחות מפ"ם. הרי אם טומאה בא' מהחללים הרי אינך מהורין. ובעומד כלי זה באהל. ואין פ"ם מכל חלליו לאהל. דרך טומאה לצאת ממנו להאהל אף שנעול. ואין דרכה להכנס מאהל אל תוכו כשהוא נעול. ובייש רווח תחתיו או ע"ג תחת תקרת האהל. או בין דופנו לכותל האהל. אז אם טומאה בבית מהורין הטמטומה

[בר"ב ד"ה] בזמן שיש כו' דאגל המוכני כו'. מ"ל שהמוכני פתוח למגדל פותח טפח (הר"ם והכלה"ם):

אליהו רבא

הבית עמא דהו"ל פותח טפח פתוח דמכיה טומאה על הבית וכבא דאיל וליכא אלא ג' אצבעות הבית טהור. כדתני עלה בתוספתא משום דאין טומאה נכנס נאהל ואינה יוצאה ממנה אלא בפ"ט. וכן אילו לא היתה הטומאה כנגד הקורות כנגד הזית עמא. הסתא דכנגד הקורות כנגד הזית נמי טהור דאמרינן רואין את הקורות כאילו הן יורדות וסותמות. כדתניא בתוספתא כלים שכנגד הזית רבי מטמא וחכמים מטהרין באלו רואה את הקורות כאילו הן יורדות וסותמות מ"ר רואה אני דבריהם מדברי: בד"א בזמן שיש שם פ"ט ואינה יוצאה. כלומר שיש שם לתוך פ"ט בכדי שיצא הטומאה לתוך ואינה יוצאה לבית שאין סוף הטומאה לצאת לבית שיש כדי שיצאה לחוץ והמגדל בא במדה דהו"ל אהל הלכך המגדל תוצץ בעד הטומאה דמוכני דהולה מדא כלי היא להכי אינו מביא את הטומאה לבית אלא במוכני פותח טפח לבית:

תוספות אנשי שם

היה עומד בו' זכר לכן פי' הכא על המגדל. (הש"ם). וז"ל מהר"ם בש"ם התדשים ל"ל הכא לא אייני בתיבת המגדל דבליק מינה דלעיל נקט לה בו' נקבה והכא בו' זכר אלא ל"ל דנסתם מגדל אייני דאייני ביה בר"ם ומעיקרא קאני מגדל העומד בחוץ ובתר הכי קאני היה בבית וכו' וכיון דתנא דין סתם מגדל העומד בבית הני נמי דין תיבת המגדל העומדת בבית וקאתא סיים דין סתם מגדל עכ"ל:

משנה אחרונה

עליו. משמע דס"ל הטעם דהקורות יורדות וסותמות דתני בתוספתא: בזמן שיש שם פ"ט. לכון הרמב"ם בפירושו לפי שאינו לא נצרך טעם ליציאת הטומאה אא"כ היה בתוך חגל שפח אמנם אם היא בפחות מחגל טפח הנה אינה במקום הצרך ליציאה ממנו אבל ס"ז יוצאה ומוכחת ומשמע זה ע"כ טוענו מבואר דאם היא בתוך חגל שפח הרי היא כמונחת בתדר אחר ואינה יוצאת לבית בפחות מטפח. אבל כשהיא בפחות מטפח דכלומר היא הרי אינו יוצאה ומונחת בבית כל כלומר